

Jan Preisler

Erindringsglimt
fra et langt og dejligt liv

Jan Preisler
Hauchsvej 15
4180 Sorø
tlf. 4242 4058
mail: janpreisler@gmail.com

Forside: Caroline, Josephine og farfar, Roskilde Festival 2019
copyright - Jan Preisler - Sorø juli 2019

Forord

Disse erindringer er skrevet til den efterfølgende store familie samt hvem der evt. måtte være interesseret.

De lægger sig lidt i en tradition. Vores oldefar N.P.Jensen skrev sine „Livserindringer“ i 1915, 83 år gammel. Vores mor Birthe Volmer Jensen skrev erindringer som 80 årig – hun kunne lige så godt bruge tiden til noget fornøftigt, når hun skulle passe vores far. I øvrigt var hun fantastisk god til at holde rede på familierne tilbage gennem tiderne, samlede og opbevarede breve og andre interessante dokumenter. Hun gav interesserede indblik i den store viden, og al materialet overtog jeg og opbevarer det i arkivskab. Mit håb er, at det kan gå videre i familien og ikke blive smidt ud, når jeg ikke længere kan passe på det. Foruden det papirbårne materiale omfatter det også alle farmor og farfars negativer samt tante Esthers negativer.

Jeg har i erindringerne forsøgt at fremdrage hændelser og situationer, som har haft betydning for mig samt for Benthe. Der er nogle længere søfartsberetninger indpasset – det skyldes at jeg for nogle år siden på opfordring skrev erindringsartikler som blev bragt i bladet „Søfart“. Det er altså genbrug – hvis man tidligere har læst dem, kan man jo blot springe dem over.

Der kunne sagtens være føjet andre tildragelser og hændelser til, men med henvisning til Goethes „In der Beschränkung zeigt sich erst der Meister“ håber jeg at læseren kan uddrage, at der har været tale om et godt, langt, indholdsrigt liv levet med/i en dejlig familie.

Mine erindringer bør nok indledes med beskrivelsen, som findes i min mors erindringsbog „...hellere spille Fodbold med Drengene“.

Krigen var begyndt, og vi ventede Lillebror. Det blev en meget lang og streng Vinter med Mangel paa Brændsel og som Følge deraf voldsomme Prisstigninger. Efterhaanden blev der næsten ikke fyret. Vi hørte, naar Viceværten kom og skramlede med Skovlen i Fyrkælderen, men der kom ikke mere Varme i Apparaterne. Stig og jeg tog over til Mormor de sidste Uger før Fødslen. Mor havde faaet sat en Kakkelovn op i Forstuen, saa der var varmere.

Kl. 1 om Natten d. 15 Marts var jeg klar over, at jeg maatte af Sted. Vi ringede efter Erik, der kom med en Taxa, saa vi kunde køre til á Rogvi's Klinik paa Frederiksberg. Erik fulgte mig op og kørte derefter tilbage med Taxa'en. Da han var kommet hjem, ringede han for at høre, hvordan det gik, og fik at vide, at alt var godt overstaaet. Kl. har vel været omkring 3. Det var først lidt senere, han kom i Tanke om, at han ikke havde spurgt, om det var en Dreng eller en Pige. Han har nok været godt søvnlø. Saa ringede han igen, inden han sov videre.

Vi boede på Parcelvej 152 i Virum i den øverste 3-værelses lejlighed i det dobbelthus min farmor havde købt for 24.000 kr. i 1939. Det var bygget i 1938 af en muremester, som samtidig opførte 3 nogenlunde ens huse ved siden af vores. Træværket i tagkonstruktionen siges at stamme fra det nedrevne kvindefængsel på Christianshavn. Som nævnt må der have

været tilknyttet en vicevært, der tog sig af at holde centralvarmeanlægget kørende.

Det er klart, at min hukommelse for de første års begivenheder er ret mangelfuld. Jeg vil dog alligevel prøve at give et indtryk ved forskellige erindringsglimt.

Nu var det altså en lille ung familie med 2 børn samt en hund, en springerspaniel ved navn „Boss“.

Da jeg begyndte at stå og bevæge mig, kunne jeg jo indtage alle herlighederne sammen med Stig, der var 3 år ældre.

Vi legede glimrende. Den ene stue var indrettet med vores fars skrivebord, der også fungerede som spisebord. Det stod midt i rummet. På den ene væg var en lav reol med bøger samt husets radiomodtager. På den lyttede vi til middagskoncert fra Wivex hver dag. Endvidere var der børnetime med møster Karen. Vi holdt meget af at nyde en velrørt æggesnaps, når vi sad og lyttede til radioen. Jeg husker også hvordan vores mor brugte tid på at lave scrapbøger over tidligere eller igangværende begivenheder. At samle og ordne de historiske facts var livet igennem hendes stærke side. Når vejret var godt, kunne vi lege i

haven, hvor der var opsat gyngestol. Stig fik også en lille trehjulet cykel, som var til stor glæde for os.

Vejen var i øvrigt helt ufarlig at lege på. Der var næsten ingen trafik. Fortovet var grusfortov, og i de stærke snevintre under krigen blev vejen ved håndkraft ryddet for sne, hvorefter der blev strøet grus på. Det blev til et værre ælte, når sneen tødede. Ressourcerne i krigstiden var ikke store, hvilket blandt andet gav sig udtryk i beklædningen. Der var rationeringskort også på beklædning, så det gjalt om at være dygtig og opfindsom m.h.t. tøjet. Vores mormor var meget dygtig til at sy og strikke, så hun var god til at sørge for os med den slags ting. Endvidere boede skrædder Axelsen på Parcelvej 5 huse fra vores. Han kunne forandre tøj og sy tøj til os af stof fra aflagt beklædning. Så fra tid til anden var vi der henne for at få taget mål og afprøve de ting, han nu havde syet.

Vores mormor boede i Lyngby på Jernbanevej 5 i øverste lejlighed i det hus hun og vores morfar i 1910 byggede som lægebolig. Huset var tegnet af den lokale arkitekt Speyer.

I sin tid var der både beboelse og lægekonsultation i studeetagen, men i 1920'erne fik min mormor ombygget, så der blev en særskilt lejlighed i øverste plan hvorefter huset blev solgt, og min mormor blev lejer. Vores morfar havde telefonnummer Lyngby nr. 5. Det nummer overtog hans efterfølger doktor Prag hvorefter min mormor fik Lyngby 501. Vores nummer i Virum var Frederiksdal 6682. Ville man ringe ud, drejede man på et håndtag på telefonen og fik centralens omstillingsdame i røret. Man bad så om det nummer, hun skulle ringe op til. Det kunne godt tage lidt tid, inden forbindelsen var etableret. Når samtalen var slut drejede man igen på håndtaget, så omstillingsdamen kunne høre, at man var færdig, og hun kunne bryde forbindelsen.

Legemiljø

Der var en del jævnaldrene børn i nabola- get. Hvis man gik ned i baghaven kunne man gå gennem hækken ind til det bagvedliggende hus, der lå på Frederiksdalsvej. I stueetagen boede en ældre dame ved navn fru Svendsen. I øverste lejlighed boede en familie Winding, hvor der var en datter på min alder ved navn Kylie. Hun var nok en af mine første legekammerater. På Parcelvej nr. 156 boede i stuen et ældre ægtepar hvor manden var murer. På første sal boede en familie med en lille pige, der hed Sonja. I nr. 158 boede familien Petersen. Faderen var isoleringsmester og de havde en ældre bil med kaleche. Der var tre sønner, Bent, Kurt og Jan. Kurt var jævnaldrene med mig, og blev min bedste legekammerat. I nr. 158 boede gartner Anker og der var to sønner, John og Tage. Tage var jævnaldrene med Stig. Villakvarteret var på det tidspunkt ikke udbygget – blandt andet var der ledige grunde henne ved krydset Parcelvej-Frederiksdalsvej. På de grunde voksede der æbletræer. Den største grund lå hvor der siden kom forretninger og en benzintank. På den grund slog et omrejsende cirkus hver sommer sit telt op. Vi havde stor glæde af at kigge ind under teltdugen, og se hvad der foregik. Heldigvis fik vi også lov til at se forestillingen.

I Kurts have var der en lille sø. Der fik vi tid til at gå med fiskeri efter diverse småfisk og andet, som levede i søen. Man var ved at grave

fundamenter ud til bagvedliggende villaer på Frederiksdalsvej, og om vinteren kunne der være is på de områder, hvor vandet havde samlet sig. Det var en stor fornøjelse at prøve den is af – vi havde gummistøvler på, men fra tid til anden brast isen, og så kunne støvlerne blive fyldt med vand.

Om foråret var det dejligt at være ude på vejen efter spisetid og spille rundbold på der. Her samlede alle vejens unger sig, og især de store drenge var i stand til at sende bolden så langt væk, at man kunne nå at løbe rundt og komme i sikkerhed.

I stuelejligheden boede vores farmor. I det lille værelse var der soveværelse, hvor hun også havde stillet sit opretstående klaver. I gangen var der opsat en brændeovn, som kunne give lidt varme til lejligheden. I stuen mod vejen havde hun spisemøblement samt farfars store skrivebord. Bordet havde 2 sideskabe, og hvis man lagde et tæppe over bordet, kunne der opstå en dejlig hule man kunne lege i, der hvor der var plads til benene, hvis man sad ved bordet. I stuen mod haven var der en stor sofa, kobberstik af Louis VI og dronning Marie Antoinette samt Blichers skrivebord. I lejligheden var der ganske meget nips samt potter med blomster. Blandt disse nogle med hawaibloomster. Når farmor holdt ferie på Fanø hos sin søster, moster Tove, var det min opgave at passe potteplanterne. Ofte havde jeg held til at få hawaibloomsterne til at blomstre. Endvidere holdt farmor en kat ved navn Kille-Mille.

Haven var delt på den måde, at farmor havde for- og sidehaven mens vi havde baghaven. Farmor elskede blomster, så hun havde anlagt et stort staudebed. Hun gik så og rev bunker sammen i haven, som vores far blev bedt om at fjerne. De blev så bragt ned i baghaven – et arbejde vores far ikke holdt meget af.

Farmor var stærkt troende og ofte gik hun i kirke. Jeg blev fra tid til anden inviteret med. Jeg kedede mig vist ret meget, men i krypten var der underholdning for børn, så der opholdt jeg mig mens gudstjenesten foregik. Farmor var min gudmor, og det kunne man godt mærke. En gang imellem blev jeg inviteret til at spise middag hos hende. Jeg husker ikke

hvad menuen stod på, men jeg husker at det var befriende når jeg igen kunne smutte ovenpå til den øvrige familie.

Fra tid til anden var vores forældre inviteret ud om aftenen. Ved de lejligheder blev moster Toves datter tante Ruth bedt om at være barnepige. Det hadede vi af et godt hjerte. Tante Ruth opholdt sig så i farmors lejlighed, mens vi støjede i lejligheden ovenpå. Så kom Ruth op og tyssede på os. Hun var en ret romantisk type, der blev uddannet som børnehavepædagog. Senere fik hun en lille lejlighed i Birkerød. Hun kom så cyklende på besøg på Parcelvej, og da vi i 1966-68 boede i lejligheden med Joakim, havde han glæde af besøg hos hende i en børnehave i Virum.

Farmor på hendes 70-års fødselsdag

I november 1947 fyldte farmor 70 år. Hun elskede at blive fejret på sin fødselsdag, og denne dag var noget særligt. Far hejste flaget på flagstangen, og farmor blev opvartet med the på sengen om morgenen. Der var stor middag for familiemedlemmer og nære venner i huset om aftenen.

Efterhånden som vores familie var vokset til to voksne og 4 børn, blev forholdene for trange i lejligheden på første sal, og farmor købte så en to-families villa i Århus på Lindevej. Der kunne hun flytte sammen med sin ældste søn, onkel Frits, og hans familie, idet de boede i stueplan mens farmor fik taglejligheden. En praktisk ordning hvorved hele huset på Parcelvej kunne overgå til vores families brug.

I foråret 1954 døde vores farmor. Vi sad ved spisebordet ved aftensmaden da telefonen ringede. Det var onkel Fritz, der fortalte at farmor var død om eftermiddagen af en hjerne-

blødning. Vores mor tog til Århus for sammen med tante Karen at fordele de ting farmor havde i sin lejlighed. Ved den lejlighed blev jeg betænkt med hendes radio af mærket Pope. Den radio havde jeg de følgende år stor glæde af. Især nød jeg at stille ind på Voice of America, der var at finde på kortbølgen, og som sendte fra de amerikanske forlægninger i Tyskland. Her kunne man nyde jazzmusik af høj klasse. En anden station, der havde min bevågenhed var Radio Luxemborg.

Stig begyndte i Virum Skole i 1944. På det tidspunkt var Søren et par år gammel, og han og jeg blev legekammerater. Stig trak sig lidt, han havde jo fået nye interesser. Blandt andet begyndte han at gå til klaverspil hos vores mormor. Det syntes han godt om – han kunne jo øve sig på farmors klaver. På et senere tidspunkt blev også jeg tilbudt at lære at spille klaver hos mormor. Det blev ikke den store succes, og jeg holdt ret hurtigt op. Skulle man besøge mormor, måtte man tage bussen, der holdt på stoppested på Parcelvej eller Frederiksdalsvej. Turen gik gennem Frederiksdal skov. Jeg husker hvordan der var generator på bussen i krigens tid. Ind imellem måtte chaufføren ud og fyre op i gaskedlen, så gnisterne fløj ovenud af beholderen. Også taxa, som af og til blev rekvireret, kørte med generatorer. Især holdt jeg meget af, hvis den ankomende taxa var en Citroën Berline – den lave model.

Nogle gange boede jeg nogle dage hos mormor. Jeg sov så i en udtræks seng – et såkaldt tusindben. Det var et ret ubehageligt sengeleje, men det gik. Om natten kunne jeg høre bornholmeruret slå – det stod i den lille forstue. Når mormor skulle trække uret op,

måtte hun hente en lille trappestige ude i køkkenet – hun var ikke særlig stor, og kunne ikke nå så højt.

En gang, jeg var derovre, brød skoldkopperne ud. Så måtte jeg blive der, til sygdommen var ovre. Det er muligt det var i september 1944, for den 19. september, hvor det danske politi blev interneret af tyskerne og sendt i koncentrationslejr, stod vi på husets altan og overværede at politiet blev ført ud af politistationen, der lå i kælderen på det nye rådhus, som stødte op til villaens have. Da jeg var lidt platfodet blev det besluttet, at jeg skulle have indlæg i skoene. De blev fremstillet hos en bandagist Følsgaard, der havde forretning i København. Jeg husker hvordan jeg tog derind sammen med mormor, for at hente indlæggene. Ved samme lejlighed besøgte vi en osteporretning, der lå på Kultorvet. Mormor kunne betale med rekvisition fra Forbrugsforeningen, som hun var medlem af – medlemskabet var givetvis indgået mens morfar levede.

I Lyngby kunne vi på hovedgaden besøge en lille Irma-butik, hvor man bl.a. kunne købe smør, som blev skrabet ud af smørdritlerne og pakket ind i et stykke papir. Når jeg gik tur med mormor i Lyngby kunne vi være „uheldige“ at træffe enten fru Møller eller fru Schack. Så blev der stoppet op, og jeg syntes samtalerne kunne vare i timevis.

Det er klart, at ens erindringer fra den tidlige barndom ikke er særlig fuldstændig. Jeg husker dog forskellige situationer fra krigens tid. En dag skulle Stig og jeg ned på Virum Torv, jeg tror det var noget med frisøren dernede. Pludselig kom nogle af vores legekammerater fra Parcelvej løbende og fortalte, at der var soldater som havde lavet en stilling med maskingeværer. Vi måtte så skynde os hjem, idet vi tog bagvejen via Skolebakken og gennem Virum Skole.

En dag stod vi på husets altan og så en engelsk flyvemaskine, der prøvede at lægge an til landing på skolens boldbane. Den opgav dog og fløj videre. Om det har været i forbindelse med bombningen af Shell-huset ved jeg ikke, men vi var meget optaget af situationen.

Den 4. maj 1945 om aftenen var vores mor i Virum Bio. Frihedsbudskabet lød jo

gennem radioen om aftenen. Vi var blevet lagt i seng i etagesengen – Stig lå i øverste køje og jeg i den nederste. Vores mor havde købt noget slik i biografen, og jeg, der var faldet i søvn, blev vækket, så jeg kunne være med til at fejre befrielsen. Jeg har åbenbart været træt, for jeg spurgte, om jeg godt måtte gå i seng igen. De følgende dage var vi med vores far i København og bl.a. se da Montgomery kørte gennem byen.

Sent på efteråret 1945 fik jeg en kraftig lungebetændelse. På det tidspunkt havde man ikke rigtig noget, som kunne helbrede, så jeg blev indlagt på Gentofte Sygehus. Jeg husker tydelig hvor trist det var, at blive ladet tilbage på sygestuen – ikke noget med at forældre også blev indlagt. Men efterhånden vænnede jeg mig til rutinerne. På et tidspunkt blev jeg lagt på en tomandsstue sammen med en jævnaldrende pige, der boede i Rødovre. Hun hed Hanne. Vi havde det hyggeligt sammen – medicinen bestod i noget grønt granulat eller små piller, som var i et lille drikkeglas. Hen under jul var jeg rask, og kunne udskrives. Jeg husker at Hanne skulle udskrives den følgende dag, og så besluttede jeg at blive, til vi kunne udskrives sammen. På det tidspunkt har jeg nok ikke længere været ked af at ligge på sygehus.

Vores far var meget produktiv med skrivet i krigsårene. Han skrev et ugentligt hæfte i serien „Saga“, som blev udgivet på Arks forlag. Selvfølgelig måtte han have arbejdsro for at kunne skrive, og i den sammenhæng havde han lejet et værelse i en villa, Højdevej nr. 4. Der var jo ikke nogen telefonisk forbindelse mellem hjemmet på Parcelvej og huset på Højdevej. Ofte gik vi så hen og hentede ham, når der skulle spises. Det var lidt af en gåtur for sådan en lille fyr som mig – nok en km. hver vej. Men så kunne der også samtidig handles hos slagter Fonager, der havde butik tæt ved. I hjørneejendommen på Brovænget lå der en købmandsforretning. Købmanden hed Legaard. Fra tid til anden handlede vi der, men de fleste købmandsvarer blev købt hos købmand Berthelsen, som havde forretning på Parcelvej på den anden side af Virum Skole. Her blev sukker, havregryn m.m. vejet af i papirposer. Disse var hvide eller grå, men ved

juletid var der trykt nisser på – det var en fryd. Ved juletid blev der også stillet et legetøjsstog på skinner op i vinduet. Om det virkede elektrisk eller skulle trækkes op, kan jeg ikke huske. Men dejligt var det, at kigge på. Et rigtigt bageri var der ikke i nærheden, men på Virumvej var der et ismejeri, ejet af „bager Klampt“. Der blev vi sendt hen at købe f.eks. et halvt mørkt maltet af Schulstads. I virkeligheden var der tale om et rugbrød i „fuld størrelse“, målt med nutidens øjne. Man kunne selvfølgelig også købe mælk og fløde samt flødeskum. Ved siden af ismejeriet var der en legetøjsforretning. Et rent paradys, hvor der blev købt glansbilleder, hønseringe, kugler eller yo-yo. Skråt overfor på hjørnet ved Virum Stræde lå der også en købmandsforretning. Den brugte vi næsten aldrig.

I 1943 fik vi bygget et fint lille træhus med rødt tegltag i baghaven som skrivestue for vores far. Det var Onkel Mogens, gift med vores mors storesøster Esther, der tegnede huset. Indvendig var det beklædt med celotexplader, der stod ubehandlede i deres gyldne farve. Der var en god lille kakkellovn til opvarmning. Og så var der telefon, så vi kunne ringe til ham fra telefonen i vores farmors lejlighed.

I foråret 1946 døde skoleinspektør ved Virum Skole Johannes Rambøll. Jeg husker hvordan der blev spredt blomster ud hele vejen ned ad Parcelvej, da hans kiste blev kørt bort. Også fra vores have kom der blomster ud på vejen.

Stig havde i 1946 en brugt drengcykel. På min 6-års fødselsdag fik jeg en lille ny sort

drengcykel, som vores forældre havde købt i Sverige. Den kom op i lejligheden, og jeg øvede mig på den ved at køre rundt om fars skrivebord, idet jeg holdt fast i bordet med den ene hånd og holdt fast på styret med den anden. I løbet af kort tid lærte jeg at cykle, og Stig og jeg kunne sammen tage nogle gode cykelture i nærheden af hjemmet.

I august 1946 begyndte jeg i 1d på Virum Skole. Vi var 31 elever i klassen og klasselærerinden hed fru Ougaard. Heldigvis kom min bedste legekammerat fra vejen, Kurt, også i samme klasse. En anden klassekammerat var Joakim Christensen, søn af grafikeren Povl Christensen. Det var altid spændende at besøge ham i hjemmet – Povl Christensen var en meget venlig person og jo en fremragende kunstner.

En anden kammerat var Erik Ludwig, der boede på Engbakken. Hans far var antikvarboghandler, og hjemmet bar præg af det. Erik og jeg legede fint i skovbrynet op mod Holte. På et tidspunkt havde vi Ebbe Kløvedal Reich med i legen. Han var meget fantasifuld, men

flyttede senere til Hellerup.

Vi gik i skole 6 dage om ugen, altså også om lørdagen. Skolearbejdet blev passet uden at vores forældre gik op i, om vi havde lektier for eller havde fået lavet dem. Det var vores eget ansvar. Jeg var næppe nogen ørn, og i 5. klasse var der en prøve, hvor man kunne se, om man var egnet til at komme i mellemskolen. Stig var godt i gang med den del af skolegangen, men jeg bestod ikke prøven. Det betød, at jeg kom i „fri mellem“. Der kunne man gå i 3 år, men da jeg havde gået der det første år, kunne jeg fortsætte i mellemskolen. Jeg husker to ting fra året i fri mellem. Vi havde en sløjdlærer, der var optaget af at binde bøger ind. Hos ham lærte vi hvordan man binder ind, idet vi hver især havde vores egen bog med til den disciplin. Endvidere var han flink til at gå tur med os i Frederiksdal skov. Ikke al undervisning behøver foregå i skolestuen.

Nu var der jo også andre ting, som havde ens interesse, når skolen havde fået sit. I første klasse begyndte jeg at gå til dans. Ved skolen var der bygget en gymnastikbarakbygning, hvor der om eftermiddagen var danseundervisning hos „Frk. Gudrun“. Vi startede med at drengene blev stillet op på den ene langvæg mens pigerne stod på den modsatte. Når frk. Gudrun gav tegn, fór drengene over gulvet og inklinerede for en af pigerne. Jeg var ikke særlig hurtig, så jeg måtte trækkes med en noget umage pige. Musikledsagelsen blev leveret af en dame, som spillede på et opretstående klaver. Efter den første dansetime nægtede jeg at fortsætte – med mindre jeg kunne få en dansepartner, som gik i min klasse, og som jeg synes ville være den helt rigtige. Min mormor gik så med ved næste dansetime og arrangerede, at jeg kunne få den udkærne at danse med. Jeg blev nu ved med at gå til dans de følgende 8-9 år – i frk. Gudruns danseskole. Nogle gange var der interne dansekonkurrencer, hvor jeg var heldig at vinde præmier (flaskebakker med indgraveret tekst). Og hvert år var der afdansningsbal i Odd Fellow-palæet i Bredgade i København. Så tog hele familien ind for at overvære det.

En anden fritidsaktivitet var spejderbevægelsen. Der startede jeg som ulveunge. Floklederne hed Kiss og Koff. Vi havde navne

fra Kiplings Junglebogen, og jeg hed Movgli. Ulvemøderne blev afholdt en gang om ugen og fandt sted i en forsamlingsbygning bygget i træ lidt øst for Virum Station. Udendørsaktiviteterne kunne så foregå i Geels Skov eller i Virumparken. Furesø Trop, som vi hørte under, havde også et hus ved Luknam ved Furesøen. Man kom dertil ved at følge Parcelvej til Malmosevej og så dreje ned ad den. På et tidspunkt var man for stor til at være ulveunge, og så rykkede man op som „rigtig“ spejder.

Det var en stor ting at få rigtig spejderuniform, khakifarvet skjorte og spejderhat samt emaljeret korpsmærke. Jeg kom i en patrulje som hed Uglerne. Patruljeføreren hed Henrik Dahl (søn af flagfabrikanten). Han boede på Jørgensvej, en sidevej til Engbakken. Patruljemøderne blev holdt i et kælderlokale dér. Vi havde forskellige prøver, så vi kunne erhverve duelighedstegn, som blev syet på uniformen. Efter et årstid blev jeg rykket over i Bæver-patruljen. Patruljeføren og de fleste af patruljemedlemmerne boede i Ørholm, så nu var afstanden fra Parcelvej dertil noget længere. – ca. 4 km. hver vej. Selvfølgelig cyklede jeg, men det kunne godt blive lidt træls, når det var mørkt og blæsende. Møderne foregik om aftenen. Jeg husker en vinter med godt med sne. Det blev aftalt, at vi skulle møde på ski, og vi kunne så løbe i bakkerne ved Ørholm. Jeg løb derover på ski. På hjemvejen var jeg temmelig træt. På det lille butikstov på Frederiksdalvej var der en telefonboks. Jeg ringede hjem, hvorefter vores mor kom og hjalp mig hjem med skiene det sidste stykke.

I fritiden tegnede og malede jeg meget. Onkel William, der var klassekammerat med

vores mor og far på Lyngby Statsskole, kom meget i vores hjem. Han havde uddannet sig til lærer, og havde job på Holte Gymnasium. På den skole havde man en dygtig tegnelærer, Alexander Klingspor, som desuden selv var kunstmaler. William syntes det ville være godt for mig, at få undervisning efter skoletid hos Klingspor, og det blev så aftalt. Jeg har gået i 2 eller 3 klasse, da jeg begyndte på undervisningen. Det betød, at når jeg kom hjem fra skole, kunne jeg tage cyklen og cykle til Holte Gymnasium, hvor jeg så tegnede og malede en timestid. Det var en dejlig tegnesal med farver rørt op i dextrin.

Sommertiden var jo feriestemning. Virum var i 1940'erne meget landlig med marker ned til Furesøen. Gik man hen til Virum Vandvej ned for enden gik skråningen ned til en badebro og et lille omklædningshus, der var et tidligere dækshus fra ekspeditionsskibet „Ingolf“, som ferskvandsbiolog C. Wessenberg-Lund i 1897 havde fået tilladelse til at opstille ved Furesøens bred.

Der var omklædningsrum til damer og herrer. Vi fulgtes derned med vores forældre – var for små til selv at gå derned.

Fribadet 1955

Nogle år senere stillede Frederiksdal Slot et tilstødende areal til rådighed for det nuværende fribad. Der blev bygget en god badebro, og her boltrede Virums ungdom sig sommeren igennem. Jeg lærte at svømme der under kyndig vejledning af en af skolens lærere.

Første egentlige ferieophold, jeg husker, var i et sommerhus i Hundested, som vores mormor havde lejet. Det var i sommeren 1942.

Rejsen derop var spændende – med damptog til Hillerød. Udenfor vinduet kunne man iagttage hvorledes telegrafledningerne gik i buer op og ned samt hvorledes damplokomotivet sendte røg og damp ud. Fra Hillerød er det nok gået med rutebil til Hundested. Mens vi var på ferie kom der et omrejsende cirkus til byen. Meget spændende at se hvorledes det ankom til byen med alle vognene og hvordan teltet blev rejst. Der var en stor teltstang midt i teltet (så det har næppe været særlig stort). Vi var henne at se forestillingen, og der var et nummer, hvor en hest løb rundt i manegen, mens en af cirkusartisterne stod på ryggen af den. Derefter blev der givet mulighed for at tilskuere også kunne få lov at prøve – der var rigget et tov man kunne holde fast i hen til teltstangen. Flere prøvede kræfter, men blev selvfølgelig for det meste smidt af. Jeg husker hvordan jeg også havde lyst til at prøve (men alderen taget i betragtning nok meget godt, at jeg ikke fik muligheden).

I 1946 holdt familien for første gang ferie i Tavnäs i Jämtland i Sverige. Far havde i løbet af krigens tid fået en del af de historier han solgte til Allers trykt i Sverige, så pengene kunne nu bruges til ferie derovre. Vi lejede aftægsthuset til Perssons gård. Rejsen derop tog omkring et døgn – bl.a. i sovevogn til Stockholm. Det var spændende at kigge ud på et landskab, der var helt anderledes, end det danske vi kendte. Da vi var et godt stykke oppe i Jämtland stod vi af på Gällø station. Her blev

vi hentet i en taxa af den lokale chauffør Svensson. Han kørte os de sidste kilometer i sin amerikanske bil. Store forhold i forhold til hvad vi kendte fra Danmark.

Det var et dejligt træhus i 2 etager, vi skulle bo i. Der var brændekomfur i køkkenet. Toilettet var et aflangt rum over møddingen, hvor der var 3 huller til voksne og et hul i mindre højde til et barn. WC-papiret var kataloger og ugeblade.

Da vi ankom, blev vi inviteret på måltid hos hr og fru Persson – bl.a. blev der serveret surstrømming. Vores forældre spiste af dem – vi andre har sikkert haft nok af lugten.

På gården havde man en hest, der blev brugt i marken og som trækdyr. Den hed Noveja, og vi kunne godt få lov at sidde på den, når den var ude. Endvidere havde de en

Søren, Pelle og jeg på Noveja

ko, som gav mælk, der blev hældt i en julle som blev afhentet ved landevejen og bragt til mejeriet. Vi fik også dagligt frisk mælk fra den ko. En kilometer fra vores hus var der en pragtfuld sø der hed Sundsjön. Der havde Persson en båd liggende, som vi kunne benytte. Der blev så dagligt roet ud til en ø i søen ved navn Katholm.

Herfra gik vi i vandet og havde ofte frokost med derud. I naboejendommene var der jævnaldrende legekammerater, så hurtigt kom vi i kontakt og leg med dem. Det svenske sprog var ikke svært at lære. Jämtland ligger ret tæt på den nordlige polarcirkel hvilket betød, at solen var på himlen det meste af døgnet og med pragtfulde lyse aftener.

I 1947 blev ferien igen tilbragt i Sverige. Netop den sommer var ganske flot med varmt og tørt vejr, så vores far besluttede, at vi først rejste hjem sent i august, og derfor måtte springe de første uger af skoleåret over. Men det gik jo nok.

Den 10. juli 1948 blev Pernille, vores yngste søster, født. Vores mor blev i Danmark, mens vi igen holdt sommer i Jämtland, og far havde fået deres venner onkel Holger (Boétius) og Miriam med derop. Senere på sommeren kom vores store kusine Hanne også derop og hjalp til med husholdning m.v.

I løbet af nogen tid, blev det konstateret, at Pernille havde cerebral parese og at hun altså var spastiker. Hun fik aldrig rigtig noget egentligt sprog, men kunne kommunikere med de få ord hun kunne, og kunne også forstå hvad der blev sagt til hende. Det er klart, at det ikke altid var lige nemt at have en handicappet søster, men alt i alt gled hun jo fint ind i familiens liv, med de begrænsninger der måtte være.

Om vinteren var jeg på ski, så tit vejret var frost- og snefuldt. Allerede som lille fik jeg nogle fine små ski. Da jeg blev ældre kunne jeg passe vores mors skistøvler, og samtidig annekterede jeg hendes dejlige ski, som hun havde fået da hun var på vinterferie i Norge. De var dejlig brede, og jeg sørgede for at holde dem fint med tjære på sålen. Turen gik tit til

bakken ved Furesøen (fribadet), men ofte gik vi videre over i Frederiksdalskoven. Vi var en del klassekammerater, som fulgtes. Så byggede vi skihop og brugte mange timer på aktiviteten, til det blev mørkt, og vi gik sultne og vejrbidte hjem. På et tidspunkt ramte jeg forkert i et nedslag, og der kom en revne i skien ved spidsen. Da jeg var omkring 14 år fik jeg nogle dejlige nye ski og skistøvler i julegave, købt i Lerche Sport ved Nørreport Station. De ski fulgte mig til for omkring 10 år siden, da de var slidt helt op.

Skøjteløb blev også dyrket, når forholdene var til det. Ofte var isen på Koldemosen frosset til, og der mødtes vi med kammeraterne. Vi havde konstrueret ishockey-stænger, så der blev dystet på livet løs. Skøjterne blev skruet fast på skistøvlerne – ikke det aller bedste, men funktionsdygtigt. Et år var Furesøen frosset til, så det var pragtfuldt at løbe der.

Da jeg var fyldt 14 år fik jeg lyst til at prøve rosporten. Jeg havde jo set rokonkurrencer på Bagsværd Sø, så jeg cyklede gennem skoven over til Bagsværd Roklub, og spurgte om jeg kunne blive meldt ind. Man spurgte, om jeg ville lære at ro, hvilket jeg bekræftede. „Så skal du henvende dig til Lyngby Roklub“ var svaret.

Derefter cyklede jeg derover og blev meldt ind. Som nybegynder var man under instruktion den første månedstid. Dygtige instruktører satte holdene – der var 4-åres inriggere med faste åretolde. Efter at have fuldført instruktionen tilfredsstillende blev man „frigivet“, og måtte nu ro med dem man kunne samle til et mandskab. Rovandet var Lyngby Sø, kanalen til Frederiksdal og Bag-

sværd Sø. Det var en aktivitet jeg brugte megen tid på og jeg fik nu mange nye, gode kammerater der. Efter et par år fik jeg lov til at ro i sculler. En dejlig fornemmelse at ro ganske alene. Nogle gange roede vi også ud på Furesøen, og enkelte gange med overnatning i en af roklubberne der. Jeg var medlem af klubben til 1962.

I 1953 begyndte Stig på Holte Gymnasium. Det første år cyklede han derop hver dag, men så købte han sig en dejlig rød knallert, som om natten kunne stå beskyttet i kælderens. Det var på den tid, hvor knallerter var højeste mode.

I 1956 afsluttede jeg på Virum Skole med mellemskoleeksamen. Jeg ville godt have gået videre på Holte Gymnasium, men Virum Skole erklærede mig ikke for egnet. I stedet fik jeg så lov til at komme op på Holte Gymnasium til en optagelsesprøve. Den bestod jeg heller ikke, så i stedet valgte jeg at fortsætte i Virum i realklassen.

Efter at have afsluttet skoleåret efter mellemskoleeksamen havde vores dansklærer Johnny Jørgensen arrangeret tur for hele klassen til Østrig. Hans hustru Grete var med. Det var en dejlig tur – vi kom alle sammen godt ud af det med hinanden i den klasse. Da jeg kom tilbage midt på sommeren havde familien lejet sig ind i et hus i Bisserup, så jeg tog derned og ferierede sammen med familien. Bisserup er jo en idyllisk badeby mellem Karrebæksminde og Skælskør – udmærket badevand og på havnen blev der landet mange rejse, så de blev kogt og mange rejsemadder blev spist.

Realeksamen var i hus i sommeren 1957. Den efterfølgende tid blev brugt på at hjælpe til i hus og have samt at tegne og male. Jeg havde lyst til at gå den vej. Da jeg fyldte 18

skulle jeg som alle andre drenge på den alder på session. Den foregik såvidt jeg husker på kassernen ved Svanemøllen – en psykoteknisk prøve og en lægeundersøgelse. Da jeg bar ret kraftige briller, og ikke havde noget videre syn på højre øje, blev jeg kasseret. Fik dog at vide, at havde jeg lyst til at søge ind i marinen, var jeg velkommen til det. Jeg foretrak dog min nyvundne frihed.

I foråret 1958 fik jeg et job i en blomsterforretning på Engbakken. Den hed „Birkeengen“ og der hørte lidt jord til, hvor man havde nogle grøntsager. Jeg var bud og cyklede rundt på en Long-John. Lidt svær at styre i starten, men jeg kom efter det. Endvidere hjalp jeg til i butikken – satte blomster ud på fortovet om morgenen, vandede og lignende. Det var fru i huset, der styrede menagen. Manden havde jobbet at køre tidligt på grønttorvet i forretningens gamle varevogn, og hente nye forsyninger. Når han kom tilbage måtte jeg tømme bilen. I familien var der en dreng, som netop var taget ud at sejle. Hver uge måtte jeg hen i kiosken og købe det nyeste Anders And, som så blev sendt ud til drengen. Det var lige på det tidspunkt, hvor studenterne sprang ud, så jeg måtte rundt til de forskellige kunder med jordbær til studenterfesterne. Der var lidt drikkepenge, men ikke overvældende mange.

Først på sommeren fik Mik Pasternak den ide, at han ville tage på ferie i Norge og han ville have sønnen Jakob med. Jeg fik også mulighed for at være med, så jeg kvittede jobbet i Birkeengen til fordel for ferieturen.

Vi sejlede til Oslo og tog toget videre til Hammer, hvor vi indkvarterede os i en gæstehytte. Det regnede uafbrudt, så særlig spændende var det ikke. Derfor tog vi toget videre op i Gudbrandsdalen, hvor vi stod af på en lille station der hed Sjoa. Her traf vi en ældre bonde, og spurgte om han vidste om der var en hytte til leje i området. Tilfældigvis havde han selv en – og vi aftalte, at den kunne vi leje. Derefter traskede vi op ad bjergsiden til en dejlig hytte. Efter en uges tid fik jeg et godt tilbud om at tage ud at sejle, så jeg rejste alene tilbage til Danmark. Jakob, der havde læst historie på Københavns Universitet var lidt utilfreds med at være indespærret i en hytte så afsondret, fordi netop i de dage var nogle

internationale spændinger, som han meget gerne ville kunne følge mere med i.

Hvad er det, som kan betinge at et ungt menneske står til søs? Det kan måske skyldes familiære traditioner eller at man er vokset op i en søfartsby. For mit vedkommende gælder ingen af delene. Hverken på fædrene eller mødrene side kan jeg mønstre søfolk og med opvækst nord for København er „Flyv fugl, flyv, over Furesøens vove“ det nærmest jeg kan komme en søfartspåvirkning.

Min fætter, Jens Bloch, var ivrig søspejder i Århus i sin ungdom og efterfølgende blev han styrmandselev i J. Lauritzen. Tidligt på året 1958 lå „Kista Dan“, hvor han var forhyret, i Helsingborg, og min far og jeg tog over for at hilse på ham og se det spændende skib. Jeg blev spurgt, om jeg måske kunne have lyst til at sejle til søs, og Jens ville så lægge et godt ord ind for mig på skibsinspektionen. Samme sommer tog jeg på hytteferie i Gudbrandsdalen, og en dag kom bonden, der ejede hytten op og fortalte, at jeg skulle ringe hjem. Det viste sig, at der stod en plads ledig som ungtjener på „Arabian Reefer“ ganske kort tid efter. Det betød, at jeg måtte haste hjem, få udstedt søfartsbog, til check hos rederilægen i Amaliegade samt pakket min køjesæk.

Den 3. august afgik en stor bus fra Hammerensgade med besætningsmedlemmer, som skulle påmønstre skibet i Antwerpen. Her var mulighed for at stifte et første bekendskab med nogle af dem, jeg skulle arbejde sammen med på skibet. Turen tog et døgn, og man var ikke overmåde udhvilet ved ankomst. Jeg fik afleveret min søfartsbog til telegrafisten som sørgede for påmønstringen. Derefter fik jeg anvist et godt kammer og blev sat ind i mit fremtidige arbejde af et par af messedrengene. Der var jo en masse nye indtryk at forholde sig

til for én, der ikke tidligere havde sejlet til søs. Nye begreber som skot, dørk, kabys og pantry blev introduceret. Mit arbejdesområde var servering i officersmessen samt rengøring af officerskamre og fællesarealer.

Først lidt om skibet. „Arabian Reefer“ blev bygget på Ålborg Værft som det første af 3 identiske reeferbåde. Det blev afleveret til rederiet den 20. juli 1957. Skibet var på 4.200 t.d.w. og servicefart var på ca. 18 knob. Der var enekamre til alle „voksne“, aircondition, teaktræsdæk og svømmebassin. Der var mandskabsmesse, officersmesse samt salon hvor skibets kaptajn, 1. mester og 1. styrmand samt gæster spiste. Messer og andre opholdsrum var smykket med akvareller af unge danske kunstnere. Det var i alle måder et smukt og velsejlende skib, som var indsat på bananruten mellem Antwerpen og Guayaquil i Ecuador. Oprindeligt var skibets skrog malet hvidt, men kort før jeg påmønstrede blev alle rederiets skibe malet røde. En del ombordværende besætningsmedlemmer var kede af den forandring, og jeg kunne sagtens følge dem. Men rederiet lagde vægt på det sikkerhedsmæssige aspekt, hvor et rødt skib til søs er lettere at få øje på end et i anden farve.

Straks efter påmønstring begyndte jeg på mit nye arbejde. Jeg fik udleveret en hvid tjenerjakke og startede med at servere i officersmessen. Med ambition om på et tidspunkt at blive udøvende billedkunstner havde jeg ladet skægget vokse. Andenstyrmanden påtalte det med det samme, og gjorde klart, at hvis jeg ikke fik barberet det af, måtte messedrengen overtage serveringsjobbet. Jeg var lidt rystet, men besluttede ikke at efterkomme andenstyrmandens påtale. Jeg fortsatte mit serveringsjob, og fik efterhånden et helt fint forhold til styrmanden.

Maden blev i store beholdere i elevator sendt op fra kabyssen til pantryet. Messedrengen Erik og jeg hørte selvfølgelig naturligt til i mandskabsmessen, men vi foretrak at indtage vores måltider i pantryet – så kunne vi udvælge os det mest lækre før det videre serveringsarbejde fandt sted. Erik var en glimrende samarbejdspartner – tjenstvillig og god til at sætte mig ind i de forskellige rutiner. Hovmesteren – eller høkeren, som vi kaldte

ham – var midaldrende og af den gamle skole. Han stillede krav til kvaliteten af ens arbejde, hvilket jo slet ikke er så dårligt. Passede man sit arbejde, havde man bestemt et godt forhold til ham.

Efter to døgn i Antwerpen var skibet udlosset, og det vendte i ballast igen kursen mod Ecuador. Den følgende morgen vågnede jeg ved skibets urolige bevægelser. Kiggede på mit ur, der viste 6. Stod op og gik i pantryet, hvor nattens opvask ventede. Den blev ordnet og jeg så at uret dér viste 5. Havde ikke fået noget at vide om, at uret ville blive stillet en time tilbage.

Op ad dagen meldte søsygen sig. Rådet, jeg fik, var at spise tørt rugbrød - et glimrende forslag som hjalp mig over problemet.

Om aftenen, da jeg lå i køjen, kom telegrafisten pludselig ind ad døren og tændte lys. „Hvad er det“ sagde jeg. „Læs“ sagde han. Det var et radiobrev hjemmefra. Fantastisk at man sådan midt på havet kunne modtage hilsen fra hjemmet.

Besætningen var på et sted mellem 30 og 40 personer. I vores messe havde vi 15 officerer, vi skulle betjene. Mit arbejde fandt sted fra kl. 6 til omkring kl. 13.30. Derefter lidt fritid før eftermiddagskaffen skulle klargøres. Så igen lidt fritid inden aftenmaden skulle rettes an og serveres. Efter nogle døgn's sejlads kom vi under varmere himmelstrøg, så fritid blev brugt på soldæk og i skibets lille svømmebassin.

Et skib er jo en lille miniverden, hvor man skal indpasse sig i forskellige rutiner og samarbejdsformer. En aften arrangerede skibsklubben bankospil, en anden dag var der trekamp mellem dæk, maskine og restauration og aftenen sluttede med en lille fest. Skibsklubben var velfungerende og medvirkede til et godt sammenhold. Det var også et kærkomment indslag, når der blev vist film. Handelsflådens Velfærdsråd distribuerede filmene, som var i 16 mm-format på store ruller. Ude på det åbne hav var radiolytning ikke muligt, bortset fra de få besætningsmedlemmer, som selv havde investeret i egne kortbølgmodtagere. Så alt i alt gjaldt det om at knytte venskaber på tværs og hygge sig på kamrene i fritiden. Og endelig kunne man jo også forsyne sig med en

bog fra skibets bibliotek, som telegrafisten administrerede.

Turen over Atlanten tog 10 døgn. Vi gjorde ophold for bunkers på Curaçao og 2 døgn senere kunne vi sejle gennem Panama-kanalen.

En ny verden åbnede sig for mine øjne, da vi ankom til Guayaquil i Ecuador. Vi ankrede op på floden, og en masse handelsfolk og toldere strømmede ud til os i små både.

Alt hvad vi havde af cigaretter og spiritus blev opkøbt. Hovmesteren fik forsegle sin varebeholdning, men seglet blev brudt op flere gange – tolderne holdt sig heller ikke tilbage, når der skulle handles. Hvis vi ville i land, måtte vi benytte små motorbåde, der kunne prajes enten fra skibet eller fra land, når man havde været i byen.

På tredjedagen påbegyndte vi at laste bananer. Små både fulde af stokke med bananer ankom ved skibssiden. Mange mænd var beskæftiget med at bære bananstokkene på skuldrene op ad en interimistisk gangvej og ned i lastrummene. En gang imellem lød høje råb – nogle små grønne meget giftige slanger gemte sig blandt bananklaserne, og dem var

mændene bestemt på vagt overfor. Efter 22 timer var lastningen tilendebragt, og den følgende morgen kunne kursen sættes nordpå mod Panamakanalen.

Jeg havde medbragt mine tegne- og malegrejer, så jeg kunne lave skitser ombord, i Willemstad og i Guayaquil. Mange søfolk er glade for billeder af skibe, de har sejlet med, og hovmesteren bad mig lave en akvarel af „Arabian Reefer“. Den faldt i hans smag. Tømreren spurgte om jeg havde mine oliefarver med, hvilket jeg havde. Så ville han godt have, at jeg lavede et oliemaleri til ham. En dag kom han og bad mig følge med. Vi styrede hen mod mit kammer, hvor der stod det fineste staffeli, som han havde snedkereret. Det var i bytte for maleriet, og det har fulgt mig siden da. Min tusch og tuschpenne kom også i brug. Andenstyrmanden bad mig tegne nogle ækvatordåbsattester, da han var udgået for de slags. På det tidspunkt måtte man jo ofte selv udføre den slags projekter, mens man i dag formodentlig med lethed kan finde mange gode forslag, som blot kan hentes på internettet og printes ud i farver.

Cuba om bagbord og Haiti om styrbord var den sidste landkending vi havde, før vi igen satte kursen tværs over Atlanten. Igen måtte vi underholde os med filmforevisning, kortspil, skak m.v. inden vi nåede Kanalen, hvor vi på radioen atter kunne lytte til Danmark på langbølgen. Jeg vaskede mit kammer ned og pakkede mit grej. Det var muligt at medbringe nogle bananer i bussen, som hentede de afmønstrende besætningsmedlemmer. Jeg forespurgte, hvor jeg skulle henvende mig og fik at vide, at bananerne var taget ud af kølelasten for nogle dage siden og fordelt. Heldigvis kom andenstyrmanden mig til hjælp, idet han havde et par stokke, så jeg kunne få én af hans.

Denne min første sejltur var medvirkende årsag til at jeg efterfølgende ville uddanne mig, så jeg kunne „stå rigtig til søs“. Maskinen havde ikke min store interesse. At forblive i restaurationen var heller ikke på ønskesedlen og navigatør var udelukket gr. for ringe syn. Derimod syntes jeg, at telegrafisten havde et spændende job, og han var næsten selvrådende m.h.t. udførelsen af arbejdet. Selvfølgelig var

han underordnet kaptajnen, men det gjaldt jo for alle ombord.

Det var jo dejligt at komme hjem efter så god en oplevelse. Bananstokken indeholdt jo så mange bananer, at der kunne uddeles til højre og venstre. Bl.a. blev også postbudet betænkt.

Og så begyndte jeg på at lære at køre bil. Familien havde jo anskaffet en Fiat 600 med soltag et år tidligere og så var det jo godt, hvis også jeg kunne køre den.

Da jeg godt ville prøve at komme på Kunstakademiet gik jeg og vores far ind der, for at undersøge hvordan man kunne komme ind. Der blev vi anbefalet forberedelse hos to unge kunstnere, som havde tegneskole på Glyptoteket. Den ene var Henrik Bloch og den anden Sven Okkels. Vi opsøgte så Henrik Bloch, der boede på Gl. Strand i en lejlighed i huset hvor også Kunstforeningen holdt til. Jeg var velkommen til at begynde hos de to, og de følgende to år havde jeg dem som lærere. Man mødte på Glyptoteket hver dag kl. 10 og blev ved til ud på eftermiddagen. Der var et lille rum med staffelier og plader til at sætte stort papir op på. Derefter var det blot at begive sig ud i samlingerne og finde gode motiver blandt de mange skulpturer.

Når man lagde op til akademiet skulle det dels bestå af kultegning af model eller skulptur i fuld størrelse, egne kunstneriske arbejder samt projektionstegninger. Projektionstegningerne kunne man lave på særskilt kursus på akademiet ledet af Finn Bentzen, søn af arkitekten Ivar Bentzen. Dette kursus strakte sig over et semester og foregik sent på eftermiddagen.

Da jeg godt ville til søs som radiotelegrafist, meldte jeg mig på Wendelboes Radioskole med adresse i Frihavnen. Her kunne jeg følge aftenundervisningen. Det betød, at mine dage var optaget fra tidlig på formiddagen til sent om aftenen. Jeg kunne spise aftensmad i kantinen på akademiet – den lå i kælderens og blev drevet af fru Svensson. Udmærket varm mad til rimelige priser.

Jeg lagde op til Akademiet første gang i foråret 1959, men kom ikke ind. Næste år kom jeg heller ikke ind, men professor Søren Hjorth Nielsen, der var med til at bestemme hvem der

skulle optages, sagde, at jeg skulle henvende mig til ham inden da næste år. Endvidere skiftede jeg lærer, idet Robert Askov Jensen også havde en meget stor forberedelsesskole på Glyptoteket, og hans elever kom ofte ind, når de lagde op.

Hver sommer havde jeg arbejde på Statens Væksthusforsøg, der lå på nogle marker for enden af Virumvej. Det var godt arbejde i den frie luft fra tidlig morgen til sent på eftermiddagen. Først på sæsonen bestod arbejdet i at plukke hovederne af tulipanerne på tulipanmarkerne. Derved sikrede man sig, at løgene udviklede sig bedst muligt. Senere på sæsonen foregik arbejdet i drivhusene, hvor man dyrkede tomater. I starten var arbejdet at binde planterne op og nippe sideskud af. Senere fulgte plukkearbejdet. Man blev meget grønligt klistret på krop og tøj ved det arbejde. Tomaterne blev vejet, hvorved man kunne se, hvilke sorter der gav bedst udbytte. Senere gravede vi tulipanløg op, og til andre tider var det kartofler. På det tidspunkt var broccoli ikke en kendt grøntsag i danske husholdninger, men på forsøgsstationen dyrkede man dem, og fandt frem til hvilke sorter, der var gode i det danske klima. Jeg havde broccoli med hjem, så vi var blandt de første i Danmark, der nød den spise. Tomater havde jeg også med i rigelig mængde. Hen på efteråret var vi indendøre, og gøre de mange tulipanløg istand. De blev pudset rene for jord og målt og vejet. Nogle blev plantet i haven derhjemme, så vi havde efterhånden tulipaner i alle farver. Da jeg havde fået kørekort, kunne jeg køre gartneriets Ferguson-traktor. Det var en dejlig beskæftigelse.

Når sommeren gik på hæld genoptog jeg studierne i København.

Her nogle erindringer vedrørende radioskolen:

Hvordan kunne unge mennesker midt i det forrige århundrede overhovedet finde ud af hvad de skulle være, eller hvor de kunne uddanne sig, når der hverken fandtes UU, Studievalg eller studievejledere ved uddannelsesstederne? Man var overladt til det frie initiativ.

Jeg måtte prøve at finde ud af, hvordan jeg kunne blive telegrafist. Fra min tid i kommuneskolen kunne jeg huske, at der på skole-

biblioteket fandtes en kasse hvorpå der stod „Erhvervskartotek“. I det fandt jeg et datablad med titlen „Telegrafist“. Der stod lidt om hvilke forkundskaber man burde være i besiddelse af samt lidt om hvad telegrafistarbejdet indebar. Endelig stod der, at man kunne forberede sig til den krævede eksamen på en af landets navigationsskoler eller på en privat radioskole med navnet „Wendelboes Radioskole“. Valget for mit vedkommende var let, fordi Wendelboe tilbød både dag- og aftenskole.

Der blev optaget nye elever hvert halve år, og jeg kunne altså begynde i efteråret 1959.

Skolen havde til huse i en gammel bygning i Frihavnen i København på adressen Dampfærgevej 9. Lokalerne, der lå i tagetagen, bestod af et langt lokale med tværstillede lange sortbejsede borde og to mindre rum. I det store rum modtog vi undervisning i teknik, apparatkendskab, korrespondance, reglement, engelsk og geografi. De mindre rum var indrettet med apparatur til høring og morsetræning.

Indmeldelsen var meget uformel – Wendelboe sad med en pengekasse og modtog betaling for undervisning. Der blev betalt hver måned. Endvidere kunne man købe de nødvendige lærebøger. Bogen i radioteknik havde Wendelboe selv forfattet. Der var tale om to hektograferede hæfter, det ene var teksthæftet og det andet de tekniske tegninger og diagrammer, som relaterede til teksten. Man kunne så klippe tegningerne ud og klæbe dem ind, hvor de hørte til i teksthæftet

Hvert halve år startede undervisningen

forfra. „Fortsættelereverne“ sad på de forreste borde nærmest tavlen og underviseren, mens de nye elever satte sig bagest i lokalet. For langt de fleste elever var det helt nyt stof, som skulle indlæres.

I 1959 var Einar Bahn Wendelboe 72 år gammel. Som 14-årig lod han sig indrullere i Søetaten. Her havde han en lang, glørværdig karriere der sluttede med at han i 1949 blev pensioneret i ære som materielmester i Søminevæsenet. Hele livet havde han været optaget af radiokommunikation. I 1927 blev det tilladt at almindelige mennesker kunne erhverve og benytte radiomodtagere og – sendere, og Wendelboe engagerede sig fagligt blandt radioamatørerne. Hvis man ville have amatørlicens, måtte man aflægge prøve i høring og morse, og Wendelboe etablerede kursus i egen lejlighed med plads til 15 elever. Man kan sige, at det blev starten på den senere radioskole.

Wendelboe var utrolig kompetent såvel fagligt som undervisningsmæssigt. Han boede i Hellerup og tog altså turen på cykel ind til radioskolen både formiddag og aften. Vi blev af ham undervist i radioteknik, hvor tavlen hurtigt blev tegnet fuld af komponenter og tilhørende diagrammer. Undervisning i korrespondance foregik ved at vi skiftevis sendte og modtog telegrammer ved brug af gode messingmorsenøgler af mærket „Store Nord“ og med lyd på lokalets højttalere. Wendelboe ved den ene nøgle og en elev ved den anden. Øvrige elever kunne så lytte med på telegraferingsafviklingen. Der var en stoisk ro over Wendelboes måde at undervise på, en naturlig autoritet. Ydermere var han lun og humoristisk, og vi elskede, når han læste op af beretninger fra tidligere elever, som sendte hilsner fra deres nye arbejdsplads til søs .

På skolen var der ydermere ansat to lærere – hr. Vandmose, som underviste dageleverne og hr. Høst, som underviste om aftenen.

At lære at sende og modtage morsesignaler stiller krav til eleven. Både indenfor militæret og på navigationsskolerne benyttede man specielle indøvningsprogrammer. På Wendelboes skole var det (såvidt jeg husker) „the hard way“. I starten blev transmitterbåndene med koder bestående af 5 bogstaver

afspillet med langsom hastighed. Man måtte spidse ører og prøve at lære de forskellige tegn at kende. Morsetræning foregik ved en maskine, hvor ens tegn blev udskrevet på en lang papirstrimmel mens man havde medhør på sine hovedtelefoner. Efterhånden som man blev mere og mere sikker, kunne hastigheden sættes op. Man var nødt til at investere megen tid og kræfter for at nå op på den hastighed, som certifikatprøven krævede og elever, der godt ville benytte lokalerne udenfor undervisningstiden, kunne få en nøgle til skolen, så man kunne komme og gå, som man havde lyst. Med mellemrum blev der afholdt prøver, så hver enkelt fik indtryk af sin formåen og kunne arbejde videre derud fra.

Hedun Hildurberg ved tavlen

Skolen rådede over en række modtagere og sendere af ældre dato. Bl.a. rummede samlingen en gnistsender, der jo fortsat var lovlig, og som blev anvendt på nogle ældre skibe. Wendelboe havde stor moro ved at demonstrere hvorledes man kunne trække store gnister, når man skiftede bananstikkene rundt på den store kobberspole. Vi blev sat ind i de forskellige apparaters funktioner, men fik ikke

megen træning m.h.t. radiokontakt til omverdenen. Hovedvægten på teknikundervisningen lå i det teoretiske.

Eleverne på skolen havde mange forskellige forudsætninger. De fleste af eleverne var nybegyndere. Men nogle kom fra søværnet, og kunne derfor høre og morse, men skulle indlære radioteknik, procedure m.v. for at erhverve civilt radiocertifikat. Andre kom måske med forudsætninger indenfor det tekniske, men måtte så arbejde med at opøve de øvrige nødvendige færdigheder. Vi arbejdede dog alle frem mod samme mål nemlig et certifikat, så vi kunne komme ud at virke som telegrafister.

Der var eksamen hvert halve år. Det var altid spændende at følge hvorledes de enkelte elever klarede sig. Nogle dumpede i et enkelt eller to fag, men kunne så indstille sig til supplerende prøve kort tid efter ved en af navigationsskolerne. Lidt vemodigt var det hver gang at vinke farvel til de, der bestod, og som nu gik i gang med at søge hyre. Men så rykkede man jo selv op i „fortsætterrækken“.

Og i foråret 1961 viste jeg Hjorth Nielsen mine arbejder, som han kommenterede. Jeg lagde op, og kom ind på hans skole.

Endvidere bestod jeg i juni 1961 telegrafisteksamen og stod med det forjættede certifikat i hånden. Nu gjaldt det om at finde en hyre og komme ud at virke.

Første stop på turen var Cort Adlersgade 8, 3 sal, hvor „Radiotelegrafistforeningen af 1917“ havde kontor. Foreningens sekretær J. Madsen hilste velkommen, og jeg fik medlemsnummer 2525. Samtidig fik jeg udleveret foreningens love samt overenskomster og løntabeller. Derefter gik turen til Lyngby Radio for at hilse på kommende kolleger og se, hvorledes kontakten foregik mellem skibene og radiostationer på land.

Da mit tidligere indtryk af rederiet J: Lauritzen var rigtig godt, henvendte jeg mig atter i Hammerensgade, hvor jeg fik fortræde for skibsinspektør Jacob Th. Jacobsen. Da jeg jo netop var blevet optaget på Kunstakademiets malerskole, spurgte jeg om mulighed for at få en kort udmønstring, så jeg i oktober igen kunne være hjemme i København. Det var ikke noget problem. Derefter opholdt jeg mig nogen tid på rederikontoret, for at blive sat ind i de

forskellige regnskabssystemer, før jeg sidst i juni steg på bussen med besætningsmedlemmer, som skulle påmønstre „Lydia Dan“, når skibet passerede Kielerkanalen.

„Lydia Dan“ var et fragtskib på 3.525 t.d.w. med en besætning på 32 mand. Skibets kvindelige telegrafist sejlede med gennem kanalen, og kunne på den tid nå at sætte mig ind i radiostationens forskellige udstyr samt regnskab m.v. Nogen tid skulle hun dog også bruge til lige at tage afsked med besætningen. Kaptajnen var af den gamle skole - ordrer blev udstedt og så var det blot om at følge dem.

Fra Brunsbüttel blev kursen sat mod Rochester sydøst for London. Straks vi forlod Kielerkanalen mødte et par besætningsmedlemmer op for at få en samtale hjemover. Blaavand Radio var behjælpelig, og jeg kunne konstatere, at radiostationen fungerede. Da vi nåede Themsens munding sagde kaptajnen: „Gnist, vil De kalde lodsens?“. Da han åbenbart kunne se på mig, at jeg ikke helt vidste hvordan jeg skulle gribe sagen an sagde han: „Kald Sunk Pilot på 2182!“ . Så havde jeg også lært det.

Efter gældende regulativ skulle radiostationen være åben 8 timer hver dag. Min vagttid var 8-10, 12-14, 16-18 og 20-22 – alle tider i GMT. Opgaven var selvfølgelig at lytte på de forskellige nød- og kaldefrekvenser, høre om der var korrespondance til skibet, modtage vejrmedlinger og den daglige radioavis som blev udsendt fra Lyngby Radio og ellers formidle kontakt mellem skib, havnemyndigheder og rederi samt sørge for at besætningen kunne få radiotelegrammer og telefonsamtaler igennem til familie og venner. På vej tilbage gennem Kielerkanalen blev kaptajnen afløst for

ferie, og i hans sted kom kaptajn August Skov, en meget behagelig mand med bopæl på Thurø. Han havde telefontifikat, og havde stor glæde af selv at betjene telefoniseren.

Hver dag kl. 12 GMT modtog jeg tids-signal, så styrmanden i bestiklukaf'et kunne indskrive forskellen i kronometerjournalen. Af hensyn til navigationen var det jo nødvendigt at kende tiden 100% korrekt. For mig var det spændende at hjælpe med aflæsning af kronometer, når styrmanden ved hjælp af sekstanten om natten tog pejling af udvalgte stjerne. Og flot at se, hvorledes skibets position kunne stedfæstes med stor nøjagtighed i søkortet.

„Lydia Dan“ var indsat på Nord- og Østersøfarten. I Nordsverige og Finland lastede vi papir, som blev sejlet til England. I England lastede vi kaolin og i Sydfrankrig bl.a. svovl.

„Bliv gnist – se verden som turist“ lød budskabet den gang. På det tidspunkt lå skibene jo ofte længe i hver havn, og da man ikke måtte bruge radiostationen i havn, kunne telegrafisten ofte med sindsro forlade skibet. Lauritzen var jo kendt for at gøre meget for velfærd ombord, og i „Lydia Dan“ var der bl.a. et par cykler. De trængte ganske vist til en overhaling, som jeg tog mig af. Gnisten var jo også en slags velfærdsperson som passede biblioteket, gik med syge besætningsmedlemmer til læge og indgik i skibsklubbens arbejde bl.a. med at arrangere ture, fodboldkampe m.v.

En dag, mens vi lå i Gravesend i Themsens munding, kaldte skipperen mig ind, og spurgte om ikke jeg kunne følge donkey til den danske ambassade i London, da hans pas var udløbet. Donkey hævdede sine sidste 5 £. En motormand skulle også til London den dag, så vi tre travede mod togstationen. På vejen lå en pub, som lige måtte frekventeres – vi nåede så det næste tog. På en af de efterfølgende stationer skulle donkey ud for at tisse. Jeg hoppede også af. Lige som vi var kommet ud, skulle toget til at køre – donkey sprang på toget, mens jeg stod på perronen. Så tog jeg det næste tog og stod af på London Bridge og gennemsøger de nærmeste værtshuse, hvor jeg ganske rigtigt fandt ham og motormanden. Efter at have fået løsrevet donkey, satte jeg ham ind i en taxi for at finde et sted, hvor vi kunne få taget et foto. Klokkeren var da 1 og ambassaden holdt

lukket mellem 1 og 2. Vi fandt så den nærmeste pub, en ret eksklusiv saloon i det fine Victoria-kvarter. Her fik vi en Black and Tan, og et minut efter gik donkey ud som et lys. Jeg lod ham sove og vækkede ham først kl. 2 hvorefter vi i taxi kørte til ambassaden, og fik udfærdiget det midlertidige pas. Derefter satte jeg ham på en taxi med kurs mod London Bridge, hvor han skulle møde motormanden. Hvornår og hvordan de igen fandt vej til „Lydia Dan“ melder historien ikke noget om.

Fra Gravesend gik vi videre til Nantes og Bayonne hvor vi udlossede og derefter satte kursen mod Bilbao. Bilbao var en spændende baskisk by. På det tidspunkt var Fidel Castro vist ikke i høj kurs i Spanien, og da befolkningen hele tiden skulle hentyde til at min skægvækst mindede dem om Fidel, lod jeg den falde. Vi forhalede derefter til Santurzi, som ligger i munden af floden der fører ind til Bilbao. Her lå vi nogle dage og lastede tekstiler som skulle sejles til Ventspils i det tidligere USSR. Vi var heldige at ligge i Santurzi en søndag, og jeg fandt hurtigt ud af, at der var tyrefægtning i den lokale arena, hvor en berømt toreador fra Sevilla ville medvirke. Tyrefægtningen skulle foregå kl. 5 om eftermiddagen – det var meget varmt med sol fra en skyfri himmel. Man kunne få billetter i „sol“ eller i „sombre“.

Vi valgte sombre, og var lidt forundrede over at se, at den lokale befolkning foretrak sol. Men det var formodentlig billigere. Der var en rigtig god stemning, da den første tyr blev lukket ind. Tre banderilleros (toreadorens hjælpere) prøvede at få tyrens opmærksomhed, og løb i dækning, når tyren satte efter dem. Efterhånden stak hjælperne flere spyd i nakke

og ryg på tyren, hvilket fik den til at reagere kraftigt. På et tidspunkt trådte toreadoren ind, og med sin røde kappe opdannede han tyren. Det er selvfølgelig vigtigt, at han er adræt og i stand til at vige, når tyren med sine horn går til angreb. En af tyrene havde dog held til at stange toreadoren og løfte ham højt op i luften. Til sidst afsluttedes kampen ved at toreadoren stak et sværd ind i nakken på tyren, hvorved den gik ned i knæ og efterfølgende udånder. Ørerne bliver skåret af og afleveret til toreadoren som en belønning. Denne eftermiddag måtte 5 tyre lade livet.

Vi syntes alle, at det var en stærk oplevelse at overvære så voldsomt et sceneri, så efter forestillingen måtte vi finde et sted, hvor vi fik noget seafood samt rigeligt at skylle ned med.

Før vi ankom Ventspils, måtte jeg samle besætningens rede penge sammen. De blev låst inde i skipperens pengeboks. Der blev ikke taget penge op til brug i land. Dels var der ikke noget at købe, og dels måtte man ikke udføre landets valuta. Der var posteret bevæbnet militær ved landgangen, og vi skulle være ombord hver aften til en bestemt tid. I byen var der dog en fin velfærdstjeneste for fremmede søfolk. I bygningen var et stort bibliotek hvor det var tilladt os at hjemtage de bøger, som stod på hylderne. Det var selvfølgelig litteratur, som forherligede det russiske samfund. Der blev endvidere arrangeret bustur i det smukkeste efterårslandskab – det nuværende Letland, og en aften blev vi inviteret til forestilling i byens teater. For mig var det en god oplevelse, at „være bag jerntæppet“.

Efter udlosning skulle „Lydia Dan“ til Bremen og derefter Middelhavet. Skipperen og jeg blev afmønstret i Holtenau. For mit vedkommende ventede nu en studiestart på Kunstakademiet, og den opsparede hyre kunne hjælpe mig økonomisk, da der på det tidspunkt ikke fandtes noget som hed SU.

På Kunstakademiet lå malerskolerne til venstre i Charlottenborg-bygningen mens arkitektskolen lå til højre.

Undervisningen på Hjorth Niensens skole foregik i nogle gode rummelige atelier på første sal. Endvidere havde Hjorth Nielsen et lille kontor – det var ikke et han opholdt sig i

noget videre. Undervisningen var ikke voldsomt struktureret. Der var model både om formiddagen og om eftermiddagen, og så stillede vi os op rundt omkring med hvert vores staffeli og malegrej. Ind imellem kom Hjorth Nielsen på skolen, og så gik han rundt og talte med hver enkelt. Han var en meget behagelig person, og alle eleverne holdt af ham og så op til ham. Ved siden af arbejdet på atelierne var der også timer på farveteoretisk laboratorium, som blev ledet af Peder Hald. Her fik vi foredrag om farver og præparering af lærrede. Vi kunne endvidere rive vores egne oliefarver, som vi puttede i tuber og tog med os. Økonomisk set var det jo en god besparelse. På slutningen af forårssemesteret blev der arrangeret udstilling på hver enkelt skole. Det var ganske interessant at se, hvorledes der blev arbejdet under de forskellige professorer.

Da foråret igen var i fuldt flor, søgte jeg atter hyre i rederiet J. Lauritzen og allerede den 18. marts mønstrede jeg ud igen. Denne gang med „Varla Dan“, bygget som polarskib i 1960. Skibet anløb København for videre fart til England og Irland, så det var nemt for mig at påmønstre. Skibets tidligere telegrafist var allerede afmønstret, så der var ikke nogen egentlig overlevering.

Al apering var placeret agter i skibet, en såkaldt „baglader“, og radiostationen var udstyret med nyeste apparatur. Jeg havde købt mig en automatisk nøgle af mærket Morse-omatic, som jeg glædede mig til at få installeret. Der var ændret lidt i vagtreglementet, så nu måtte jeg holde vagt 4 timer om formiddagen og i stedet sløjfe den sene to-timesvagt. Det var jo luksus. Kaptajnen var H. Møller Pedersen, et meget behageligt menneske at arbejde under. To af styrmændene var stoute færingere – de bragte de barske øers kultur med ombord.

Noget af det første jeg fik at vide, da jeg kom ombord, var, at det var gnistens job at lave 10-kaffe. Skibets kaffe var bestemt ikke noget at skrive hjem om, så derfor havde en gruppe af officererne indstiftet en lille kaffe-klub. Mit job var så at indkøbe god kaffe, når vores beholdning var ved at slippe op, og at brygge kaffen som filterkaffe i bestiklukket. Resten af livet har jeg fortsat med at brygge kaffe kl. 10 hver formiddagen.

„Varla Dan“ var på det tidspunkt indsat i Nord- og Østersøfarten, og som polarskib fungerede det jo fint, når det i den botniske bugt skulle pløje sig gennem forårs-ismasserne.

Fra København gik turen nord om Skagen og videre nord om Skotland. For mig var det spændende at opleve farvandet mellem Skotland, Orkneyøerne og Hebriderne.

Første sted vi anløb for losning var Preston. Derefter gik det sydvest over til Waterford på Irlands sydkyst. Her blev en af messedrengene efter værtshusbesøg desværre kørt ned af en bil. Han blev indlagt på byens hospital til observation for hjernerystelse og måtte altså afmønstres.

Da vi var udlosset gik vi til Foway i Cornwall for at laste china-clay, der bruges i papirfremstillingen. På det sted er der meget stor forskel på flod og ebbe, og der blev så lagt en gangway ud, som kunne følge skibets op- og nedture. China-clayen lagde sig som fint støv over hele skibet, da det blev pustet ind i lastrummene, og det var glat som sæbe at gå på. Man måtte derfor passe godt på, når man skulle entre op og ned ad lejderen.

Tilbage gennem Kielerkanalen med kurs mod Jakobstad i den Botniske bugt. Midt i april var der fortsat store isforkomster her, så jeg måtte lytte efter rapport om isens udstrækning og beskaffenhed. Vi kom i havn ved egen hjælp, men da vi igen skulle sydover, var isen så tæt, at vi måtte have assistance af en af de store finske isbrydere. Vi var flere skibe, der sejlede ud i dens kølvand.

Da vi igen nærmede os Kielerkanalens munding, løb vi ind i en meget kraftig tåge. Jeg var fast mand på radiopejleren mens der var skærpet udkig og skibets radar gik på fuld omdrejning. Først meget tæt på fyrskibet, der markerede indsejlingen, fik vi øje på det. Omkring det lå ganske mange skibe for anker. Via Norddeich radio fik jeg forbindelse til lodsens, der fandt os og kom ombord. Man kunne tydelig fornemme hvorledes skipperen nu kunne tage situationen med større ro. I Holtenu blev et par besætningsmedlemmer afmønstret og nye påmønstret, således at vi i officersmessen nu var 4 færingere og 3 „danskere“. I kanalen satte radaren ud, så da vi ankom Brunsbüttel kom der reparatør, som kunne konstatere, at omformerer var i stykker og at det ville tage flere dage at reparere. Vi sejlede altså ud i Nordsøen uden brugbar radar, men her var heldigvis ingen tåge.

Det var dejligt afvekslende at sejle mellem nordskandinavien, England og Frankrig. Selv i slutningen af maj måtte vi fortsat have isbryderassistance i den nordligste del af Botniske bugt, samtidig med at vi var tæt på at have midnatssol. Og 10 dage senere kunne vi så i Sydfrankrig nyde varme, sol og palmer.

En del af Lauritzens skibe sejlede jo i samme fart som vi, og især i Finland havde vi held til at møde hinanden i havnene. Vi telegrafister gjorde så forarbejde ved over radioen

at aftale indbyrdes fodboldkampe i land. På den måde lærte vi mange af rederiets besætninger godt at kende, og Lauritzens skibe var kendt for at klare sig godt i årets fodboldturnering, som Handelsflådens Velfærdstjeneste var ansvarlig for. Min kollega Marie Finne var jo vidt berømt som sin besætnings ukuelige målmand, men hende har jeg desværre ikke held til at møde i nogen kamp.

Skibsklubben havde investeret i køb af et fjernsyn (på den tid var alle fjernsyn s/hv). Vi betalte hver måned et beløb til afdrag af udgiften. Fjernsynet var placeret i salonen, og på dækshuset var opsat en antenne, som kunne drejes. Vi havde glæde af at se dansk fjernsyn, når vi nåede op i nærheden af Kielerkanalen og til et stykke ind i Østersøen. Men da skibet bevægede sig, måtte der med jævne mellemrum justeres på antennen. Kom vi for langt væk fra senderen, blev billedkvaliteten grynet og til sidst var det svært at se, hvad der foregik. Men det var altså vilkårene. På det tidspunkt var der forskellige systemer med antal linjer pr. sekund, og i England og Frankrig

havde vi ingen glæde af flimmerkassen.

Da vi fik besked på at gå til Dagenham ved London for at laste Ford-biler, som skulle fragtes til Københavns sydhavn, var der glæde at spore blandt besætningen. Til vores held var det søndag, da vi ankom København, så losning kunne først begynde om mandagen. Jeg havde så mulighed for lige at aflægge familien et besøg, men måtte selvfølgelig også passe mit arbejde ombord, da der var en masse formalia, papirarbejde, af- og påmønstring m.v. Fra København gik det videre mod et par byer i Nordsverrig og så til Rotterdam. Rotterdam hørte jo til blandt Europas største havne, og der var et voldsomt leben i havnebassinerne og langs kajerne. Radiostationen skulle synes, og det viste sig, at alarmapparatet ikke var helt funktionsdygtigt. Maskinmesteren og jeg kunne godt analysere os frem til fejlkilden, men det krævede teknisk assistance fra land, at få det repareret, så det kunne godkendes. Apparatet aktiverede automatisk en klokke som kimedede på både radiostationen og i telegrafistens kammer, når andre nødstedte skibe udsendte alarmsignal før den egentlige nødmelding (SOS og mayday). Så det var af største vigtighed, at apparatet virkede hver eneste gang et nødstedt skib har brug for hjælp.

Sidst i juni gik vi fra Rotterdam til Heröa i Oslofjorden, hvor vi skulle laste salpeter. Vi fik så at vide, at næste anløbsplads var Kolding. Mange besætningsmedlemmer boede i eller tæt ved Kolding, og 1. styrmanden, hvis kone netop var nedkommet med en dreng, var også fra Kolding. Han ville nu få mulighed for at se sin nyfødte søn. Samtidig kom der meddelelse fra rederiet, at jeg skulle afløses. Der blev ikke oplyst nogen grund – selv havde jeg regnet med at forblive til omkring 1. oktober, men måtte selvfølgelig adlyde ordren. Jeg kunne lige nå at afslutte månedsregnskabet og sætte min afløser ind i de forskellige rutiner før jeg 2. juli afmønstrede.

Da det ikke så ud til at Lauritzen umiddelbart havde planer om at påmønstre mig på et andet af deres skibe, henvendte jeg mig på telegrafistforeningens kontor, og spurgte om de mon kunne skaffe mig en hyre.

Den Kongelige Grønlandske Handel havde brug for en sommerafløser til

m.s. "Umanak". Skibets faste telegrafist Cyril Svensson ville gerne holde dansk sommerferie ved Marielyst med sin familie, så han blev glad for at jeg kunne træde til.

„Umanak“ var bygget på Helsingør Skibsværft i 1949. Det sejlede fast med passagerer og gods mellem København og byer på Grønlands vestkyst.

Skibet var smukt indrettet med fine dekorative detaljer i passagerapteringen. Passagerer, der ønskede at telefonere eller at sende telegrammer, kunne benytte en særlig telefonboks, som var indrettet ved siden af radiostationen. Skibets kaptajn på denne tur var Orla Schmidt og afsejling skete den 27. juli kl. 10 fra Trangraven på Christianshavn.

Radiostationen var velindrettet med apparatur af mærket Elektromekano. Som nødsender havde jeg en gnistsender. Endvidere havde jeg en vejrkortmodtager, en såkaldt Mufax. På den kunne jeg modtage og udskrive vejrkort i stort format til stor nytte for navigationen. Det er klart, at Grønlands Handel lagde vægt på at udstyret skulle være i orden af hensyn til sikkerheden – det var jo kun 3 år siden nybygningen „Hans Hedtoft“ så tragisk var forlist syd for Kap Farvel.

Der var mange passagerer med på „Umanak“ – blandt andet en del håndværkere, da der jo i de år var en voldsom byggeaktivitet i Grønland. Det var fast kutyme, at skibene i atlantfart havde læge med ombord, og på denne rejse var det en yngre kvindelig læge, som havde adopteret et par grønlandske børn. Hun ville nu gerne se, hvad det var for forhold børnene var vokset op under. Hun spiste i officersmessen, og var efter min mening noget romantisk. Men det var selvfølgelig en stor sikkerhed at have en læge ved hånden, hvis det skulle blive påkrævet.

Maden ombord var rigtig god. Kaptajnen ville godt starte dagen med et solidt måltid, så der blev bakket op med mørbradbøf eller lignende. Og søndagsmiddagen var særlig flot med forret, hovedret samt dessert og efterfølgende kaffe med cognac eller likør.

I KGH havde telegrafisten ikke noget at gøre med hyreregnskab for mandskabet. I stedet kunne jeg koncentrere mig om radioarbejdet. Skibene, der besejlede Nordatlanten,

lavede vejrobservationer hver 6. time. De skulle sendes til Metrologisk Institut, hvor de dannede grundlag for udarbejdelse af pålidelige vejruddsigter. Det var den vagthavende styrmand, der lavede dem, hvorefter han afleverede telegrammet, der bestod af en række talkoder, til gnisten. Så midt om natten, når jeg lå i min bedste søvn, stak styrmanden hovedet ind på mit kammer, og smed den aktuelle „obs“ hen i køjen til mig. Så måtte jeg op og starte senderen for at få telegrammet ekspederet. Kystradiostationer var indstillet på at modtage vejrobservationer hvert 6. time, så det var nemt at komme af med dem, fordi de blev prioriteret før anden korrespondance.

På denne rejse viste Nordatlanten sig fra sin pæne side, og da vi nærmede os området ved Kap Farvel var der havblik, så kaptajnen gik ganske tæt på kysten til glæde for de mange passagerer.

Første anløbsplads var Godthåb, Grønlands hovedstad, den gang en by med lidt over 3.000 indbyggere. Det var et smukt syn under indsejling at se byen omkranset af fjeldene Hjortetakken samt Lille- og Store Malene. Da det tog nogle dage at losse og laste, fik jeg mulighed for at tage området i øjesyn. Den lange Skibshavnsvejen strakte sig op gennem byen, og jeg måtte selvfølgelig aflægge de vigtigste institutioner besøg - SANA (Dronning Ingrid's Hospital), seminariet, kirken og statuen af Hans Egede. Der blev også tid til at stikke indenfor på byens radiostation (OXI), hvor jeg kunne hilse på nogle af de kolleger jeg havde telegrafisk kontakt med. Og endelig var vejret smukt, så jeg fik travet nogle gode ture i fjeldpartierne omkring byen.

Næste anløb gjaldt Holsteinsborg. Byen

var den gang den sydligste, hvor hundehold var tilladt, så jeg måtte lige vænne mig til de store løsgående hunde. Børnelegepladsen var omkranset af højt gitter, så hundene ikke kunne komme der ind. Det var nogle friske unger, der befandt sig der – da jeg gik forbi kastede de en masse sten efter mig. Opholdet i byen var dog kortvarigt da vi blot skulle have en smule last samt enkelte passagerer med, før kursen igen blev sat sydover.

Efter få døgn's sejlads lagde vi til i Ivigtut. På det tidspunkt brød man ikke længere kryolit i minen, men da der stadig var et lager ved kajen, lastede vi nogle tons hvorefter gik rejsen hjemover.

Da vi ankom København var Cyril Svensson mødt frem for at tage imod og få den nødvendige overlevering. Han havde nydt sin danske sommerferie og udtrykte tilfredshed med min arbejdsindsats. Da jeg syntes, at KGH ville være det helt rigtige sted at fortsætte en karriere i, henvendte jeg mig på skibsinspektionen og spurgte, om de mon havde et ledigt job til mig. Skibsinspektør Gunnar Hansen kunne ikke umiddelbart tilbyde mig noget, men fortalte at telegrafisten, der sejlede med „Disko“, stod for pensionering næste år, så jeg var velkommen til at henvende mig til den tid.

Det var sidst i august, og akademiet begyndte undervisningen igen den 1. oktober.

Min fætter Jens Ole og hans kone Hanne, der havde taget certifikat som radiotelegrafist på Københavns Navigationsskole, var på mønstret „Adviser“ der hørte til i Olau-Line. Hanne var gravid og de ville gerne afmønstre. Jeg tog kontakt til Olau-Line og oplyste, at jeg godt ville afløse dem ved næste anløb London.

Den 22. oktober 1962 påmønstrede jeg „Adviser“ der lå i West India Dock i London. Det var et fragtskib på 3814 BRT, bygget på Helsingborg Værft i 1960 og navngivet „Olau Drot“. Olau-Line var et ungt, moderne rederi som havde chartret sine to ens skibe, „Adviser“ og „Benefactor“, ud til Harrison-Line i London. De sejlede fast mellem London og de vestindiske øer. Desværre var Jens Ole og Hanne taget hjemover om formiddagen, som jeg påmønstrede om eftermiddagen. Der var altså ingen overlevering. Radioregnskabet for

oktober var afsluttet, men hyreregnskabet skulle jo færdiggøres med udgangen af måneden. I Olau-Line blev regnskabet udarbejdet på en lidt anden måde, end den jeg kendte fra Lauritzen, så jeg måtte lige vænne mig til det. Endvidere syntes hovmesteren også det var en god ide, at gnisten lavede regnskabet for hans mellemværende med besætningsmedlemmerne, så jeg måtte blot i gang.

Kaptajnen hed C. Swensson – en ældre venlig og behagelig person. Han havde deltaget som krigssejler under anden verdenskrig, og da han kom tilbage til Danmark, gik hans ægteskab i stykker. Han kunne godt være lidt stædig og bestemmende, men med lidt psykologisk indlevelse kunne man altid komme frem til fornuftige problemløsninger.

Kvarteret omkring West India Dock var meget farverigt med en stor gruppe indbyggere fra Englands oversøiske kolonier. Besætningsforetrukne værtshus var det berømte „Charlie Brown“ på hjørnet af Garford Street og West India Dock Road, og gåturen hen til det gik gennem skumle havneområder med svingbroer og bevogtede passager var ikke særlig morsom. Værtshuset var spændende indrettet og bestemt værd at besøge.

Det tog os elleve dage at losse og laste, så vi kunne afsejle den 2. november. Men 1. november troppede en af matroserne lettere bedugget op på radiostationen og sagde, at han skulle spørge fra hele besætningen agter, om ikke der kunne blive lagt en pengeliste ud. Jeg sagde, at jeg ville spørge skipperen. Lidt efter troppede matrosen igen op og fortalte, at han havde spurgt kaptajnen, men han var hverken til at hugge eller stikke i. Kaptajnen havde spurgt, om de som voksne mennesker ikke

kunne administrere deres penge selv. „Og det kan vi sgu godt, men vi har bare brugt dem!“

Før vi afsejlede skulle radiostationen synes. En mand fra Marconi-selskabet kom ombord. Synet tog 5 timer, bl.a. fordi alarmapparatet ikke fungerede optimalt. Vi kiggede diagrammerne igennem og fandt frem til et rør, som skulle udskiftes. Så blev alle apparaterne afprøvede og det nødvendige certifikat blev udstedt.

Det var dejligt at sige farvel til Londons tåge og efterårsregn og sætte kursen mod Azorerne. Allerede her nåede temperaturen op på 20 grader, og vi kunne nyde vejret iført shorts. Første anløbshavn var Bridgetown på Barbados.

På kajen var et fem-mands stort steelband linet op til modtagelse af os. (Jeg tror nu nok at det især var beregnet til at byde krydstogtskibene velkommen). Mægleren kom ombord for at afhente crew-list, toldliste samt ønske om hvor mange penge besætningen havde lyst til at hæve. Endelig havde han post til fordeling blandt de heldige besætningsmedlemmer, og så kunne han jo også få den post som vi sendte hjem til rederi og familie. Efter hans besøg kom skipperen og spurgte, om ikke jeg havde lyst til at ledsage ham om eftermiddage. Mægleren stillede vogn med chauffør til vores rådighed, så vi kunne blive kørt til den pragtfulde Accra Beach. Jeg syntes ikke jeg kunne afslå så godt et tilbud, så inden længe fik Swensson og jeg en svalende dukkert i det azurblå hav med efterfølgende Planters Punch til forfriskning.

Birgitte Skov ankom til Bridgetown, og da jeg manglede nogle oblater til at forsegle telegramblanketterne med, gik jeg over for at

spørge om telegrafisten kunne afse nogle. Det kunne han heldigvis. Telegrafisten var ellers en gammel rotte i faget – havde taget certifikat i 1917 men still going strong. Jeg havde så samtidig mulighed for at kigge mig omkring på det flotte skib, der bl.a. var udstyret med air-condition, hvad Adviser jo ikke var.

Efter at have losset et døgn's tid satte vi kursen mod Port of Spain på Trinidad. På vej dertil satte gyro'en pludselig ud – den viste 45 grader forkert, så nu måtte vi slå selvstyreren fra og sætte vores lid til rorgængerens og spritkompasset. Vi fik reparatør, da vi kom i havn. Han ville telegrafisk rekvirere reservedele fra Tyskland og derefter reparere gyroen, når vi på et senere tidspunkt igen skulle anløbe Port of Spain.

Ved siden af os lå et tysk fragtskib, og vi fik aftalt et spil fodbold, som kunne foregå på et nærliggende stadion. I første halvleg scorede tyskerne 5 mål og i anden halvleg 2. Så vi måtte konstatere, at fodbold ikke var vores spidskompetence, men sjovt var det da.

Hver aften drog besætningen ind mod bymidten, hvor der var masser af liv og glade dage med steelbands og limbodans samt god, lokal rom til langt ud på de små timer.

Kursen blev nu sat mod Georgetown i British Guyana og sejltiden dertil var 30 timer. Byen ligger ved Demerara-flodens udmunding. Flodvandet var mudret og ganske brunligt og tre-fire pontonkajer udgjorde fortøjningsmuligheden. Temperaturen var høj og det var luftfugtigheden også. Befolkningen bar præg af en blanding af sorte, indianere og europæere. Vi skulle losse lidt, men blev ustandselig forstyrret af kraftige regnbyger. Jeg måtte i land med tre besætningsmedlemmer for lægebesøg. Den ene havde smerter i øret, den anden lændesmerter og den sidste havde tandpine. Den første fik ordineret øredråber samt nogle piller. Den anden blev henvist til røntgenundersøgelse på hospitalet og den tredje skulle til tandlæge. Vi måtte så dels på hospitalet og dels til tandlægen, der ikke var hjemme, men som vi kunne besøge om aftenen. Da vi mødte op om aftenen gik tandlægen, der var et muskelbundet af en japaner, rundt i bermudashorts og bare tæer og forsøgte at rigge noget elektrisk lys til. Da det var lykkedes kom andenmester

under behandling – det var en fuldt udstyret klinik. I løbet af nogen tid fik han trukket den dårlige tand ud, og andenmester var godt tilfreds med behandlingen – tandlægen var yderst kompetent. Den følgende dag begyndte vi at laste sukker. Om aftenen gik andenmester og jeg i biografen. Det var her kutyme at vise 2 film i træk. Da de var set, gik vi lidt rundt og ud af vinduer og døre på et af træhusene strømmede dejlig musik. Vi stak hovedet indenfor, og det viste sig at være en skole, hvor man om lørdagen dansede til grammofon med en mægtig forstærker på. Alle i lokalet var meget mørke i huden og man tog venligt imod os. Et par af lærerinderne holdt et langt foredrag for os om landets politik. De fortalte også, at det var farligt at færdes på byens gader om aftenen, og at man hurtigst muligt skulle få fat i en taxa. Vi havde hørt, at man ikke skulle sætte sig ind i en pirat-taxa, da man nemt risikerede at blive kørt ud på landet for der at blive rullet. Firmaet, vi sejlede for, hed Booker Shipping, og deres taxaer var sikre at benytte. Efter at have hygget os med de danseglade mennesker fandt vi en taxa og kom godt ombord.

Vi vendte så igen næsen mod Port of Spain. Da vi ankom viste det sig at søsterskibet Benefactor lå ved kaj. Vores ferskvandsmaskine havde gjort knuder, så vi måtte have ferskvand fra land. Reparatøren af gyroen havde fået de nødvendige reservedele, så han gik i gang med reparationen. Mægleren kom med post og penge, som jeg så kunne fordele. Den sidste, der hentede penge, var en motormand, der ikke havde været ædru i længere tid. Det var nu middagstid, og jeg havde øst suppe op i tallerkenen da førstestyrmanden kom farende og sagde, at jeg måtte køre med til

lægen med motormanden, som var faldet på dækket henne agter og fået en stor flænge i hovedet. Han var blevet midlertidigt forbundet ombord, og der holdt en taxa klar ved gangvejen. Som vi sad i vognen begyndte blodet at trænge frem gennem bandagen. Vi kom frem til lægen som sagde, at vi med det samme skulle køre videre til hospitalet. Der var stor trafik i gaderne, så vi kom langsomt frem til hospitalet, hvor vi blev henvist til skadestuen. Bandagen var nu ganske gennemblødt, og blodet dryppede ned over hele ansigtet. Patienten blev lagt ned, og jeg udfyldte en hel del spørgeskemaer. Derefter forlod jeg skyndsomst operationsstuen, og diverse læger og sygeplejersker strømmede ind. Efter tre kvarter kom en sygeplejerske ud efter mig, idet motormanden nu var stået ned af operationsbordet. Nu ville han ombord. Han havde kun fået syet såret – 6 sting. Jeg fortalte, at han skulle forbindes. Han påstod, at han var blevet forbundet, men jeg fik dysset ham ned, så han kunne forbindes. Han skulle desuden have syet øjenbrynet, så jeg lærte samtidig hvordan man syr sådan noget. Da han var forbundet, var der en bære parat til ham, da han skulle indlægges. „Han skulle kraftædemig ikke indlægges! Vi skulle ned på skibet nu!“ Jeg fik ham dog dysset ned igen, så han kravlede over på båren. Jeg så i mellemtiden hvor meget blod, der var dryppet af ham, og det var ikke småting. Vi kørte så over på en anden afdeling. Da vi kom ind på sygestuen „skulle han ikke indlægges“. Jeg garanterede ham, at jeg nok skulle sørge for at han kom ombord igen før vi sejlede, men så ville han snakke med lægen, og en sygeplejerske gik og ringede efter ham. Lægen sagde, at motormanden kunne gå, hvis han underskrev en erklæring på at det var på eget ansvar. Så fik han en stivkrampeindsprøjtning og en ny forbindelse, hvorefter vi kørte tilbage til skibet.

Skipperen var ikke særlig glad ved situationen, men da det blev aftalt, at lægen ville tilse motormanden den næste dag, var man enige om, at det kunne fungere.

Vi skulle afsejle tidligt næste morgen, så lægen nåede lige ombord inden. Patienten var nu blevet nogenlunde ædru, og han havde det mildest talt ikke særlig godt. Han fik besked på at blive i køjen de næste 8 dage.

Den 5. december kunne vi efter et kort ophold på Dominica sætte kursen nordpå. Der ventede os 10-12 dages atlantehavssejlad. Heldigvis havde jeg masser at tage mig til. Månedsregnskabet for november skulle færdiggøres, så det kunne sendes til rederiet når vi anløb London. I løbet af et par dage løb vi ind i uroligt vejr. Skibet rullede ganske meget, og mærkelig nok var det ikke muligt at tøjre stolene til kroge i dørken, så jeg brugte megen energi på at holde mig fast til bordet på radiostationen. Den store, tunge skrivemaskine tog sig også nogle rutsjeture når skibet krængede, og hver gang jeg forlod radiostationen, satte jeg den i spænd nede på dørken.

Da julen jo nærmede sig, ønskede mange fra besætningen at sende gaver og juleradio-breve hjem til familie og venner. Lyngby Radio havde travlt med alle ekspeditionerne og alene fra Adviser blev der sendt langt over 100 radiobreve og telegrammer.

Den 18. december kunne vi ankre op ved Gravesend for at vente på højvande, så vi kunne gå det sidste stykke op ad Themsen. Vi var heldige her at få bragt posten ombord, så mange var glade for at høre nyt hjemmefra. Om eftermiddagen kunne vi fortøje i West India Dock, og der var 10 mand, som skulle afmønstres. Skipperen kunne oplyse, at de havde fået billetter til toget fra Liverpool Street Station næste morgen kl. 9, så det var bare om at komme i gang med afmønstringsregnskaberne. Først ved firetiden om morgenen havde jeg regnskaberne færdige – derefter kunne jeg tage nogle timer på øjet hvorefter skipperen og jeg og afslutte afmønstringerne. Om eftermiddagen ankom så de nye besætningsmedlemmer, bl.a. en ny hovmester samt en ny kok.

Allerede den 12. november havde rederiet ved brev til besætningens familiemedlemmer oplyst, at rederiet ville sørge for forsendelse af julegaver. Hvert besætningsmedlem kunne modtage op til 10 kg, og pakkerne skulle indleveres til speditjonsfirmaet Paul Lehmann, der så ville sørge for det praktiske. Der var derfor glæde ombord, da alle julegaverne ankom i god behold.

Efter planen skulle vi afgå London den 24. december, men da vi langt fra havde losset

og lastet inden da, måtte vi se i øjnene, at vi ikke ville komme af sted. Juleaften var der dækket fint op i salonen, og det var en hyggelig og god jul, som blev fejret på traditionel vis. Anden juledag var vi nogle stykker som tog hen i den danske sømandskirke. Først var der gudstjeneste og efterfølgende sammenkomst med kaffebord og uddeling af gaver. Foruden søfolk var der også en del unge danske piger, som havde au-pair jobs i byen. Nogle dage senere ankom Benefactor, så vi kom og gik hos hinanden som en stor familie. Man kan sige, at alle kendte alle i dette lille rederi.

Det sneede og blæste, så lastearbejdet blev besværliggjort og var først tilendebragt ved månedens udgang. Vi kastede trosserne den 31. december og glædede os til igen at komme under varmere himmelstrøg. Kursen blev sat mod Azorerne, men da vi nærmede os lå der et meget kraftigt lavtryk dér, hvorfor skipperen lagde kursen direkte syd. Vi undgik dog ikke dårligt vejr med kraftig søgang og et skib, der rullede ganske voldsomt. Alle ombord var enerverede og irritable, mad og bestik væltede på dørken og søvn fik man ikke megen af. På et tidspunkt avancerede skibet blot et par mil i timen. Men selvfølgelig var det blot noget, som skulle overstås, og efter et par døgn var vi igen ude i roligt, solrigt vejr.

Efter nogen tid i rum sø opstod en del intriger blandt besætningen, måske på grund af rigelig indtagelse af øl og spiritus. Hovmesteren holdt på, at hver mand kun måtte købe 3 øl om dagen, og det var selvfølgelig ikke populært, men han holdt stand.

Hovmesteren var en yngre mand, som havde sejlet med A.E.Sørensen. Hans mål var at tjene så meget, at han inden længe kunne købe en restaurant eller et værtshus i København. Kokken, som han havde medbragt, var restaurantuddannet og havde sejlet lidt på Storebælt. Han fremtryllede de mest fantastiske retter, og det er ganske sikkert, at besætningen samlet tog på i vægt, og der var ingen reklamationer over kvaliteten af hvad der blev bakket op med.

Da vejret viste sig fra sin rolige side kunne jeg igen koncentrere mig om at afslutte hyreregnskabet for december måned, så det

kunne blive sendt hjem til rederiet når vi anløb Barbados.

Midt på Atlanten brød min hovedsender sammen, så jeg ikke kunne sende på mellem-bølge. Jeg måtte så i stedet anvende nødsenderen, hvilket også fungerede til jeg i Port of Spain fik reparatør ombord.

På Barbados havde vi fået et par meget fine rideheste ombord. De skulle med til Trinidad, og bådsen påtog sig at passe dem – de var installeret på dækket i en hesteboks. Endvidere skulle vi også have en stor schæferhund med, og også her var det bådsen, der naturligt påtog sig arbejdet. Bådsen havde stor autoritet ombord. I princippet var det selvfølgelig 1.styrmanden, som havde dækket som sit ansvarsområde, men i praksis var bådsen chefen. Det var utroligt at se, hvorledes schæferhunden med det samme underlagde sig bådsens autoritet – den fulgte ham overalt og lystrede enhver kommando.

Hovmesteren kunne fejre fødselsdag, da vi kom til Port of Spain. Han inviterede skipperen, styrmændene, undertegnede, kokken og koksmathen til middag på Trinidad Hilton Hotel. Maskinen var ikke repræsenteret, da de havde arbejde, som skulle udføres. Andenstyrmanden havde sin kone samt søn på 2 år med på rejsen, så fru'en var også inviteret mens 1. mester var barnepige ombord. Efter et overdådigt måltid forhalede vi til et spillested i byen, hvor der var skøn calypso-musik, limbodans m.m. Så det blev hen ad de små timer, før vi igen entrede gangway'en.

Vi lastede nu en hel del grapefrugter i kasser, og afskiberen forærede også nogle kasser til skibet. Det betød, at der var rigeligt med grapefrugter til morgenmaden på vej tilbage mod London.

Fra Trinidad havde jeg skrevet til KGH og spurgt, om jeg kunne påregne påmønstring af m.s.Disko når jeg igen kom til Danmark, og fik som svar, at man ville påbegynde udrustningen at Disko medio februar, og at jeg var velkommen. Vi ankom London den 12. februar ved middagstid. Jeg havde sagt til skipperen, at jeg godt ville forblive på skibet de kommende dage for at give en ordentlig overlevering til min afløser. Men det kunne der ikke være tale om. Der var 12 mand, mig selv inklusive, som

blev afmønstret den følgende dag. Det betød en masse hyreregnskaber, som skulle gøres færdige, men jeg nåede det da, og om eftermiddagen kunne vi gå ombord i flyet i Heathrow. En god tid var slut og en anden kunne tage sin begyndelse.

Ved hjemkomst tog jeg ind på KGH for at aftale nærmere. Blandt andet skulle jeg have syet en uniform – det foregik hos Petersen-Faxe på Sankt Annæ Plads.

Endvidere havde jeg nu råd til at købe en bil, og mit valg faldt på Citroën 2CV. Der var en meget fin brochure, hvor bilen fremstod i en smuk rød farve. Jeg tog ind til Citroën-butikken i Sydhavnen, og bestilte bilen til senere levering (når jeg om efteråret vendte tilbage fra rejsen til Grønland). Desværre fandtes bilen ikke i den pågældende farve, men man ville godt omlakere en i den ønskede farve.

hækprofil på de to skibe var helt identiske.

Kaptajnen var Jan Boisen Junker, en person af få ord men han udstrålede stor autoritet. Skibet skulle tilrigges inden vi kunne tage passagerer ombord. Radiostationen lå i et lille dækshus agten på promenadedækket. Udover de tekniske installationer var der også en langsgående sofa og en servante. Sofaen kunne opredes, så den om natten kunne fungere som køje for telegrafisten. Da jeg blev opmærksom på den indkvartering, gik jeg straks til skibsinspektør Gunnar Hansen og oplyste ham om at telegrafisten i henhold til overenskomsten skulle have et separat kammer. Gunnar Hansen gav udtryk for, at hvis telegrafisten hidtil kunne nøjes med så spartansk indkvartering, måtte jeg også kunne klare mig med det. Jeg fornemmede, at der ikke kunne ændres på den beslutning, hvorfor jeg resignerede.

Den 1. marts 1963 påmønstrede jeg m.s. „Disko“ med kendesignalet OXLA. Den var bygget i 1927 på Københavns Flydedok & Skibsværft som byggenummer 180. Skibet var på 1496 BRT og med en 6-cylindret motor fra B&W kunne det skyde en fart af 9,5 knob. Samme år byggede værftet nr. 185 som s.s. „Aslaug“ til rederiet Torm. Skibet var af samme størrelse og blev senere kendt som s.s. „Martha“ i den berømte film. Bov- og

Min forgænger, overtelegrafist P.M.Nielsen, havde sejlet med „Disko“ siden 1950 og var nu fratrådt for at gå på pension. Nødsenderen var også her en gnistsender, og nødbatterierne var heldigvis anbragt udenfor radiostationen.

I salonen var et fint bogskab med glasruder og en god bogsamling med klassisk dansk litteratur. Det var jo mit arbejde at passe biblioteket, så jeg gik på Søfartens Bibliotek,

der havde til huse i Nyhavn, for at supplere med bøger derfra. „Du kan jo godt tage noget varieret“ fik jeg at vide, og det gjorde jeg så.

Årets første tur skulle gå til Frederikshåb, Færingehavn og Godthåb og retur til København. Vinteren havde været med streng frost i lang tid, så isbryderne havde haft meget at bestille. Vi afsejlede fra Trangravnen kl. 10 den 11. marts. Det gik pænt indtil Helsingør, men da vi kom ud i Kattegat var der store isforekomster, så først næste morgen ved 9-tiden kunne vi passere Skagen. Der var mange telefonsamtaler at ekspedere, så længe vi kunne række Skagen Radio. Hver sjette time sendte vi vejrobservationer, og midt mellem Skagen og Færøerne var det ikke helt let, at få forbindelse. Men Torshavn blev næste radiostation jeg kunne nå, og derefter tog Reykjavik over. Tættere ved Grønland blev Angmassalik modtagestation og endelig kunne jeg række Prins Christianssund, som lå tæt på Kap Farvel.

Ud for Kap Farvel løb vi ind i en orkan, hvorfor skibet blev drejet under. Når jeg skulle fra radiostationen hen i apteringen, måtte jeg ud på det åbne dæk. Jeg ringede til folkene på broen og bad dem holde øje med min færd, der foregik klamrende mig til rækværket ved rælingen. Var jeg røget udenbords, havde disse erindringer ikke set dagens lys. I kabyssen havde man slukket for komfuret, og det var yderst spartansk, hvad der kunne dækkes op med. Men hovedparten af passagererne valgte da også at forblive i køjerne. Det menige mandskab, der boede forude under bakken, havde ingen mulighed for at komme hen midtskibs, da forskibet blev overskyldt med kraftige brådsøer. Efter et døgn løjede det så meget, at vi kunne genoptage sejladsen. Hver dag over middag sendte Lyngby Radio telegrafisk en radioavis, som jeg på skrivemaskinen udskrev med 5 gennemslag. Så var der en til de 2 messer samt nogle stykker, som passagererne kunne læse på opslagstavlen i salonen.

Den 26. marts ankom vi Godthåb og kunne sætte de 46 passagerer, vi havde haft med, i land. Det var et snedækket landskab som omgav byen, mens husenes forskellige farver gav liv i bybilledet. Vi skulle så losse og laste samt have ganske få passagerer med

hjemover. Hjemrejsen forløb heldigvis langt roligere, end udrejsen.

Ved den følgende rejse ankom „Disko“ på ny til Frederikshåb den 29. april, og kunne påbegynde sommerens kystsejlad. Først et smut til Grønnedal og derefter til Godthåb, hvor vi lagde til den 5. maj. Fartplanen var lagt, så vi den ene uge sejlede nordpå med endestation i Egedesminde, mens vi den følgende uge sejlede sydover og vendte i Julianehåb – altså ren rutesejlad med passagerer og gods med nogenlunde faste ankomst- og afrejsetidspunkter, der dog kunne forskydes lidt afhængig af vejret.

Der var dejlig meget radioarbejde, når man sejlede i kystfart. Passagererne kom jo direkte ind på min station, hvor de satte sig på sofaen og fik en snak om alt mellem himmel og jord, samtidig med at de også skulle have sendt telegrammer eller radiobreve. Kan beskrive en arbejdssituation, som den tog sig ud på første rejse fra Godthåb mod Egedesminde. Vi var ankret op ved Sukkertoppen, hvor „Umanak“ også lå, så jeg lige kunne få en snak på telefonen med telegrafisten dér. Jeg havde dagligt flere forbindelser på kortbølgen med Lyngby Radio og samtidig kontakt på mellem-bølgen med de grønlandske kyststationer. Denne dag kunne jeg høre, at Lyngby lå inde med noget til mig, samtidig med at jeg havde 4 radiobreve til ham. Jeg kaldte op og fik forbindelse og modtog telegrammerne fra ham. Derefter gik jeg i gang med at sende radiobrevene. I mellemtiden begyndte Lyngby Radio at udsende søfartspressen, men jeg kunne godt samtidig sende radiobrevene færdig, da han så ville kvittere for dem efter pressen. Midt mens jeg sad og sendte, kom et par grønlændere ind

med 3 telegrammer på grønlandsk, skrevet i hånden og ikke særlig læseligt. Jeg fik tydet dem, fandt ud af prisen og fik afregnet. Så kom bådsen ind for at betale, hvad han skyldte, og så kunne jeg endelig begynde at tage den del af søfartspresen, som endnu var „i luften“. Midt i det hele kom kahytjomfruen ind for at sende 5 radiobreve. Hun skrev dem ned på blanket, og samtidig med at jeg tog pressen, måtte jeg tælle hvor mange ord der var i radiobrevene samt vedføje gavekoder, da det var „gaveradiobreve“. Da Lyngby Radio var færdig med at sende pressen, kom han ind og kvitterede for hvad jeg havde sendt, og så var jeg jo heldig, at jeg samtidig kunne komme af med de 5 nye radiobreve. Så tog jeg en vejrmelding samt fik afsendt 4 telegrammer over Sukkertoppen Radio. Endelig kunne jeg lytte til den radioavis, som blev udsendt på den grønlandske radiofoni, så jeg havde lidt lokalt at tilføje til skibsavisen. Men så kunne jeg også tillade mig en kaffepause før jeg skulle sende vejr-obsen.

Foruden det mere officielle pressestof kunne skibsavisen også indeholde beskrivelser af hændelser ombord. Den 10. maj kunne man bl.a. læse følgende om en guldgraverfilm, som var blevet vist: Maskinchef Jensen - „Den var ikke meget værd“. Overstyrmand Nielsen - „Det var godt, jeg ikke så den“. Sofus - „Jeg har aldrig sagt, at det var en film fra Korea-krigen“. 3.styrmænd Rein - „Aldeles glimrende. Jeg foreslår vi kører den igen ved lejlighed“. Hovmesteren - „Jeg har ikke tid til at se film“. Elektriker Thomsen - „Når blot filmen er spolet rigtig op, er det mig det samme, om det er en wild-west eller en Korea-film“. Agnes - „Så åndeløs spændende, at jeg måtte gå mellem 2. og 3. rulle“.

Når de på broen satte radaren igang, gav det en støjende, knasende lyd i mine modtagere. Nu var det på det tidspunkt ikke almindeligt, at radaren kørte hele tiden - kun når man syntes, der var brug for den. Men det betød altså, at jeg ind imellem måtte ringe op på broen, og bede dem lukke ned for radaren, hvis der var noget vigtigt, jeg skulle lytte på.

At bo på radiostationen var også en fordel. Jeg havde modtagerne åbne på nød- og kaldefrekvenserne, så man døgnet rundt kunne kalde skibet. Når OXLA i morsetegn lød i

modtageren midt om natten, kunne jeg blot svinge benene ud over køjen, starte senderen og komme i gang.

Den 16. maj ankrede vi om morgenen op ud for Frederikshåb, idet vi skulle losse noget af lasten i pramme. Ved middagstid kom handelsassistenten fra byen ud og sagde, at vi skulle gå til kaj for at laste nogle dynamoer, som stod der. Vi tog ankeret hjem og begyndte at røre med maskinen. Pludselig kom en kraftig vind fra havet, og på et øjeblik lå vi med agterenden inde på en klippeø. Det blev mit job at kalde Frederikshåb Radio og bede dem sende politikutteren, der lå i havnen, ud til os. Den var nemlig udstyret med en slæbekrog. Frederikshåb Radio var netop i færd med at sende vejrmelding, så det varede noget inden man svarede på mit opkald. Vi fik så direkte kontakt med politikutteren og den var hos os i løbet af 10 minutter, men i løbet af den tid var vi kommet godt op på klipperne og agterparten kilede sig fast, så vi hverken kunne komme frem eller tilbage. En anden politikutter kom også til undsætning, og med en wire for og en agter blev vi slæbt ind til kaj. Der blev sendt en dykker ned for at besigtige den eventuelle skade. Det viste sig, at der var kommet en revne i skibets hæl, men ikke værre end at man besluttede, at skibet kunne fortsætte sin fart.

Syd for Frederikshåb ned mod Narssaq og Julianehåb var der på den årstid en del isforkomst. Jeg blev fra tid til anden kaldt af en station med kaldesignalet TST, den islandske flyvemaskine „Solfaxi“, som lavede isrekognonscering i området. Det var altid betryggende at få melding fra ham om situationen, så skibet kunne indrette sejladsen efter forholdene. I slutningen af juni var forholdene i området ekstra svære. Diset, tåget og regn-

fuldt og store områder af pakis, der kom fra østkysten rundt om Kap Farvel og op langs vestkysten.

Dagligt måtte jeg bede isrecco i Narssarssuak om informationer, der så foregik ved at der blev sendt flyvere op, som kunne observere området omkring vores position og derved angive hvorledes vi skulle planlægge videre sejlads. Vi blev forsinkede, måtte lægge ind i sikre bugter om natten eller sejle indenskærs, for at komme sikkert frem. Vi havde vicedirektøren for KGH med på rejsen, og kaptajn Junker var glad for at direktøren nu ved selvsyn kunne opleve hvorledes vejr- og isforhold nødvendigvis indvirkede på fartplannen.

Med jævne mellemrum havde vi dykker nede, for at inspicere skaden agter. Der blev sendt rapporter hjem til København, og skibsinspektøren i Grønland havde indtil videre godkendt skibet til fortsat sejlads. Først i juli gik der rygter om at „Disko“ måske ikke skulle hjem til Danmark mere, men i stedet lægges op et eller andet sted på kysten. Men det var nu kun rygter.

Da skoleferien satte ind, havde vi hele tiden rigtig mange passagerer med fra by til by.

På et tidspunkt måtte vi dog tage nogle af kamrene ud af drift, da de skulle desinficeres fordi vi havde brugt dem til passagerer, som havde haft tuberkulose.

Hver dag skrev hovmesteren et menukort, som blev sat op så passagerer og besætningsmedlemmer kunne vide hvad der blev budt på den pågældende dag. Han havde nogle fine fortrykte kort, som samtidig var reklame for firmaet Heerings produkter. Men pludselig var han gået ud for kort. Jeg tilbød så at fremstille nogle til erstatning – skar et træsnit med „Disko“ som motiv og trykte en masse kort til ham. „Disko“ var også med i et forsøg med ny kommunikationsform. På broen blev der installeret et VHF-anlæg, og KGH havde sat tilsvarende anlæg op på deres kontorer i Egedesminde, Narssaq og Julianehåb. Vi kunne nu få forbindelse den vej, når vi var omkring 30 sømil fra de pågældende byer. Det var jo en lettelse for telegrafisten, at navigatørerne nu kunne overtage noget af den interne kontakt.

Den 7. august lå vi i Narssarssuak og ventede på at flyveren den næste dag skulle ankomme med passagerer til os. Om aftenen blev der vist film i salonen og da den sluttede ved midnatstid gik jeg ud på dækket. Henne fra agterskibet hørte jeg nogle skud. En af styrmandene samt en kahytsjomfru havde dagen før købet salonrifler i Julianehåb, og nu stod de og skød efter nogle isskoster. Styrmandens riffel havde magasin til 20 skud mens kahytsjomfruens riffel var en enkeltskuds. Jeg gik hen for at kigge på. En patron havde sat sig fast i styrmandens riffel, og vi gik ind i gangen hvor der var lys, så vi kunne rette fejlen. Pludselig lyder der et knald, og jeg fik sviende ondt i maven. Gik op på radiostationen for at se

hvad der var sket og så, at jeg var blodig på maven. Så kaldte jeg på hjælp, og førstestyrmanden kom og kiggede på såret. En læge fra land blev tilkaldt. Han forbandt såret og gik igen i land for at rekvirere transportmiddel, så jeg kunne blive bragt på sygehus. En time senere lå en overdækket kutter klar ved skibssiden – 3 matroser firede mig udenbords og ned i båden. Lægen sejlede med ind til sygehuset i Julianehåb, hvor vi ankom ved 7-tiden om morgenen. Her blev jeg undersøgt af distriktslæge Gerdes, der sagde at man måtte operere, for at se om der var sket alvorlig skade. Han ville forsøge at få en kirurg fra Dronning Ingrid's hospital i Godthåb til at komme. Ved femtiden om eftermiddagen ankom overlæge Olaf Povlsen og narkoselæge Benny Darmann med flyver. Der blev gjort klar til operation – bedøvelsen foregik med ætermaske. Da jeg vågnede næste dag tilså Povlsen mig. Han fortalte, at jeg havde været meget heldig, fordi projektillet blot havde strejft leveren. Dagen efter skulle de to læger rejse tilbage til Godthåb med en militær-catalina. Den lettede fra Narssarssuak om eftermiddagen og der var radiokontakt til Grønne dal. Pludselig forsvandt kontakten. Der blev indledt en meget stor eftersøgning med både flyvere og skibe, men bl.a. grundet meget dårligt og usigtbart vejr fandt man først to dage senere vrage dele fra flyveren, der i tåge var fløjet ind i en fjeldside. 12 personer omkom og befolkningen var i stor sorg og Dronning Ingrid's Hospital havde mistet to dygtige og meget værdsatte læger. Det er klart, at ulykken også påvirkede mig og personalet på Julianehåb sygehus.

„Disko“ foretog den følgende rejse til Egedesminde og tilbage uden telegrafist ombord, men førstestyrmanden passede på turen telefonisenderen. Og da skibet igen anløb Julianehåb, var jeg så restitueret, at jeg igen kunne genoptage arbejdet.

Den 3. september lå vi i Godthåb og der blev sendt dykker ned for at se på revnen i skibets hæl. Det viste sig, at den nu gik hele vejen rundt. Der blev telegraferet til København og straks derefter fik vi at vide, at skibet ikke længere måtte sejle med passagerer samt at vi skulle gå til Egedesminde og lægge „Disko“ op der. Det blev besluttet, at skibet

skulle rigges fuldstændig af, så allerede i Godthåb begyndte jeg oprydning på radiostationen. Det viste sig at skabene var fulde af gamle defekte radiorør, sikringer og meget andet, som jeg trak frem og lagde ud på gulvet for at få et overblik. Og pludselig syntes jeg ikke længere det var særlig sjovt at bo i den rodebutik, så jeg spurgte om ikke det var muligt at jeg kunne flytte hen i et af passagerkammerne. Det fik jeg lov til, og det var en dejlig følelse nu at have eget kammer. Vi blev liggende i Godthåb de kommende otte dage, og der blev holdt diverse officielle og uofficielle afskedsfester inden vi afgik mod Egedesminde. Hele vejen havde vi politikutteren „Kimik“ som følgeskib.

I Egedesminde lå vi for svaj i havnebassinet. Vi satte en af redningsbådene i vandet, så vi kunne komme i land. I løbet af en uges tid riggede jeg alle apparater af på radiostationen og pakkede dem i kasser. Sammen med andenstyrmanden aflagede jeg skibets radar og ekkolod. Den 21. september var førstestyrmanden Heinesen i land. Her traf han tilfældigt Grete, der netop var ankommet til byen for at arbejde som sygeplejerske på sygehuset. De aftalte, at Heinesen kunne komme hen i sygeplejerskeboligen om aftenen til en kop kaffe. Heinesen spurgte, om ikke jeg havde lyst til at gå med, hvad jeg da havde. Det blev en hyggelig aften, også fordi Grethe havde inviteret sin veninde Benthe, der var ankommet til byen sammen med Grethe. Jeg må sige, at jeg på stedet blev indtaget i Benthe. Den følgende nat havde Benthe nattevagt, og jeg gik hen på den afdeling og holdt hende med selskab når hun ikke var optaget af tjenstlige pligter. Jeg havde en stor dåse Quality Street med, som vi kunne nyde. Derefter tilbage til „Disko“ og få

en smule søvn.

Da jeg ikke havde lyst til at flyve til flyvepladsen i Søndre Strømfjord, var jeg heldig at få plads på Umanak, der netop skulle sejle dertil. Den afgik Egedesminde den 23. september. Vi sejlede så til Sønder Strømfjord, hvor jeg kunne få flyvelejlighed til Danmark.

KGH var netop i færd med at lade et nyt kystskib til erstatning for „Disko“ bygge. Jeg havde meddelt skibsinspektionen, at jeg gerne ville påmønstre nybygningen, og det var man indforstået med. Udmønstring fra København ville i så fald ske midt på sommeren 1964. Det var noget at se frem til.

Vel ankommet til Danmark tog jeg ind og hentede den nye bil. Familien holdt netop på det tidspunkt ferie i Journalistforbundets dejlige hus i Ängelholm, så efter et par dage i Virum kørte jeg til Ängelholm. På det tidspunkt kørte man i venstre side af vejen i Sverige, men det var ikke noget problem for mig.

Det nye semester på akademiet startede 1. oktober, og så kunne jeg genoptage studiet der.

Jeg sendte Benthe brev, da jeg var ankommet til Danmark, og nogen tid efter fik jeg svar. Det blev til rigtig mange breve og jeg havde også mulighed for at sende forskellige småting til Egedesminde, da jeg havde kontakt med KGH og kendte tiderne for skibsanløb der. I øvrigt lå grønlands postkontor også på KGH-pladsen, så jeg havde direkte postmuligheder.

Vi holdt juleaften i Ålborg hos Stig og familie. 1. juledag påbegyndte jeg tur til Rom i 2CV'en, da jeg havde aftalt med Søren, der havde været et halvt år i Sydafrika efter endt

studentereksamen, at vi skulle mødes der og derefter køre til Danmark. Vi mødtes i Rom den 3. januar og havde en fin hjemtur. I Nordtyskland røg vi dog ind i et ret ubehageligt føre med isslag mange kilometer før Puttgarten. Fugleflugtslinjen med færge til Rødby var jo indviet kort før, så det var fint at vi kunne komme den vej hjem.

I begyndelsen af 1964 påbegyndte jeg arbejde på skibsinspektionen i KGH. Der var en del kontorarbejde, jeg kunne udfylde. Man var også godt i gang med at bygge Diskos afløser „Kununguak“, som tegnede til at blive et rigtig fint skib. For mig var problemet dog, at det først sejlede afsted fra København midt på sommeren, og jeg ville jo godt træffe Benthe igen inden da. „Tikerak“ skulle afsted tidligere på året – på det arbejdede en kollega ved navn Ryberg. Jeg spurgte ham, om vi kunne bytte skibe. Det var han med på, og skibsinspektionen gav også deres tilladelse.

I begyndelsen af marts var det tid for tilrigning af „Tikerak“ (navnet betyder „den, der kommer på besøg“). Det var et træskib på 506 BRT, bygget i 1949 på Holbæk Skibsværft som det største skib værftet havde bygget. Radiostationen og mit kammer trængte til at blive malet, så der kunne jeg jo starte. Endvidere var madrassen i min køje også tjenlig til udskiftning, så der blev fremstillet en god ny en.

Besætningen på 20 mand havde sejlet sammen i længere tid, så der var et godt sammenhold. Niels Ilsøe var kaptajn. Han var fagligt engageret som skibsførernes interne talsmand, og det betød så samtidig, at jeg fra tid til anden kunne hjælpe til med tilhørende skrivearbejde. Ilsøe sagde, at han brugte to-fingersystem, når han skrev på maskine – “en finger til at pege med og en til at trykke tasten ned”.

Skipperens skrivemaskine var bedre end den, der stod på radiostationen, så vi blev enige om at bytte maskinerne om.

Den 22. april stævnedes vi ud. Radiostationen fungerede udmærket og efter et par dages sejlads blev der ringet fra broen, om jeg kendte navnet på KGH's mægler i Thorhavn. Jeg havde tilfældigt tidligere lagt mærke til, at vores mægler dér var DFDS, så det kunne jeg

oplyse. Jeg blev så bedt om at få en samtale igennem dertil. Det viste sig nemlig, at hovedmotorens dynamo var brændt sammen, så enten måtte vi vende om eller sætte kursen mod Thorshavn. Det sidste blev besluttet, og vi haltede derhen på halv kraft. I Thorshavn kunne vi så afvente, at en ny dynamo blev sendt op til os fra Danmark. Fejlen ved den gamle var, at en ventilatorskive havde revet sig løs og var røget ind og havde kortslettet ankeret.

En anden dag kom skipperen ind på radiostationen sammen med en grønlander, der havde været i Danmark for at tage svendebrev som tømrer. Han gik og kedede sig, og skipperen fik ham til at lave forskelligt reparationsarbejde ombord på rejsen mod Grønland. Jeg havde en skrivepult, hvor skrivemaskinen optog al pladsen. Nu fandt vi ud af at skære pladen løs og lave et vendebeslag. Så blev skrivemaskinen fastgjort på den ene flade, og man kunne nu vende pladen så jeg enten havde en fri bordplade eller en skrivemaskine. Meget praktisk.

Den 11. maj ankom vi Godthåb, og kunne så begynde sommerens rutesejlad mellem Godthåb i syd og Upernavik i nord. KGH havde indført ny ordning vedrørende pas-

sagernes deltagelse i spising ombord, idet man nu dagligt skulle købe spisebilletter til de forskellige måltider. Telegrafisten stod for salg af disse billetter, så nu fik jeg en hel del arbejde med den aktivitet.

Den 13. maj anløb vi Egedesminde. Det var et dejligt gensyn med Benthe. Efter et døgn blev vi dirigeret til Godhavn og Jakobshavn med ganske få passagerer. Der var stadig store isforekomster i Diskoområdet, så det var ikke muligt at gå nordpå endnu. Mod Godhavn måtte vi sejle gennem revner i isen for at komme frem, og vi måtte fortøje til iskanten et stykke ude. Jeg nåede dog i land og fik hilst på en kollega fra Godhavn Radio. Ved Jakobshavn var isen sværere, så vi smed isankre ud og forsøgte så ved hjælp af spillene at trække os frem. Det var en stor fordel, at skibet var bygget af kraftigt egetømmer, som var i stand til at give efter for isens pres mod skibssiden.

Selv om det var en sommermåned med sollys døgnet rundt, var temperaturen stadig tæt på frysepunktet.

Næste rejse nordpå gik først til Christianshåb, hvor vi var heldige at „Anita Dan“ netop var afgået, og derfor havde lavet en sejlrunde i isen, som vi kunne benytte. Vi måtte dog ankre op ved iskanten en km. fra byen, og vores passagerer blev så afhentet i hundeslæder. Derefter gik vi til Jakobshavn og endelig til Qutdligssat på østsiden af Diskøen. Heldigvis havde vinden drevet isen væk, så sejladsen foregik i smult vand med isbjergene sej-

lende rundt.

Også på „Tikerak“ morede jeg mig med at skrive løst og fast i den daglige avis om livet ombord. Blandt andet var jeg ikke fuldt tilfreds med den the, som kabyssen frembragte, og jeg indrykkede så min opkrift på god thebrygning. Endvidere var de blødkogte æg ofte temmelig blødkogte, så næste dag gav jeg opskrift på hvorledes kabyssen burde tackle den opgave.

På radiostationen var der placeret en båndoptager. Den kunne jeg have glæde af selv, men på skibet syntes man det ville være godt, hvis musikken kunne komme flere til gode. Salonen lå tæt ved, og det måtte være muligt at trække kabler og slutte den til højttalerne der. Men helt så nemt var det ikke, da højttalerne var tilsluttet skibets kaldeanlæg, som fandtes på broen. I messen sad vi og diskuterede de forskellige tilslutningsmuligheder, og jeg foreslog, at vi evt. inddrog telefonforbindelsen mellem broen og radiostationen til fordel for tilslutningen. Skipperen mente så, at vi i stedet kunne oprette en talerørsforbindelse mellem broen og radiostationen, „og at de så deroppe fra kunne hælde the og blødkogte æg ned gennem røret“.

Maskinen fandt dog på en alternativ løsning, så sommeren igennem sørgede jeg for at passagererne i salonen kunne lytte til nogle af de gode musikbånd, som jeg rådede over.

I begyndelsen af juni var det planen, at vi skulle sejle til Umanak og Upernavik. Vi havde en del passagerer til Umanak, men da vi nærmede os, viste det sig, at isen i fjorden ind til Umanak var så kraftig, at vi umuligt ville kunne sejle igennem. Vi fortsatte derfor til Upernavik og returnerede til Egedesminde med passagererne, som skulle til Umanak. Kort tid efter ankomst fik vi nu melding fra Umanak, at besejlingsforholdene var bedret, og vi satte igen kursen nordpå. Da vi ved 6 tiden om morgenen nåede Umanakfjorden røg vi ind i en masse is. Vi sejlede fra revne til revne og skubbede os frem, så godt skib og motor kunne. Først kl. 23 om aftenen nåede vi frem. Der var stor modtagelse af os som årets første skib. Kanonsalut fra land og alle i byen fejrede den glædelige begivenhed. Passagererne var glade for endelig at kunne gå fra borde, og fra Umanak havde vi 74 passagerer, som skulle

med sydover.

Grethe på tur nordover med Tikerak

I slutningen af juli steg grønlandsminister Gam og hans sekretær ombord. De skulle sejle med i 10 dage og Gam havde forskellige ærinder i byerne vi anløb. Det betød, at vores fartplan blev indrettet efter ministerens kalender. Alle officerer gik i uniform døgnet rundt (hvilket vi ikke i samme grad gjorde i hverdagen). Når vi anløb de forskellige byer, hejste vi flag over toppene, og vi blev selvfølgelig modtaget meget officielt.

Tikerak med flag over top i Sukkertoppen

Kaptajn Ilsøe havde søgt om afløsning for sommerferie, og den 10. august tog kaptajn Clausen over. Clausen havde stor erfaring med sejlads i området, fordi han tidligere havde været fører på „Missigsut“, tuberkuloseskibet, der besøgte samtlige bygder og byer på Grønlands vestkyst. Endvidere manøvrerede han lidt anderledes, end hvad jeg tidligere havde oplevet. De fleste skippere benyttede et par manøvre, når man gik fra land, men Clausen slog „fuld kraft“ frem, og så af sted. Når vi gik i havn slog han fra „fuld kraft frem“ til „fuld kraft bak“ og derefter færdig.

Da han kom ombord, erstattede han Ilsøes skilt „Sover, vil ikke forstyrres“ med et med teksten „Keep away from this area“. Det fortælles, at hovmesteren var blevet hel mat i knæene og rystede over hele kroppen, da han så skiltet.

Netop på den tid traf vi for første gang „Kununguak“ i Egedesminde. Vi var selvfølgelig ovre at hilse på, og se det flotte nye kystskib. Min kollega Ryberg havde et dejligt kammer og en tip-top moderne radiostation. Der var bestemt gode forhold ombord. Nu betjente skibet ruten, som „Disko“ sidste år havde besejlet.

Sygehuset i Egedesminde

Radiotelegrafistforeningen havde engageret sig lidt i ferieafløsning for KGH's telegrafister, og jeg havde udtrykt ønske om ferie i i løbet af efteråret, da Benthe havde planer om at rejse til Danmark på det tidspunkt. Den 17. august fik jeg brev med følgende tekst: „Under henvisning til at De har ansøgt om ferie primo oktober, skal vi hermed meddele, at dette er bevilliget, og De vil da blive afløst for ferie af telegrafist P.Rokvist, der forbliver ombord den resterende del af sæsonen. Efter afsluttet ferie vil De så kunne tiltræde ombord i m.s. „Nanok S“. Venlig hilsen G.J.A.Hansen“.

Min plan var nu at gå i land, når jeg kom til Danmark. I den anledning havde jeg rettet henvendelse til Post- og Telegrafvæsenet med forespørgsel om muligt arbejde på enten Blaavand eller Skagen Radio, men der var desværre ikke noget job ledigt på det tidspunkt. Derefter rekvirerede jeg ansøgningsmateriale til job som civil ansat telegrafist i forsvaret – FCR (Forsvarets Central Radio). Jeg fik papirer sendt til „Tikerak“, udfyldte dem og sendte dem tilbage. Så var det blot at vente.

Den 21. september afmønstrede jeg. Benthe og jeg fløj fra Egedesminde med Catalina til Søndre Strømfjord og derfra videre til Kastrup. Et nyt kapitel tog sin begyndelse.

Da vi kom til Danmark skulle jeg jo introduceres for Benthes familie på Lolland og Benthe skulle møde sin svigerfamilie. Nu ventede vi Joakim, og derfor fremskyndede vi brylluppet, som fandt sted på Benthes fødselsdag den 2. november i Toreby Kirke. Stig spillede på orglet, så vi fik Mendelssohns bryllupsmarch til udgang. Derefter frokost i Marielyst.

Toreby kirke, 2. november 1964

Vi havde lejet en hyggelig toværelses taglejlighed i Roskilde, men den var desværre ikke helt klar, så bryllupsnat holdt vi på Morgenstrup Kro. Den følgende nat indkvarterede vi os på Lindenberg Kro, men så var lejligheden også klar.

Fra 1. januar 1965 havde jeg fået ansættelse ved Forsvarets Central Radio (FCR) – i folkemunde kaldt tys-tys. Arbejdspladsen lå på sydspidsen af Amager på Sandagergaard. Jeg var heldig, at jeg kun gik dagvagter. Kørte dertil i 2CV'en – kunne dog ind imellem køre sammen med en anden telegrafist, der boede på vejen dertil. Enten kørte vi i min bil eller også skiftede vi over til hans Lloyd.

Benthe fik arbejde på Roskilde sygehus, men måtte stoppe da hun var langt henne i graviditeten.

Onkel Mogens og tante Esther boede i en villa i Lyngby med 2 lejligheder. Stuelejligheden blev ledig, og vi blev enige om at flytte dertil. Så fik vi også have.

Den 20 juni blev Joakim født på Virum Fødeklinik. Klinikken lå på Virum Torv på 2sal. Fødslen fandt sted tidligt søndag morgen, og der duftede dejligt af friskbagt morgenbrød,

da der i stueplan var bageri.

Nu fik vi nok at se til med en lille ny verdensborger. Vi fik en dejlig barnevogn i black-watch-tern og nød kvarteret mulighed for forskellige ture.

Når jeg skulle på arbejde kunne jeg tage S-toget til Hovedbanen, hvor der så holdt en speciel bus som samlede personale op og kørte direkte til Sandagergaard. Lederen af hele FCR-organisationen hed Find Haugsted. Han havde kontor på Sandagergaard, og ved lønningstid hentede han en masse penge i banken og fordelte dem i kuverter til hver enkelt. FCR figurerede ikke på finansloven, men man fandt midlerne inden for forsvarsbudgettet i al almindelighed. Derfor den konstruktion, når vi skulle have vores månedlige udbetaling.

Nok var boligen i Lyngby udmærket, men i det lange løb var det ikke holdbart at blive boende, hvorfor jeg spurgte, om jeg kunne blive forflyttet til stationen i Gedesby på Falster. Det var ikke muligt, der manglede ikke nogle folk. Derimod ville man gerne have mig flyttet til Bornholm, og så ville FCR endda betale flytteudgifterne. I december tog jeg til

Bornholm for at se, om jeg kunne finde et sted, vi kunne flytte ind.

Jeg kendte en telegrafist der boede i Nexø. Han syntes vi skulle prøve at køre til Åkirkeby og se, om der var noget at leje. Vi henvendte os på kæmnerkontoret i Åker, og der viste det sig, at der var en tjenestebolig ved Åker Centralskole, som var blevet ledig fordi pedellen havde fundet en anden bolig. Vi kunne leje den, og flyttede så vores habengut over med færgen, der gik fra København til Rønne. Alt flyttegodset sørgede flyttefolkene for.

Boligen var rigtig fin, og Åkirkeby en dejlig lille, overskuelig by. Min arbejdsplads lå ved Dueodde, så jeg havde nogle kilometer at køre hver vej. Netop det år var med en streng, langvarig vinter med megen sne. Det viste sig, at 2CV'en kunne komme igennem i al slags føre, da den var temmelig let og derfor ikke satte sig fast i sneen. Endvidere havde jeg en skovl med, så jeg altid kunne skovle mig fri. Enkelte gange havde jeg desuden ski med i bilen, så jeg kunne forcere det sidste ufremkommelige stykke på ski.

Benthe tog arbejde på Åkirkeby Plejehjem – hun syntes det var svært at forstå når de gamle bornholmere talte med deres specielle dialekt.

Vi fik besøg af farmor og Terkel besøgte os i Påsken og Vibeke først på sommeren.

Lejemålet var dog tidsbegrænset til efter sommerferien, hvor en nyansat lærer skulle overtage huset. Vi kiggede os om efter en anden bolig, men samtidig havde jeg fået oplysning om at man på Kunstakademiet havde oprette en „Kunstpædagogisk Skole“, som var en overbygningsuddannelse. Jeg søgte ind, og fik lov til at begynde der den 1. oktober 1966.

I Virum tilbød farmor og farfar at vi kunne bo i den øverste lejlighed, og at de så rykkede sammen i stueplan. Det tilbud tog vi imod, og med udgangen af juli flyttede vi vores ting dertil. Jeg havde nogle vagter i august, som skulle passes, så jeg tog til Bornholm og indkvarterede mig i telt ved Dueodde til jeg med udgangen af august kunne frigøre mig.

Det var jo nogle år siden øverste lejlighed i huset i Virum havde fungeret som sådan. Bl.a. var køkkenet blevet inddraget til værelse for Søren. Så gastilførslen var sløjftet. Vi købte så et apparat med 2 elektriske kogeplader og installerede det på et køkkenbord med klinker. Vask og vandtilførsel fungerede dog efter hensigten.

Joakim, der var lidt over et år gammel, brugte stofbleer (det var jo helt almindeligt på den tid). Disse blev så kogt i en stor emaljeret gryde på kogeapparatet og derefter blev de skyllet grundigt hvorefter de kunne komme ud og hænge på tørresnoeren i haven.

I stueplan havde farmor og farfar indrettet sig med soveværelse til farmor og Pernille i det lille værelse, en sovesofa til farfar i spisestuen og endvidere en dagligstue.

Joakim havde stor glæde af at opholde sig i stueplan og sætte liv i kludene. Pernille satte en masse ting ud fra spisekammeret på køkkenbordet. Joakim satte dem tilbage og sådan kunne de fortsætte i lang tid.

2. oktober startede jeg på ny studiet på Kunstakademiet. Om formiddagen på Hjorth Nielsens malerskole og om eftermiddagen på kunstpædagogisk skole med Helge Bertram

som leder. Man kunne sagtens køre i egen bil samt få plads til den enten ud for Charlottenborg på Kongens Nytorv eller i Nyhavn – man måtte ikke parkere i Charlottenborgs brostensbelagte gård.

Studiet på Bertrams skole var meget spændende og inspirerende. Vi var vel omkring 20 studerende.

I begyndelsen af semesteret var der indkaldt til generalforsamling i De Studerendes Råd, der på det tidspunkt både omfattede billedkunstskolerne og arkitektskolen. Jeg blev valgt som formand – et job der var ganske spændende. Rådet havde eget kontor i et kælderlokale, hvor vi også havde nogle udstillingslokaler. Der var ansat en sekretær til det praktiske arbejde. Som formand deltog jeg i Danske Studerendes Fællesråd, hvor formænd for landets forskellige højere uddannelsesinstitutioner mødtes. På den måde var vi høringsberettiget vedr. uddannelsesforhold.

Vi lagde også lokaler til rådighed for en række brainstorm (en helt ny opfindelse), hvor vi sammen med studerende fra øvrige højere uddannelsesinstitutioner i København tilrettelagde en række spændende happenings. I 1961 havde en gruppe eksperimenterende kunstnere oprettet Eks-skolen, et alternativ til akademiuddannelsen. Og i Store Kongensgade var der indrettet galleri 101, et meget eksperimenterende udstillingssted m.v. Bl.a. holdt profet Olsen til her. Der var gang i en masse spændende aktiviteter – tillige var det på det tidspunkt, hvor hashen blev introduceret og bolivsformerne ændrede sig med kollektiver og andre fællesskaber.

I foråret 1967 var der stærkt røre på arkitektskolerne, idet man var utilfreds med

styreformen. Man ønskede langt større indflydelse fra de studerendes side, og der blev indledt forhandlinger med akademiets rektor og lærerforsamlingen med henblik på at få elevrepræsentanter ind der. Det var i grunden optakten til studenteroprøret, hvor man nogle måneder senere besatte Psykologisk Laboratorium på Københavns Universitet og hvor rektor Mogens Fog tacklede situationen med ro og naturlig autoritet.

Selvfølgelig måtte jeg også tjene lidt til livets opretholdelse, så dels kørte jeg post – brugte 2CV'en til pakkeudbringning ved juletid. Dels havde jeg undervisning på aftenskole i Holte samt undervisning på typografafgets skole på Frederiksberg.

I 1967 ventede vi familieforøgelse, og den 3. september blev Jakob født på Virum Fødeklinik – samme dag hvor onkel Søren fyldte 25 år. Det var en meget smuk solrig eftersommerdag.

Jakob var meget nem og glad som lille – en stor spasmager.

Joakim var samtidig meget aktiv – vågnede tidligt om morgenen, så somrene igennem stod han og jeg meget tidligt op og cyklede tur til Frederiksdal Skov. Jeg havde en god grøn

herrecykel med en barnesaddel på stangen. Vi kunne så købe morgenbrød med, når vi vendte tilbage.

Joachim var tidligt sprogligt udviklet, så vi købte nogle små bøger, hvor børnenes mange morsomme udtryk blev nedfældet. Her f.eks.: „Når far har skældt Joachim ud siger Joachim: Far køre til Kbh nu!“ (2½ år, Virum).

Kunstpædagogisk Skole blev oprettet efter samarbejde mellem Undervisningsministeriet, Kulturministeriet og Kunstakademiet idet faget formning nu blev indført som fag i gymnasiet alternativt til musik i 2 og 3g samt som fællesfag i 1HF og som tilvalgsfag i 2HF. Der fandtes ikke nogle egentlige undervisere, da man indførte faget, så vi fik altså et pionerarbejde med at etablere faget på landets forskellige skoler. Der var stillingsopslag i Gymnasieskolernes Lærerforenings medlemsblad, og her så jeg blandt andet et opslag for Vesthimmerlands Gymnasium i Års. Jeg sendte ansøgning som blev imødekommet. Jørgen Barslev og jeg kørte derop i 2CV'en for at finde ud af hvor familien kunne bosætte sig. Kommunen var meget samarbejdsvillig – de havde nogle nybyggede enfamilieshuse som tjenesteboliger. Huset på Sønder Boulevard 4 var beboet af en af gymnasiets lærere, som netop havde bygget sit eget hus, så det var nu ledigt.

Først i august blev flyttelæsset sendt af sted og familien fulgte efter med sejltur over Odden-Æbeltoft.

Huset var velegnet til vores familie med rum til alle og dejlig have. De første dage spurgte Joachim, hvornår vi skulle „hjem“ (tilbage til Virum), men efter at farmor, farfar og Pernille havde været på besøg hos os, kunne han godt forstå, at det var vores nye hjem.

Det var selvfølgelig en udfordring at rykke teltpælene op og forsøge at finde fodfæste i en lille nordjysk by midt i Vesthimmerland. Landskabet er pragtfuldt – store vidder og smukt med Limfjorden og Rold Skov. Byen bar præg af udvikling – Gymnasiet var bygget i 1961 og kommunalt ejet. Der var en hovedgade i byen med alle nødvendige forretninger, en lille park, et lokalmuseum samt selvfølgelig en kommunal administration.

På skolen havde jeg nok at se til med at etablere det nye fag. Jeg fik et lokale i kælderplan, hvor jeg kunne begynde. Fik anskaffet et filmrædd, et lysbilledapparat, staffelier og andet tegne- og malegrej samt en trykpresse. Og så fik jeg et skema med 18 ugentlige timer og tilsvarende klasser med elever, jeg måtte lære at kende. Langt de fleste af eleverne var „førstegangsgymnasieelever“, mange kom langvejs fra i det store opland. Dejlig ufordærvede unge mennesker, der var åbne for den nye underviser og det nye fag.

På Kunstpædagogisk Skole havde vi studerende hver især opbygget vores egen lysbilledsamling ved fotografering rundt om på museer m.v. Den kunne jeg nu benytte i min undervisning. Samtidig måtte jeg også opbygge et fagbibliotek. Jeg købte også fotoapparat, så eleverne kunne lære at fotografere. Havde ikke noget mørkekammer, men benyttede så det, der tilhørte fysiklokalet. Senere fik jeg etableret et lille mørkekammer i kælderplan. Keramik ville jeg også gerne indføre, så vi fandt et egnet lokale som tidligere var cykelkælder. Her fik jeg installeret en god stentøjsovn samt sparkeskiver, så nu kunne den aktivitet også gå i gang. Der skulle indkøbes ler og kemikalier, så vi kunne fremstille glasu-

rer. Alt sammen foregik over en længere periode, og økonomien skulle jo også tilvejebringes indenfor skolens budget. Men det lykkedes.

Rektor var meget kunstinteresset, formand for den lokale kunstforening. Så det nye fag havde en vis bevågenhed hos ham. I alt var der ansat 27 lærere, hovedparten uddannet i Århus. En del af lærerne var seminarieuddannede, og underviste i realklasserne.

I lokalbefolkningen blev vi nok betragtet som „københavnere“, men der var jo ikke andet at gøre, end at klø på.

Ålborg var jo den største by i området, og fra tid til anden tog Benthe en smuttur ind der med bus. Stig og Gurli boede også der, og vi havde glæde af at Stefan, Filip og Maria af og til kom på besøg i Års. Så havde Joakim og Jakob nogle gode legekammerater. Det var Filip, der holdt styr på busbilletterne.

Om sommeren kørte vi, når vejret var godt, til Grønnestrand med den pragtfulde badestrand og ellers havde vi også glæde af skovture i Rold Skov.

I maj 1969 fik Joakim plads i børnehaven i Søndergade – det var halvdags, så han var der om eftermiddagen. Den pædagogiske praksis var sådan, at pigerne kunne være indendørs mens drengene opholdt sig udendørs (de var jo mere robuste). Efter et halvt år fik han mulighed for at bytte til formiddagsholdet.

Når det var tordenlummert kunne Jakob godt blive temmelig dårlig med besvær med vejtrækning. Ofte måtte vi have fat i lægen, der gav ham en indsprøjtning som hjælp. En anden ting, som kunne hjælpe, var at opholde sig i badeværelset mens det blev fuldt af damp

fra den varme vandhane. Men i sommeren 1970 var det så galt, at Jakob blev indlagt på Farsø Sygehus. De første dage/nætter fik jeg lov at være hos ham, men så blev jeg sendt hjem, og han måtte klare sig selv (dog selvfølgelig med besøg af os).

Samme sommer etablerede Det Ny Samfund thylejren i Frøstrup. Onkel Søren var tilknyttet et filmhold, der ville skildre livet i lejren gennem hele perioden, så han boede deroppe meget af tiden. Jeg tog vores telt og soveposer, og havde Joakim og Jakob med.

Det var en dejlig oplevelse – lokalbefolkningen syntes jo det var ganske vildt, hvad der foregik i den lejr. Så om søndagen var der ofte et rend af nysgerrige besøgende – bl.a. dukkede nogle af mine kolleger fra gymnasiet op der. Det var nok lidt grænseoverskridende, at jeg sådan solidariserede mig med den hippie-bevægelse.

Her lidt fra bogen med børnenes kommentarer:

9. august 70

I den sidste uge har først Joakim og jeg og sidst Jakob, Joakim og jeg ligget i telt i Frøstrup. Joakim gik mægtig op i alt hvad der skete – var interesseret tilhører til fællesmøder. I dag ville han gerne have forklaret ordet „solidarisk“. Jeg sagde, at det bl.a. var hvis jeg kun købte én coca cola til dem begge, og de så deltes pænt om den. Jakob gik om bag en klit og hældte det sidste af sin cola ud, da der var for meget sand i den. „Jeg har hældt mit solidarisk ud“ sagde han.

Da skolen efter sommerferien begyndte, kunne jeg præsentere en flot fotoudstilling i en række montre, som var indrettet i gangene på gymnasiet til udstilling. Billederne var taget af Gregers Nielsen, og de præsenterede livet i

lejren på fineste vis. Da jeg skulle have udbetalt løn, blev jeg pludselig aflønnet efter en meget lavere lønsskala, end hidtil. Kommunen fastholdt, at det var den rigtige. Så meldte jeg mig ind i Gymnasieskolernes Lærerforening, sådan at vores tillidsmand kunne gå ind i sagen. Vi fik da heldigvis også rettet op på fejltagelsen, men nemt var det ikke. Ad omvej fik jeg senere fortalt, at jeg forhandlede hash i byen, som jeg hentede i Frøstruplejren – ganske grundløst, men sådan kan det gå i små samfund (nogle kolleger havde jo set mig der!).

Benthes fødselsdag 1970

I 1971 ventede vi familieførøgelse. Den 18. maj hen under aften var veeerne så kraftige, at vi måtte se at komme til Farsø Sygehus. Der var jo en lille køretur i 2CV'en fra Års til Farsø. Jeg havde aftale med en flink elev ved navn Flyvt, at han godt ville passe Joakim og Jakob mens jeg var væk.

Vi nåede da fint frem, og Benthe blev straks fulgt ind på fødestuen. Jeg ville jo godt være med, men netop nogle dage inden var der en far, som var besvimet derinde, og det var ikke verdens største rum, så overlægen havde besluttet, at fædre ikke fremover måtte være med ved fødsler. Jeg sad så på gangen udenfor – pludselig kom overlæge Mygind (leder af sygehuset) forbi. Jeg kontaktede ham, og fortalte, at jeg havde været med til fødsel af både Joakim og Jakob og meget gerne ville være med nu. Ok, sagde ham – så fik jeg en kittel på og kunne gå ind. Jeg tror måske Benthe blev lidt overrasket men vist også glad. Fødslen gik fint, og jeg kunne så køre hjem igen og tage over med børnepasningen.

På gymnasiet havde jeg jo kun en

timelærerstilling – ville godt have en fast ansættelse. Det krævede, at jeg fik lidt flere timer, og der var bl.a. noget erhvervsvejledning, som jeg godt kunne tænke mig. Rektor var uvillig til at sørge for en sådan ordning. I Gymnasieskolen så jeg et opslag fra Næstved Gymnasium & HF, hvor man søgte en lærer. Jeg sendte ansøgning frem, men fik at vide, at rektor dér havde givet tilsagn til en anden person, Otto Lawaets. Alligevel tog jeg til Næstved for at præsentere mig. Kort før sommerferien blev jeg ringet op af rektor Gjede, der fortalte at Otto Lawaets havde besluttet ikke at tage imod stillingen, hvorfor man godt ville ansætte mig.

I ferien havde vi fået tildelt ophold i et dejligt hus Billedkunstnernes Forening ejede i Sønderho. Benthe havde ikke lyst til at tage med med, Jannik, der jo blot var nogle måneder gammel, så jeg, Joakim og Jakob tog derned. Vi havde også glæde af besøg af Jørgen og Lisbeth samt Kaare.

Da vi hen i juli kom retur til Års, var det på tide at finde noget at bo i i Næstved. Jeg tog derover – kunne bo hos Jørgen og Lisbeth, da Jørgen havde fået arbejde på sygehuset i Fakse.

Kontaktede forskellige ejendomsmæglere og så på nogle mulige boliger. Vi endte med at købe et nybygget etplans hus på Dalumvej. Det ville først være klar til indflytning omkring 1. september.

Da skoleåret begyndte først i august tog jeg til Næstved og boede på Kunstakademiets hus i Sørup ca. 10. km fra Næstved. På Næstved Gymnasium havde en ældre lokal kunstmaler, Essendrup, undervist. Der var en tegnesal øverst i bygningen, men da jeg kom, var man enige om at flytte lokalerne til den tidligere sløjdsal i kælderplan. Eneste inventar, som fandtes, var nogle udmærkede staffelier. Jeg måtte altså igen til at opbygge lokaliteterne fra nulpunktet samtidig med at undervisningen blev igangsat.

1. september kunne jeg så hente familien i Års samtidig med at flyttelæset ankom til Dalumvej.

Joakim kunne starte i børnehaveklassen på Lindebjergskolen mens Benthe havde Jakob og Jannik dagen lang. Huset var ganske vist helt nyt, men omgivelserne var også helt utilplantede, så vi måtte begynde med at lægge fliser i indkørsel, anlægge græsplæne, sætte tørrestativ op og senere bygge en carport. Der var ganske meget at se til – det var et typisk nybyggerkvarter, vi var havnet i. Fordelen var, at det lå ganske tæt på gymnasiet.

Da Jakob var omkring 5 år fik vi plads til ham i børnehaven overfor Sygehuset. Samtidig begyndte Benthe at arbejde på fødeafdelingen på Sygehuset. Jakob var meget lidt glad for at gå i børnehave – det var en daglig kamp at få ham af sted og afleveret. På hjemmefronten havde vi arrangeret os med en ung pige, der

kunne tage sig af Jannik, når vi andre var væk.

I foråret ændrede vores situation sig fuldstændig, idet Benthe fik konstateret lymfecancer – en sygdom ved navn Hotkins syge. Benthe kom på Finsen hvor hun fik fjernet milten samt efterfølgende strålebehandling. Hun tog frem og tilbage med toget – det var bestemt ikke nemt. En periode var Stjane i Næstved for at hjælpe til med pasning af børnene. Da Benthe var færdig med strålebehandlingen fik hun tilbudt et rekreationsophold på Falster. Jakob kunne så være hos mormor og morfar og fra tid til anden besøge Benthe.

Joakim fortsatte sin skolegang på Lindebjergskolen – der var en aktiv forældrekreds, hvor også jeg blev valgt ind i ledelsen. Vi arrangerede ture og meget andet. Børnene skulle rigtig trives.

En dag var skoleinspektøren i telefonen. Der var store problemer – Joakim havde formning, noget maling var væltet ud på gulvet, og han blev udpeget som ophavsmanden, hvorfor han blev bedt om at tørre op. Det nægtede han – det var ikke ham, der havde forårsaget problemet. Lærerinden var ganske upædagogisk, og det hele gik i hårknude. Den næste tid nægtede Joakim at deltage i formningsundervisningen. Vi havde samtaler med skolepsykologen og der var ingen løsning på problemet. På et tidspunkt trådte skolens obs-lærer ind i konflikten. Joakim var i obs-klassen, når den øvrige klasse havde formning. Obs-læreren, Jens Raahauge, var fremragende og han medvirkede til at Joakim kunne skifte skole til Nøddeskovskolen. Der gik det godt i nogen tid, men så havde den skole også fået nok. Næste skole blev Sct. Jørgens skole – udmærket til det ikke længere gik der heller. Næste forsøg var Tvindskolen i Tisvilde – det holdt nogle måneder og så måtte Kostskolen i Høng holde for. Da det heller ikke holdt i længden, opsøgte Joakim Kalbyris skole, hvor det gik ok. Efter 9-klasse ville Joakim godt i gymnasiet, men blev ikke indstillet. Så tog han 10-klasse på Tvind i Tisvilde. Som man kan se ikke det nemmeste skoleforløb. En længere periode var Joakim spejder, og der fungerede han godt – det var også nogle glimrende medspejdere og spejderledere, der var i den trop.

Jakob var meget heldig med den klasse han kom i på Lindebjergskolen. Klasselæreren var ikke meget for forældre-samarbejde, så det var meget begrænset, hvad vi kunne blande os i. Jakob var også en periode spejder, men hans største fritidsinteresse var at gå til dans.

Jannik kom i halvdagsbørnehave hvilket han var utrolig glad for. Derefter selvfølgelig skolegang på Lindebjergskolen til han i 4. klasse blev rykket op og flyttede med os til Sorø.

I 1977 var jeg på et tidspunkt henne i fotoforretningen ved Næstved Bio, hvor Annelise Hovmand holdt til. En hund stod bundet i forretningen – det var en hund Annelise havde fået sendt fra England, idet den skulle parres med en af hendes tæver. Tæven, Katinka, en cairn-terrier, stod også i forretningen, og vi fik lov til at gå en tur med den. Vi fik at vide, at der ville være hvalpe 8 uger senere, og hvis vi var interesserede, kunne vi godt lægge billet ind på en af dem. Annelise boede i en nedlagt præstegård 15 k. fra Næstved, og vi var ude at se til hvalpene flere gange. Det var sjovt at følge dem. Vi fik den hvalp, der var først ud af kurven – det skulle være en ret robust hund til vores familie med de tre drenge. Benthe forlangte, at jeg gik til træning med Mulle, og jeg startede så i Sorø Politihundeforening. Hun var ret lærenem, men selvfølgelig en terrier, der havde sin egen mening om forskelligt. Senere skiftede jeg over til Dansk Civil Hundeførerforening, en glimrende træning fik vi der. Bl.a. deltog vi fra tid til anden i konkurrencer med andre hundeførerforeninger. Det eneste Mulle ikke ville var at apportere.

I 1978 spurgte Annelise Houmand om vi kunne tage os af en hund, der var kommet er

sted, hvor den ikke kunne være. Det var Bimmer, der var i en ret dårlig forfatning. Efter dyrlægebesøg og „opfedning“ blev hun alle tiders mest herlige hund. Det var hende, der bestemte og hun var en meget klog hund.

Da vi var flyttet fra Virum i 1968 kunne farmor og farfar ikke længere klare at have Pernille hjemme. Hun var efterhånden omkring 20 år gammel. Hun kom så på Ebberødgård. Det var en fortidig institution under Åndsvageforsorgen. Beboerne sov på sovesale og beskæftigelse var der ikke meget af. Farmor og Farfar kørte op og kørte tur med Pernille hver dag, og fra tid til anden var Pernille med på ferie bl.a. i Journalistforbundets feriehus. Da vi flyttede til Næstved i 1971 var man i færd med at opføre en ny, moderne behandlingsinstitution dér. Jeg søgte om at få Pernille flyttet dertil, og det lykkedes. Hun flyttede ind i en rigtig god lille boenhed 10 minutter fra hvor vi boede. Hun var glad for boskiftet og farmor og farfar var det samme.

Sommerferierne var jo lange. Heldigvis var der ikke langt til Karrebæksminde, og vi tog derud, når vejret var til det. Glimrende badestrand og godt ishus. Nogle somre lejede vi sommerhus ved Marielyst.

I 1974 meldte jeg mig ind i Næstved Roklub. Vi roede hver morgen ugens første 5 dage fra kl. 6. Roturen gik ud ad kanalen og tilbage igen med afslutning i havnebassinet og tilbage til roklubben. Derefter bad og så var man klar til at tage hjem for at lave morgenmad og få børn samt sig selv af sted. Joakim begyndte også at ro, og da Jakob blev lidt ældre, blev han også roer.

Vores første 2CV holdt jo ikke evigt, så da den var omkring 10 år gammel måtte den udskiftes med en anden, ny 2CV – mere rød end den forrige. Det ville jo være praktisk, hvis også Benthe kunne køre bil, så hun meldte sig til køreundervisning. Hun bestod med glans både teori og praktisk prøve, og så var det blot om at vænne sig til at køre med det specielle gearskift, som en 2CV er udstyret med.

I 1978 eller 79 var Benthe til et møde for forældre i Janniks klasse. En af forældrene var forstander på plejehjemmet Solgaven, et plejehjem for blinde og svagtseende. Hun spurgte om ikke Benthe havde lyst til at blive sygeple-

jerske der. Det blev hun så, idet hun havde aftenvagt hver anden uge.

Jeg havde i grunden nok at se til med undervisning – skolen blev større og større og jeg havde fået en god fagkollega i Susanne Mark. Samtidig havde jeg også flere lærerkandidater i pædagogikum. Og i 1981 gik jeg ind i fagforenings-politisk arbejde og blev formand for Gymnasiets Lærere i Billedkunst. I 1978 gik rektor Gjede af og i stedet fik vi en rektor, der kom fra en stilling som inspektor ved Ribe Katedralskole, Poul Hansen.

I 1979 blev jeg studievejleder, et arbejde som skulle passes sideløbende med min almindelige undervisning. Men det stillede jo selvfølgelig krav til at jeg fik en del efteruddannelse. Jeg holdt af arbejdet, og tror jeg udfyldte jobbet på bedste vis.

Da Joakim i 1982 var færdig med 10 klasse, ville han godt fortsætte i gymnasiet. Vi søgte Herlufsholm, der de år tog en del dagelever fra Næstvedområdet, fordi vi på Næstved Gymnasium ikke havde tilstrækkelig kapacitet til alle. Men Herlufsholm var ikke sindet at optage Joakim. Så søgte vi Sorø Akademi, og anførte at vi var ved at flytte til Sorø. Han blev optaget, men flytningen tog nogen tid, da vi først skulle have solgt huset i Næstved og derefter finde en egnet bolig i Sorø. Vi var heldig efter nogen tid at et ungt par købte huset på Dalumvej. Pigen var damefrisør, og hun kunne indrette den atelierudbygning, vi havde fået opført, som frisørsalon. Så var det derefter blot om at finde et hus i Sorø. Der var ganske lidt til salg på det tidspunkt. Jeg så dog i Sjællands Tidende en lille privat annonce, og reflekterede. Det var fru Rasmussen, der højt op i årene nu ville flytte til lejlighed i Søndergade og altså sælge det hus hendes mand, murermester Rasmussen, havde opført i 1938. Huset stod helt originalt og jeg havde en bygnings sagkyndig til at se på det, før vi handlede. Som han udtrykte det: „Det er et hus med sjæl“. Selvfølgelig var der en del som skulle ordnes – bl.a. vedrørende isolering. Det var fru Rasmussens barnebarn (der var skolelærer), der stod for handelen. Vi valgte fælles sagfører til at ordne det formelle. Huset skulle koste 510.000 kr. Vi havde selvfølgelig lidt med fra huset i Næstved, men måtte optage

private pantebreve, for at få handelen på plads.

Fru Rasmussen kæderøg store cerutter, så huset lugtede temmelig meget af røg. Alt træværk blev vasket ned flere gange med salmiakspiritus. Derefter blev væggene malet og efterfølgende al træværk, varmeapparater m.v. Udvendig var det mange år siden vinduerne havde set maling, men de blev rettet op og malet, og da træværket var tiptop, var der ikke sket nogen skade.

Der blev eget værelse til drengene samt et lille et til Benthe. Selv rykkede jeg ind i en af stuerne i stueplan. Vi havde altså god plads nu i forhold til det hus vi kom fra i Næstved.

Benthe måtte jo sige farvel til sit job på Solgaven, da vi flyttede. Hun søgte derefter job på Holberghjemmet i Sorø, og fik aftenvagt. Det gik udmærket i nogle år, men på et tidspunkt stillede hun spørgsmål til medicineringen. Det kunne bringe forstanderen i en pinlig situation, så i stedet svarede han tilbage med en opsigelse. Vi havde selvfølgelig Dansk Sygeplejeråd ind over, men de var ikke meget værd i den sammenhæng. De foreslog, at Benthe tog arbejde på byens sygehus, men i stedet fik hun job først på et plejehjem i Slagelse og ret kort tid derefter aftenvagt på plejehjem i Ringsted.

I 1985 blev Joakim student. Det var flot, at han havde klaret sig godt gennem gymnasiet. Da huen var i hus flyttede han på kollogium i København og begyndte studium på Universitetet.

Året efter tog Jakob studentereksamen. I eksamensperioden samt i de efterfølgende sommermåneder arbejdede han på slagteriet i Ringsted og påbegyndte så polit.-studiet i efteråret.

Radiocertifikatet blev ugyldigt, hvis man ikke indenfor de seneste 5 år havde været i arbejde. Man kunne så i stedet gå til fornyelsesprøve på Københavns Navigations-skole, hvor man var til prøve i morse-, høring og reglement. Hver femte år gik jeg derfor til fornyelse, og da jeg havde bestået prøven i juni 1986 syntes Benthe, at jeg måske kunne tage til søs igen (selvfølgelig kun i sommerferien). Jeg tog til København og opsøgte de forskellige rederier, jeg tidligere havde sejlet for. Der var ikke umiddelbart noget. Jeg henvendte mig også på Mercandias kontor, men med samme svar. Om aftenen, da jeg var kommet hjem, ringede telefonen, og jeg blev spurgt om jeg med kort varsel kunne tage til Puerto Rico og påmønstre Mercandian Queen II, da telegrafisten der var blevet syg. Næste dag tog jeg ind på kontoret for at hente flybillet samt posten til skibet. Skibsinspektør Sindal spurgte, om jeg

mon havde visum til USA, hvad jeg jo ikke havde. På det tidspunkt af dagen var den amerikanske ambassade desværre lukket, så aftalen blev, at jeg den følgende formiddag skulle henvende mig på ambassaden og får udstedt visum og derefter vende næsen mod Kastrup lufthavn. Jakob agerede chauffør, og med nød og næppe nåede vi flyet, så jeg som sidste mand løb ud ad gaten og lige nåede ombord før døren blev lukket. Datoen var den 25. juni.

I San Juan ventede agenten i lufthavnen, og jeg blev kørt til skibet. Kaptajn ombord var C. Gylstorff og hans første spørgsmål til mig var, om jeg kunne betjene skibets telex. Jeg fortalte, at jeg netop havde fornyet certifikatet, som også omfattede eksamination i telexbetjening. Det skal dog siges, at der i den forbindelse ikke var nogen egentlig apparatbetjening men udelukkende kommunikations-procedure.

Apteringen var i front af skibet og agterdelen bestod af et meget langt trailerdæk. Jeg fik anvist et godt kammer og radiostationen var udstyret med en Sailor tandemstation – rigtig dejligt, nyt radiogrej. Det skulle blive spændende igen at prøve kræfter med faget efter 20 års pause.

Til min undren var der ikke nogen telegrafist, som kunne overlevere og sætte mig ind i sagerne. Den pågældende havde i mange år sejlet med færgerne på Østersøen, men på den tid fik disse tilladelse til at droppe telegrafisterne, som så måtte søge andre steder hen. På Østersøen kunne man klare sig med telefoni-forbindelse og en enkelt gang imellem brug af morsenøglen. Min forgænger var blevet påmønstreret „Mercandian Queen II“ en god uge

tidligere, men var ikke i stand til at betjene det avancerede radiogrej – herunder telex'en. Han var derfor et par dage før min ankomst blevet sygeafmønstret.

Kort tid før min ankomst var der tillige påmønstret en ny messedreng, en ung mand fra Esbjerg som tidligere havde gjort tjeneste som skyller og kælderdreng på DFDS-ruten Esbjerg-Harwich. Han havde altså nogen erfaring, inden han nu tog på langfart. Problemet var blot, at han led forfærdeligt at hjemve. Besætningen på „Mercandian Queen II“ var jo langt mindre end den, han kendte fra englandsfærgen, og der var ikke nogle jævnaldrende, han kunne tale med. Kaptajn Gylstorff gik flere gange i land sammen med ham for hos agenten at føre telefonsamtale med drengens forældre. De var indstillet på at betale for hans hjemrejse samt for afløserens udrejse, men det syntes både kaptajnen og den øvrige besætning var en alt for drastisk løsning på problemet. Så ved forskellige foranstaltninger fik vi gjort drengen begribeligt, at han burde give det en chance.

Som det første, jeg satte mig for, var at forsøge at få telexudstyret til at fungere. Telex fungerer ved at kyststationen sender på én frekvens mens skibet sender på en anden frekvens og meddelelserne udskrives på skærm eller printer i klart sprog. Ved hjælp af en tilhørende computer og en række kommandoer kan man styre processen. Frekvenserne, som kan benyttes, står anført i „List of coaststations“, der dækker alle landes kyststationer. Jeg fandt frem til Lyngby Radios frekvenser og forsøgte at få forbindelse. Desværre uden held. Via kortbølgen kunne jeg på morsenøglen få kontakt til Lyngby, og de

fortalte mig, at de kunne se at min telexsender fungerede. Jeg kunne altså blot ikke på min modtager få fat i Lyngby Radio. De næste dage gennemlæste jeg radiostationens tykke manualer, for at finde frem til fejlen, men der stod ikke det, jeg havde brug for. Så ved utallige forsøg på indstilling af modtageren fandt jeg ud af, at hvis man skulle have forbindelse med en kyststation, var man nødt til at man stille modtageren 1700 Hertz lavere end den frekvens, som var anført i frekvenslisten. Og pludselig havde jeg fin kontakt til Lyngby.

Vi lå i San Juan nogle dage, hvorefter vi fik besked på at sejle og ankre op lige syd for Key West for nærmere ordre.

Vejret var varmt og solrigt, og vi vidste ikke hvor længe vi skulle ligge for ankers. Alle i besætningen var danskere, og der var en rigtig god stemning ombord. Man trivedes og benyttede ventetiden med forskelligt vedligehold samt skibsklubsammenkomster. En del gik i gang med at fiske, og der blev trukket mange store fisk ombord – til glæde for kokken og den øvrige besætning. Messedrengen havde også nok at se til med fiskeriet, og hans humør steg kendeligt. Skipperen fik fat i værktøj, så han kunne skrabe bænkene med redningsbælter fri for gammel lak, hvorefter han lakerede dem alle sammen. Der var feriestemning ombord, men for kommanditisterne, der ejede skibet, var det jo bedst, hvis vi kunne få en last at sejle med.

Midt i juli kom der ordre fra rederiet – vi skulle sejle i ballast til Gibraltar for nærmere ordre. Det var dejligt igen at komme i fart. Kaptajn Gylstorff var ikke glad for at sejle gennem Bermuda-trekanten, så den undgik vi. Vi sejlede økonomifart, da der jo ikke var nogen bestemt dato for vores ankomst. At stå i brovingen og betragte delfinernes leg foran stævnen var en stor fornøjelse.

Noget af min tid på radiostationen brugte jeg til at udforme en kortfattet praktisk instruktion til betjening af radiotelex. Derefter gav jeg skipperen og styrmændene kursus i at sende og modtage telex, således at de fremover kunne stå på egne ben, hvis telegrafisten af en eller anden grund skulle blive uarbejdsdygtig.

Skibets kok var et poetisk gemyt med familiære forbindelser til nogle af tidens unge

kunstnere og forfattere i det københavnske Parnas. Han var også til tider temmelig tørstig, og en morgen havde man meget svært ved at vække ham. Op ad dagen fik vi dog liv i ham. Han blev fritaget for sit arbejde, og i stedet påtog stewardessen sig kokkearbejdet.

Inden min udmønstring havde jeg fortalt skibsinspektør Sindal, at jeg var nødt til at være tilbage i Danmark når skoleferien i begyndelsen af august var forbi. Sindal sagde, at det skulle han nok sørge for. Men jeg var selvfølgelig ved at blive lidt nervøs.

Da vi den 27. juli nærmede os Azorerne, besluttede skipperen at vi skulle anløbe Punta Delgada for dels at bunkre men også for at proviantere samt skifte et par af besætningsmedlemmerne - herunder kokken. Det var dejligt at få fast grund under fødderne, men jeg havde selvfølgelig travlt dels med af og påmønstringer samt besøg hos læge med et par fra besætningen.

Vi afsejlede hen på eftermiddagen, og om aftenen bakkede kokken op med pragtfuld frisk fisk. Hertil serverede skipperen nyindkøbt hvidvin. Pludselig mærkede jeg, at et ben havde sat sig fast nede i halsen. Jeg begyndte at spytte blod op og gik op på kammeret for at se, om jeg evt. kunne få benet op. Det var ikke til at rokke. Derefter gik jeg igen i messen og prøvede at spise noget kartoffel. Til alt held fik jeg ved at stikke fingeren i halsen benet op, og glad var jeg. Ude på broen stod skipperen og 1.styrmanden, der var passioneret lystfisker. Skipperen sagde, at han havde stor respekt for sådan en situation – selv havde han haft noget siddende en hel uge – ganske forfærdeligt. 1.styrmanden sagde, at jeg jo spiste alt for hurtigt (og det kan han nok have ret i).

Vi havde fået nye forsyninger af øl – en lidt kraftig kvalitet. Man mærkede det på besætningen – ganske mange ville telefonere hjem. Flere af de oplyste telefonnumre viste sig at være forkerte, og snakken i telefonen bar præg af lettere omtågede tilstande. Men Lyngby Radio var meget hjælpsom, og jeg optog en time af deres tid.

Hyreregnskabet skulle jo være færdigt omkring månedsskift, så jeg brugte masser af tid på at klare det. Desværre drillede det – ganske få kroner som jeg ikke kunne få til at

stemme. Så først et par dage ind i august havde jeg regnskabet klar, så det kunne sendes hjem til rederiet fra Gibraltar.

Den 3. august hen under aften ankom vi Gibraltar, hvor skibet et stykke ude ankrede op. Sigbarheden var ringe, og tågen blev tættere og tættere. Mægleren, der ankom i motorbåd, havde svært ved at finde skibet, da der lå en hel del andre opankrede skibe i vores nærhed. Han havde post samt fem nye besætningsmedlemmer med. Min afløser, en ung nyuddannet kvindelig telegrafist, fik en rimelig god overlevering, så hun vidste hvordan radiostationen virkede samt lidt om regnskabsførelse, udfyldelse af havnepapirer m.v. Ved midnatstid kunne vi afmønstrede så tage turen ind til fastlandet og indkvartere os på hotel til næste morgen. Blandt de afmønstrede var messe-drengen, der nu meget gerne ville hjem til sin fødeby. Flyveren, vi skulle med, skulle ankomme fra London ved middagstid, så vi var klar i lufthavnen ved den tid. Beklageligvis var flyet mange timer forsinket, fordi man undervejs til Gibraltar havde fået besked på at vende tilbage for at medtage bagage, som var blevet glemt under lastning i London. Vi havde flybillet til København via skift i London, og grundet de mange timers forsinkelse mistede vi den planlagte forbindelse. Benthe var taget til Kastrup for at modtage mig om aftenen, men fik i lufthavnen over højtaleren at vide, at jeg og de øvrige besætningsmedlemmer ikke var med det ankommende fly. Det var selvfølgelig en streg i regningen, men gensynsglæden var intakt, da vi den følgende dag landede velbeholdent. „Ferieeventyret“ var slut og få dage senere ringede skoleklokken igen ind.

De følgende somre forespurgte jeg i DFDS, om de skulle have brug for en telegrafist om sommeren. Det havde de ikke.

I 1988 solgte Benthes far huset i Sundby ved Nykøbing Falster og købte et moderne etplanshus i sin barndomsby Rødby. På det tidspunkt var Stjane godt angrebet af Alzheimer, og i Rødby kunne Berthel få daglig hjælp af hjemmeplejen til pasning. Stjane havde hospitalsseng og sad i kørestol. Berthel dyrkede sin nye have, og fik grøntsager og bærbuske til at gro. Vi kørte til Rødby, så meget vi kunne og hjalp lidt til, så Berthel

kunne få et frikvarter. I 1996 fik han en hjerneblødning, og de måtte begge flytte på plejehjemmet Blomsterparken.

Stjane døde i august 1997 og blev bisat fra kapellet i Rødby. Blomsterparken var ikke noget særlig godt plejehjem, så vi søgte om at få Berthel flyttet til Sorø. Efter mange måneders ventetid fik han plads på Holberghjemmet. Det var et trangt værelse, og der blev røget megen tobak i fællesrummene. På et tidspunkt skulle plejehjemmet renoveres, og Berthel flyttede i et nybygget plejehjem, der ligger i Alléen 5 minutters gang fra vores bolig. Han havde de sidste år problemer med sproget, men havde glæde af at blive kørt ture i området i sin kørestol. I marts 2002 døde han. Bisættelsen fandt sted i kapellet ved Sorø Klosterkirke og urnen blev efterfølgende sat ned i de ukendtes grav i Rødby.

I slutningen af maj 1989 ringede bemandingschefen fra DFDS, og spurgte om jeg kunne tiltræde et sommerafløserjob ganske snart. Det var jo i skolens eksamensperiode – jeg gik til rektor Poul Hansen og forelagde ham ønsket. Da jeg ikke havde nogle eksaminer, kunne han ikke se problemer i at jeg smuttede til søs. Jeg pakkede køjesækken og påmønstrede den 1. juni.

„Dana Anglia“ var bygget på Ålborg Skibsværft i 1978. Det var velholdt og godt indrettet både med hensyn til aptering og lastrum. Omkring 100 personer udgjorde besætningen, men der var ansat dobbelt så mange, således at hver enkelt funktion blev dækket af to personer, der skiftedes til at være ombord eller holde fri med 14 eller 21 dages mellemrum. På skibet var fast ansat tre telegrafister, men om sommeren havde man brug for

en ekstra, så de fastansatte også kunne afholde ferie i sommerperioden. Der var altid to telegrafister i tjeneste, da der jo både var radiovagt samt et omfattende regnskabsarbejde, som skulle udføres.

Da jeg den 1. juni blev påmønstret var min medkollega Eigil Isholt travlt optaget fordi Jan Svane, inspektør i Statens Skibstilsyn, netop på sin inspektion ved gennemgang af radiostationen og de tilhørende installationer havde påtalt en fejl i kabelføring fra nød-batterierne, som var placeret i en kasse på skibets øverste dæk, til radiostationen. Fejlen blev selvfølgelig efterfølgende rettet.

Skibets førstekaptajn var Julian Jensen og andenkaptajn var Niclas Niclassen, begge født på Færøerne.

Da min første aftenvagt var slut gik jeg ud på broen. Her sad kaptajn Julian og nød en god pipe tobak (Rød Orlik). „Nå gnist – hvad så!“ blev jeg spurgt. „Jeg vil blot se, om alt er under kontrol“ svarede jeg. Julian bakkede ekstra på sin pipe – jeg kunne godt se, at han syntes jeg måske var lovlig tæt på hans ansvarsområde.

Vagten på radiostationen gik fra kl. 6 morgen til ankomst først på eftermiddagen i hhv. Esbjerg og Harwich samt fra afgang ved 18-tiden til kl. 23 om aftenen. Foruden at betjene skib og rederi med nødvendig korrespondance bestod arbejdet selvsagt i at etablere samtaler til og fra land for de mange passagerer. Til det havde vi to betjeningssystemer nemlig kontakt via kystradiostationer – især Blaavand Radio – eller benyttelse af det nye analoge mobiltelefonsystem NMT. Problemet med mobiltelefonen var dog, at den havde begrænset rækkevidde, så når skibet var et par timer fra land, kunne signalet ikke længere

række. Blaavand Radio kunne man komme i kontakt med døgnet rundt helt til Harwich.

Den 4. juni om aftenen på vej fra Harwich blev jeg bedt om at kontakte Radio Medical i Esbjerg, da en pige, som havde været i England med sin skoleklasse, var faldet bevidstløs om. Efter samtale med lægen blev det besluttet, at pigen hurtigst muligt skulle indlægges på hospital. Den engelske kystvagt blev kontaktet og i løbet af en time havde vi en helikopter ude, som kunne bringe pigen til hospitalet i Great Yarmouth. Pigen var nogle dage forinden faldet og havde pådraget sig en hjernerystelse. Vi fik efterfølgende fra hospitalet at vide, at pigen var i bedring.

Da vi den følgende eftermiddag ankom Esbjerg måtte vi tilkalde politiet. På båden havde vi en gruppe engelske hooligans med på vej til fodboldkamp i København. På sejlturen havde de opført sig provokerende og forulempet nogle danske skoleelever, så de blev under lås fragtet tilbage til Harwich.

Der var et rigtig godt sammenhold i besætningen på tværs af fagskel. De to messer lå ved siden af hinanden blot med et pantry mellem sig. Endvidere var der et motionsrum og et opholdsrum med sofaer og lille bardisk. Her kunne skibsklubben arrangere hyggelige aftensammenkomster, når skibet fra tid til anden lå over i et døgn i Esbjerg. Og når vi sejlede, kunne man altid finde sammen med andre besætningsmedlemmer, som havde frivagt, i skibets diskotek. På den måde lærte vi hinanden at kende på kryds og tværs og fik indblik i hvor hver enkelt kom fra, fritidsinteresser, familieforhold og meget andet.

I en del kamre samt i fællesrummet var der installeret fjernsyn. Via en fællesantenne

kunne man se dansk fjernsyn, når vi var i nærheden af Esbjerg. Man havde endvidere ombord etableret en videofilm-ordning. Videoafspilleren var installeret på radiostationen, og telegrafisten sørgede for hver uge at bytte film i en butik i Esbjerg. Der blev vist to film hver aften – det var blot om at huske på starttidspunktet, da man ellers blev mindet om det ved telefonopkald. Skipperen stillede krav om at filmene skulle være af en vis lødighed. En dag havde jeg nok ikke været helt koncentreret, da jeg byttede film, for jeg blev stoppet på gangen af et besætningsmedlem med følgende udtalelse: „Det er da den mest fornuftige gnist vi længe har haft – går hen og lejer pornofilm!“ Filmen blev byttet ved næste Esbjerg-anløb.

„Dana Anglia“ deltog også med stor energi i de sportskonkurrencer, som Handelsflådens Velfærdsråd var tovholder for. Når skibet havde overliggertage, blev der ofte arrangeret konkurrencer i diverse idrættsdiscipliner på dækket eller på stadions i Esbjerg. Og Poul Fribæk, lederen af Esbjerg Havneservice, vidste, at han altid kunne arrangere fodboldkampe mellem forskellige skibe i havnen og Anglias fodboldhold. Gennem mange år vandt skibet fodboldkonkurrencen, og de mange flotte pokaler var da også opstillet i en særlig montre på skibet.

Ved afsejling blev der spillet festlig musik over skibets højttalere – styret fra båndoptageren på radiostationen. I samme forbindelse kunne telegrafisten så gå rundt på skibets dæk og kontrollere, at alle højttalere her virkede. En god og nødvendig sikkerhedsforanstaltning. Én gang ugentlig blev der holdt båd- og brandøvelse. Den fandt sted, når skibet lå i Harwich.

Alle besætningsmedlemmer havde et kort som oplyste hvilken funktion hver enkelt havde, samt hvor man skulle møde når alarmen lød. Skibsledelsen var meget opfindsom med at arrangere forskellige øvelser, så al udstyr kom i brug, og de forskellige indsatsgrupper kom i arbejde. Når øvelsen efter en times tid var vel overstået, kunne Eigil og jeg finde på at foretage nødvendig efterslukning på den nærmeste pub, der hed Garland, beliggende få hundrede meter fra kajpladsen.

I sommermånederne var der næsten fuld belægning på alle turene. Det betød omkring 1200 passagerer og en hel del var unge mennesker, som skulle på sprogrejse til eller fra England. Det gav megen liv og aktivitet på skibet og restaurationspersonalet havde rigeligt med arbejde. Mange passagerer havde bilen med, og bildækket var næsten fyldt op ved hver rejse. Jeg fandt dog ud af, at der også kunne være plads til en cykel, så min cykel stod i et hjørne. Den havde både jeg og andre besætningsmedlemmer glæde af. I England skulle man blot lige vænne sig til venstrekørslen, men det var skønt at kunne smutte rundt i den maleriske søfartsby Harwich samt de fine landskaber, som omgav den.

På dækskontoret havde vi en computer, hvor bl.a. hyreregnskabet blev udfærdiget. Med 200 besætningsmedlemmer gav arbejdet med udgangen af hver måned en temmelig stor stak blanketter, som skulle sorteres og fordeles. På radiostationen havde vi også en computer, der blot blev brugt til at skrive forskellige lister og andet kontorarbejde. Min kollega Henrik Nedergaard medbragte sin bærbare pc (noget temmelig nyt på den tid), og på den sad vi og programmerede i DOS. Bl.a. fik vi udarbejdet nogle applikationer til det store hyreregnskabsprogram. Når vi skulle flytte data fra den ene maskine til den anden brugte vi floppy-disk – hele 1.44 MB kunne der jo være på sådan en, og hvis dokumentet fyldte mere, måtte vi dele det på flere disketter.

DFDS havde udlagt ansvar for budget og regnskab til hvert enkelt skib. Det betød, at man havde nedsat en skibsledelse bestående af kaptajnen samt lederne fra de forskellige afdelinger i skibet. Denne ledergruppe havde jævnligt møder, hvor man traf beslutninger om

alt indenfor skibets ledelse og drift. Telegrafisten måtte hver gang medvirke som referent, således at man var sikker på, at alt blev bogført og at trufne beslutninger blev ført ud i livet.

Søndag den 13. august afmønstrede jeg efter 10 ugers tjeneste. Dagen efter var det gymnasieeleverne, som lagde beslag på min arbejdsindsats.

De følgende tre år var jeg fast afløser på „Dana Anglia“ hver sommer. Det var rigtig dejligt at komme tilbage i velkendte rammer - „The same procedure as last year“ kunne det udtrykkes med et velkendt citat. Mange velkendte ansigter men selvfølgelig også udskiftning i så stor en besætning.

På et tidspunkt i 1991 stod man i restauranten og manglede en tjener. Jannik havde tidligere serveret på forskellige restauranter, så jeg spurgte, om purseren var interesseret i at lade ham prøve kræfter med sølivet. I løbet af kort tid fik knægten udfærdiget søfartsbog og sundhedsbevis, og så gik han i gang med tjenerjobbet. For mig var det selvfølgelig hyggeligt at have ham ombord. Det følgende år manglede man pludselig en skyller, og her trådte han også til. Kaptajn Julian Jensen morede sig med at spørge mig „om jeg nu havde hjulpet sønnen med opvasken?“

En morgen blev jeg vækket ved kraftig hundegøen. En kvindelig tjekkisk passager havde med sin store puddelhund været i Danmark. Nu skulle hun på 14 dages ferie i England, så hun havde taget hunden med på skibet, da hun troede at den uden problemer kunne komme ind i England. Aftalen blev, at den skulle rejse tilbage med os, og at den så kunne

blive passet i Danmark i mellemtiden. Hunden var indkvarteret i skibets fængselscelle, der var placeret på dækket i skibets styrbordsside. Mit kammer var i bagbord, men når hunden gøede, rungede det så kraftigt, at det kunne høres over det meste af skibet. En af stewardesserne var flink til at lufte hunden, og den kom velbeholdent til sin plejefamilie i Danmark.

Tidligt om morgenen den 26. juni 1992 blev jeg ringet op fra kontoret i Esbjerg. Jeg blev spurgt om passagererne ville kunne se aftenens fodboldkamp ombord på skibet. Jeg sagde, at det ville de bestemt kunne og at vi havde masser af fjernsyn. Den oplysning blev så bragt i „Vestkysten“ den samme dag. Problemet var nu, at der kun var 2 fjernsyn i passagerapteringen, så Hjerting Radio blev kontaktet, og da vi ankom Esbjerg stod de parat med 5 fjernsynsskærme samt en masse kabler. Min kollega Hans Boesgaard og jeg gik så i gang med at rigge fjernsyn op forskellige steder i skibet og forbinde dem til skibets fællesantenne. Helt nemt var det ikke, men arbejdet var da fuldført inden afgang. Kampen mellem Danmark og Tyskland begyndte kl. 20.15, og på det tidspunkt var skibet et stykke nede i Tyske Bugt. Kaptajnen lagde ruten så tæt på land, som han kunne, således at vi havde signal på fjernsynene. Aftenen igennem måtte Hans og jeg smutte rundt og justere, så der var billede på alle skærmene. Ind imellem var signalet ikke helt i top, men passagererne tog det pænt, og da resultatet 2-0 til Danmark var en kendsgerning, blev der festet igennem rundt om på skibet.

Før indsejling til Harwich den 27. juni blev flagene sat over top og skibene i havnen lykønskede os med tuden i hornene. Det var

bestemt en festlig modtagelse.

I 1992 besluttede skibsledelsen, at der skulle installeres udstyr til satellit-kommunikation på radiostationen. Der fandtes to systemer – standard A og standard C. Standard C var det „lille“ udstyr, hvor man kunne sende og modtage telex og dataoplysninger og endvidere modtog man navigationsadvarsler m.v. Endelig var der indbygget nødkald, så man ved aktivering af ganske få taster kunne udsende en nødmelding, som blev viderebragt til alle stationer som var udstyret med såkaldt GMDSS-udstyr (Global Maritime Distress and Safety System). Systemet blev betjent ved hjælp af tilhørende computer og telegrafisterne kunne nu anvende systemet som supplement til det øvrige radioudstyr. Det betød, at vi nu sendte alle vores bestillinger om leverancer til skibet den vej, og vi kunne også informere kontorerne i Esbjerg og Harwich om last med videre. Afprøvning af nødkald kunne ske i et lukket kredsløb, så man kunne se, om apparaturet virkede. Der blev på den tid installeret GMDSS-udstyr i mange skibe, fordi det nogle år senere ifølge internationale konventioner skulle erstatte de tidligere telegrafsystemer. På et tidspunkt blev jeg kaldt op af Lyngby Radio, der fortalte, at man havde fået en nødmelding på satellitudstyret, og deres computer sagde, at den kom fra vores anlæg. Jeg fortalte, at der måtte foreligge en fejltagelse, da vi garanteret ikke havde udsendt nogen nødmelding. Grundet ukyndig betjening blev der udsendt mange falske nødkald, som efterfølgende skulle undersøges.

Den 3. august afmønstrede jeg. I samtlige DFDS-passagerskibe blev der kort tid efter installeret satellitudstyr. Nogle af telegrafisterne blev ansat i administrative stillinger mens andre måtte tilbyde deres arbejdskraft andre steder. En æra, der havde taget sin begyndelse først i 1900-tallet, var ved at rinde ud. Selv havde jeg haft stor glæde af at kunne virke som telegrafist gennem 30 år, og faktisk var jeg jo med til at afvikle faget ved at medvirke til indførelse af det kommende GMDSS-system.

I oktober 1991 fik Benthe en rygskaade ved det tunge patientarbejde på plejehjemmet i Ringsted. Det blev anmeldt som arbejdsskade, men da Benthe jo ikke længere var i stand til at

gå på arbejde, blev hun afskediget. De følgende år havde vi nok at se til med at få Benthe stabiliseret – bl.a. ved ophold på Gigt-sanatoriet i Skælskør. Der indstillede overlægen Benthe til førtidspension, hvilket heldigvis blev bevilget. Skaden blev aldrig anerkendt som arbejdsskade skønt vi fik sagen genoptaget og havde meget kompetent advokathjælp af advokat Bjørst.

Med min baggrund som studievejleder kunne jeg give Radiotelegrafistforeningen hjælp i forebindelse med at mange medlemmer nu blev arbejdsløse grundet indførelse af GMDSS: Endvidere investerede foreningen i de år i to dejlige feriehus, det ene i Gudmindrup Lyng i Odsherred og det andet i Løkken på den jyske vestkyst.

Vi havde stor glæde af at leje husene og gennem årene har vores børn og børnebørn også haft glæde af at være med på ferie der.

I efteråret 1990 flytter farmor og farfar fra huset i Virum til en beskyttet bolig ved plejehjemmet Bauehøj i Lyngby. Farfar var ret plejekrævende, besvimele med jævne mellemrum, og da de fik tilbudt plejeboligen slog farmor straks til. Det var selvfølgelig et arbejde at få tømt huset i Virum efter at de vigtigste ting var flyttet til Bauehøj. Huset blev sat til salg – det tog lidt tid at finde en køber og der var ikke noget videre provenu ved salget.

Den nye bolig var med 2 værelser, køkken og bad samt en have. Plejepersonalet fra plejehjemmet kom flere gange dagligt og hjalp med pasning af farfar.

Farmor læste højt af avisen (Berlingske Tidende) samt utallige bøger, som hun lånte på

biblioteket. Endvidere brugte hun tid på at skrive sine erindringer – hun skrev først i hånden og derefter renskrivning på den store kontorskrivemaskine. Jeg syntes det kunne være fint, hvis de kunne udgives i en eller anden bogform, og derfor investerede farmor i en computer, hvor jeg skrev materialet ind. Samtidig fandt vi frem til hvilke illustrationer, der ville være velegnede hvorefter jeg affotograferede eller lavede kopi af billederne efter originalnegativer. Efter lang tids arbejde kunne vi udgive erindringerne i bogen „... hellere spille Fodbold med Drengene“.

Den 28. april 1993 ringede farmor og fortalte, at det var på det sidste med farfar. Jeg tog derind og far var ikke længere kontaktbar. Om aftenen kom Jakob og Joakim også – det var jo meget fint, at de også var der. Om morgenen den 29. april kunne plejepersonalet, der kom i lejligheden med jævne mellemrum, fortælle, at farfar var død. Det var en meget smuk solrig dag hvor alle træer stod nyudsprungne – faktisk den varmeste dag den sommer.

Bisættelsen fandt sted i salen ved Mariebjerg kirkegård, og Stig sad ved det lille orgel. Efterfølgende traktement i haven ved Bauehøj.

Ret kort tid derefter fik farmor at vide, at plejehjemmet nu selv fik brug for den lille bygning, der rummede hendes lejlighed, og hun fik i stedet tilbudt en et-værelses lejlighed i en tilstødende pensionistbolig, som også blev serviceret af personalet på Bauehøj.

Vi måtte så i gang med en ny flytning – det var temmelig trangt, når alle møbler var placeret i den nye lejlighed. Bygningen indeholdt stue og første sal, og farmors lejlighed var heldigvis i stueplan, så hun også der havde en lille have.

Et par år senere blev en toværelses lejlighed i den nordlige ende af bygningen ledig.

Vi gjorde alt hvad vi kunne for at få fat i den, og til vores glæde lykkedes det. Her fik farmor stue, soveværelse samt køkken og bad samt en have. Ganske meget bedre forhold end i den forrige. Desværre var synet meget på retur, og hørelsen var heller ikke god.

Alligevel klarede hun selv madlavning – bl.a. ved hjælp til indkøb fra personalet på plejehjemmet.

I 1993 syntes rektor Poul Hansen at jeg og en anden studievejleder skulle stoppe i det job. Det betød, at jeg igen skulle læse alle timerne i billedkunst og design. Jeg syntes ikke vilkårene var optimale – store klasser, samtidig parallelundervisning, hvor Susanne underviste sin klasse og jeg min – lokaleforholdene var trange.

Joakim, der jo efterhånden havde en del erfaring fra job i arbejdsformidling og forskellige faglige organisationer, syntes det ville være en ide, hvis jeg startede på psykologistudiet på Københavns Universitet i det der hed Åbent Universitet. Jeg ansøgte og blev optaget. De følgende 2 år gik jeg til undervisning en gang om ugen om aftenen, og bestod samtlige prøver med rimeligt pænt resultat. Poul Hansen havde gjort mig klart, at jeg ikke skulle påregne at få undervisningstimer i psykologi på Næstved Gymnasium (vores tillidsmand, der også underviste i psykologi, sad temmelig hårdt på den faggruppe). På trods heraf tilmeldte jeg mig pædagogikumundervisning og blev henvist til Slagelse Gymnasium, hvor jeg gennemførte den uddannelse. Jeg var nu fuldt kvalificeret til at undervise i faget.

Den 13. december 1997 blev Josephine født på Gentofte Hospital. Farmor var tillige indlagt på hospitalet på det tidspunkt med et maveproblem, så hun nød at kunne besøge sit nyfødte oldebarn straks efter fødslen.

I 1998 flyttede Connie og Jakob til Sorø med Josephine, der var omkring ½ år gammel. Hun var om dagen i glimrende dagpleje på Kirkevej, og tidligt på eftermiddagen hentede Benthe hende så i barnevogn, hvorefter hun hyggede sig hos os til far eller mor kom og hentede hende. Det var en stor fornøjelse at se hende trives og udvikle sig, og hun havde en hel del faste rutiner i huset, som vi måtte igennem hver dag.

Hvert år om foråret indgav alle lærerne på gymnasiet ønske om hvilke timer og fag man ønskede at undervise i det følgende skoleår. Jeg anførte selvsagt, at jeg godt ville have timer i psykologi, men vores nye kvindelige rektor kunne ikke imødekomme mit ønske. Jeg gav så udtryk for, at jeg ikke ønskede at forblive som en af skolens lærere, idet jeg nu var i en alder, hvor jeg kunne søge efterløn. Og med den pensionsopsparing, jeg havde, ville vi givetvis kunne få økonomien til at fungere.

Sidste skoledag var altid en festdag hvor der først var dimission af årets studenter/HF'ere og efterfølgende afsked med de kolleger, der ønskede at slutte deres virke.

Jannik kom tidligt på dagen og med videokamera foreviede han min sidste skoledag. Joakim var her med sin motorcykel, og Jakob, Connie og de 2 piger var også med til afslutningen. Hjemturen fra skolen foregik for mit vedkommende på bagsædet af Joakims motorcykel. Det var en flot afslutning.

I efteråret 2004 blev jeg kontaktet af Radiotelegrafistforeningen. Foreningen udgav et medlemsblad, som blev trykt i trykkeri i Glumsø. Et andet medlem af foreningen, Ole Strandberg, var forretningsfører i

Sørestauratørernes forening, og han lay-outede selv deres medlemsblad. Det mente Radiotelegrafistforeningen så, at vi da også måtte kunne gøre. Jeg og et andet teknisk meget dygtigt medlem Helge Skovgaard fik fat i lay-outprogrammet, og forsøgte at sætte bladet op. Vi sendte materialet til Glumsø trykkeri, der udtrykte, at der manglede meget i at det kunne trykkes. Så trykte de det sidste blad, de fik mulighed for fra vores forening. Vi blev nemlig sat i forbindelse med et trykkeri i Viborg, der hjalp med at „uddanne“ os, så vi magtede opgaven. Derefter hjalp vi hinanden med opsætning af de følgende blade. Desværre døde Helge Skovgaard netop som vi var kommet godt i gang. Jeg påtog mig så opgaven og blev bladets redaktør og et par år senere fik jeg hjælp af en anden telegrafist, som var i stand til at betjene lay-outprogrammet. Så var arbejdet knapt så krævende. Ved siden af gav jeg også foreningen noget hjælp i forbindelse med afholdelse af repræsentantskabsmøder samt pasning af deres hjemmeside. På nuværende tidspunkt (2019) arbejder man på at fusionere foreningen med anden fagforening, da medlemstallet er ganske beskedent. Så inden længe slutter mit arbejde for den forening, jeg har været glad for medlemskab af siden 1961.

Først på året 2007 var vi inde hos farmor for at hjælpe med forskellige praktiske ting. Blandt andet var en af hendes tænder knækket, og hun ledte for at finde den – synet var jo meget ringe. Samtidig var hun bekymret for, hvis hun havde slugt den. Hun kom til tandlæge og fik kigget på det. Kort tid efter fandt hun den i stuen, og var glad for det. Søren kørte også derud, og pludselig var farmor meget forvirret og havde det skidt. Derfor fik Søren hende indlagt på Gentofte Hospital, hvor hun kom på hjerteafdelingen, og man kunne se, at hun havde haft en blodprop. Man ville ikke sende hende hjem igen, men beholde hende for at se, hvordan det udviklede sig. Vi skiftedes til at være på afdelingen så meget som muligt, men var godt klar over, at det kun gik en vej. Stig blev også holdt orienteret – han og Gurli kom og besøgte hende.

Farmor var klar over situationens alvor, men tog det rigtig flot. Vi holdt nogle dages ferie i huset i Gudmindrup Lyng og havde også

besøg af Joakim, Annette, Laura og Johan. En af dagene tog Joakim med på sygehuset, og farmor spurgte til Johan. På det tidspunkt havde man konstateret Johans problemer, og farmor var til det sidste levende interesseret i sin store familie. En dag havde farmor været i brusebad, og var samtidig blevet vejet. 35 kg, forkyndte hun og gav samtidig udtryk for, at så var hun jo ikke så tung, når hun skulle bæres ud. På et tidspunkt blev hun ikke længere kontakbar. Der blev sat en ekstra seng ind på hendes værelse, hvor jeg så kunne sove de næste nætter. Hjerteafdelingen var enestående i deres pleje og den 14. april 2007 døde farmor. Hun blev bisat fra Lyngby kirke, hvor hun både var blevet døbt, konfirmeret og gift fra. Efterfølgende sammenkomst for de deltagende i Brede Spisehus.

I sommeren 2009 kontaktede Jette og Jarno Corneliusen os i forbindelse med at en kendelejer, Birgit, på Falster havde problem med for mange hunde. En Cairn på 5 år skulle have nyt hjem. Den hed Cirkeline Babeth. Vi tog til Glumsø og fik hunden overleveret. Det var en frisk og aktiv hund, der godt ville ud og opleve noget. Gennem årene havde vi altid haft 2 hunde – da Mulle og Bimmer måtte aflives overtog vi fra Jette og Jarnos gode kennel først Pella og derefter Batzy. Men et par år havde vi ikke haft hund, og nu gjorde Babeth sin éntre. For at socialisere hende lidt påbegyndte jeg igen træning i Sorø Hundevenner. Babeth satte sig eftertrykkelig i respekt. Hun ville godt medvirke i en del af træningsøvelserne, men havde bestemt også egne meninger. Hun blev en hund, som alle på træningspladsen kom til at kende til og holde af og med årene blev hun blid og medgørlig og kunne være i kontakt med alle hundene derude.

I oktober 2009 havde Benthe bestilt tid hos sin homøopat, der ofte hjalp Benthe med forskellige fysiske problemer. Men kort før hun skulle af sted, fik hun det meget dårligt. Jeg ringede til hendes læge, der sagde at jeg skulle ringe 112. På ganske kort tid kom ambulancen og de to paramedicinere tog båren ud og påbegyndte at gøre klar til en forundersøgelse. Kort efter kom en lægeambulance, og ved hjælp af EKG, som var direkte koblet op til Rigshospitalet, konstate-

rede man en blodprop i hjertet. Vi måtte hurtigt gøre klar til udrykning. Ambulanceføreren spurgte, om jeg ville køre med, hvad jeg selvfølgelig gerne ville. Lynhurtigt fik jeg afleveret Babeth til vores nabo og derefter gik turen med udrykning til Rigshospitalet. Vi havde lægen med i ambulancen. Heldigvis var hovedparten af myldertidstrafikken på vej ud af København og bilerne var gode til at køre ind til side, når de hørte os komme med udrykning. Fra ankomst til Rigshospitalet og til Benthe var under behandling på hjerteafdelingen gik der kun kort tid. Joakim kom ind på hospitalet mens jeg sad og ventede på gangen. Efter behandling blev Benthe lagt ind på en stue, og måtte blive på hospitalet de næste dage. Derefter til Slagelse sygehus før hun igen kunne komme hjem. I alle de efterfølgende år har vi været i jævnlig kontakt med sygehuset m.h.p. behandling og stabilisering af situationen. Man må sige, at sådan en blodprop giver eftervirkninger, som man ikke kan gøre andet ved, en at leve med, så godt man nu kan.

Efterhånden som farmor blev mindre mobil og havde brug for støtte til at klare sin hverdag, gik jeg ind og blev værge for Pernille. Da man på et tidspunkt syntes, at de store institutioner ikke var det mest optimale for handicappede beboere, blev det en trend at nedlægge dem, og flytte beboerne i mindre, selvstændige huse. Pernille flyttede først til et hus i Stenstrup ved Langebæk – personalet fra Næstved flyttede med. Det var afsondret og helt ude på landet. Der fejrede Pernille bl.a. sin 50-års fødselsdag. Nogle år senere fik jeg kontakt til en god boenhed i Næstved, og fik Pernille overflyttet dertil. Der skete så nogle boskift i de kommende år – nogle gange til det bedre men bestemt også til det ringere. Men endelig fik vi hende tilbage i en bolig på det tidligere behandlingssted i Næstved, og her boede hun de sidste år. Hun var glad og tilfreds, og havde en god tid, hvor hun dagligt kom på et nærliggende værksted. Desværre havde hun også nogle svære sygdomsforløb med hospitalsindlæggelse til følge. I efteråret 2013 var sygdomsforløbene ganske jævnlige, og efter grundig overvejelse enedes man om ikke fortsat at prøve at få hende på fode. Hun døde stille og fredeligt den 9. januar 2014.

Bisættelsen foregik i den nærliggende Sct. Jørgens kirke og efterfølgende samledes vi i Pernilles boenhed med familie, beboere og personale til en fint tilrettelagt mindestund.

I foråret 2013 havde jeg noget ubehag ved hjertet. Min læge sendte mig til undersøgelse for angina pectoris. Undersøgelsen foregik på Gentofte hospital. Man kunne se, at var optræk til aortastenose – altså en forkalkning af aortaklappen. Men anbefalede årlig kontrol af situationen, som skete på Slagelse sygehus. I påsken 2017 besvimede jeg efter at være gået op af vores trappe. Benthe fik tilkaldt ambulance, og jeg blev indlagt på hjerteafdelingen i Slagelse. Der konstaterede de, at situationen nu måtte medføre operation. Efter en udredning i Roskilde og Køge sygehuse blev jeg indstillet til operation på Rigshospitalet. Det var jo i sommerferieperioden, så operationen blev berammet til den 22. august. Ved hjælp af lægen i Roskilde fik jeg fremskyndet operationen til den 7. august. Søndag aften den 6. skulle jeg gå i bad og vaske mig med noget særligt sæbe samt hårshampo. Næste morgen skulle jeg også gå i bad og blev derefter fastende kørt ned på operationsstuen. Der blev puslet lidt om mig, og pludselig var jeg væk – har ingen erindring om situationen. Kirurgen var Peter Skov Olsen, en ældre meget velmeriteret hjertekirurg. (Ved Joakims mellemkomst fik jeg ekstraordinært tilsendt min journal, så jeg kan derfor lige anføre, hvad kirurgen skrev).

Indikation

Tiltagende dyspnoe og angina. Ekko har vist svær AS, EF 50%. Stort diateret hjerte. KAG viser stenose LASD. Mammaria brugbare. Ved op. F und som forventet.

Operationsforløb

Median sternotomi med nedtagning af ve. mammaria. Tilkobles til HLM, kardioplegi antegradt og vent via hø. øvre lungevene. Tang på aorta med god arrest. Dernæst åbnes aorta. Klappen fjernes og annulus oprensnes. Der indsyes en biologisk klap. Perimount st. 23 med enkelte filtarmerede suturer. Klappen kommer pænt ned, fri af koronarostierne. Aorta lukkes i 2 lag. Dernæst LIMA til LAD med god afløb. Hjertet udluftes. Tangen fjernes og hjertet starter i langsom rytme. Der reperfunderes og

anlægges elektroder. Gradvis acceptabel hæmodynamik og HLM kan afvikles. En del blødning fra aorta der står for suturer og protamin. Der anlægges 2 dræn og lagvis lukning med ståltråde og vikryl i alle lag.

Dræn må tidligst fjernes i morgen.

Næste morgen tidlig slog jeg øjnene op, og kunne se overvågningsskærmene lyse. Det var som at blive genfødt – jeg var jublende glad over at være i live. Intensivsygeplejerskerne ville gøre mig klar til at blive kørt tilbage til hjerteafdelingen. De to dræn skulle fjernes. Jeg blev bedt om at trække vejret helt ind og holde det, hvorefter sygeplejersken trak det ene dræn ud. Det næste dræn var sværere at få ud, og det gjorde samtidig lidt ondt. Det skyldtes, at det var tættere på hjertet, sagde sygeplejersken. Da jeg var istandgjort blev jeg kørt op på en enestue. Jeg fik lidt at spise og drikke og derefter bankede det på døren. Det var min gode ro-ven Jesper, der samme morgen havde fået kontrolleret sin pacemaker på afdelingen. Så kunne han jo samtidig besøge mig. Lidt senere kom både Jakob og Søren på besøg – rigtig dejligt.

Alt forløb planmæssigt, jeg kom op at sidde samt fik lov at gå på gangen med et gangstativ.

Næste dag blev jeg flyttet ind på en nærliggende 2-mandsstue, da mit værelse skulle bruges af en ung mand fra Århus. Min værelseskammerat var omkring de 50 år – havde fået en stor by-passoperation, og var rigtig dårlig. Han hed Ömer og var af tyrkisk afstamning. Hans store familie besøgte ham fra tidlig morgen til sent på aftenen. Det generede sådan set ikke mig.

Det var en ualmindelig fin behandling men fik på Rigshospitalets hjerteafdeling. Maden var rigelig, men meget lidt spændende. Jeg havde svært ved at spise noget videre. Men her kom min tyrkiske værelseskammerat mig til undsætning, idet hans kone hver dag kom med pragtfuld velmagende hjemmelavet mad, opbevaret i termoflasker og beholdere. Jeg blev inviteret til at spise med og nød den gode mad. Endvidere havde jeg gode lange samtaler med Ömer bl.a. om den muslimske tro og om hans spændende livshistorie fra han som 9-årig kom til Danmark med sin far, der kort efter døde.

Lørdag den 12. august kunne jeg udskrives. Kørte hjem med flex-trafik – måtte lige et smut rundt om Fakse-området, før kursen blev sat mod Sorø.

Nu var der blot genoptræning som ventede. Roning blev genoptaget – gåture m.v. Babeth kunne ikke forstå, at vi ikke kunne genoptage vores dejlige daglige gåture, da jeg ikke måtte gå med hund de første 8 uger. Vi kørte så i bil ned til søen, og her kunne Benthe så styre hundesnoren.

Den 20. december 2018 måtte vi sige farvel til Babeth. Hun havde nogen tid haft problemer efter den seneste løbetid og pludselig viste blodprøverne problemer med de indre organer. Hun var frisk og aktiv til det sidste – blev 15 år og 5 måneder.

